Urząd Wojewódzki Białostocki
Wydział Bezpieczeństwa Publicznego

Tygodniowe sprawozdania
sytuacyjne.

1930

52

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI

2B I-15/30 T

acyjne sprawozdanie
dniowe Nr 1 za czas
nia 29 grudnia 1929 r
nia 4 stycznia 1930 r

Białystok, dnia 7 stycznia 1930 roku.

1

T A J N E - P I L N E

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Pan Dyrektor Departamentu II.

w W a r s z a w i e

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 1 za czas od dnia 29 grudnia 1929 roku do dnia 2 stycznia 1930 roku.

W O J E W O D A :

Odpisy otrzymują:

1/ Pan Wojewoda w Wilnie,
2/ " " w Nowogródku,
3/ " " w Brześciu nad Bugiem,
4/ " " w Warszawie,
5/ " " w Tarnopolu
6/ " " w Stanisławowie
7/ " " w Lublinie
8/ Pan Prokurator przy Sądzie Apel. w Warszawie,
9/ " " " " " w Wilnie,
10/ " " " " Okr. w Białymstoku.
11/ " " " " " w Grodnie,
12/ " " " " " w Suwałkach,
13/ " " " " " w Łomży,
14/ Sam Ref Inform D.O.K III w Grodnie
15/ " " " D.O.K I. w Warszawie,
16/ " " " D.O.K IX. w Brześciu nad Bugiem.
17/ K.O.P. "Brygada Grodno"
18/ Urząd Śledczy w miejscu.
19/ Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego.

H.P.

ENDA BIALOSTOCKI

r BB.I-15/30.T.

Bystok, dn.4 stycznia 1930 r

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.1

za czas od dnia 29 grudnia 1929 r. do dnia 4 stycznia 1930 r.

2

I Sytuacja ogólna

W dalszym ciągu były dostrzegane przygotowania BWRKP., KPZB i Zjednoczenia Lewicy Chłopskiej "Samopomoc" do Europejskiego Kongresu Chłopskiego i prowadzona przez nie w płaszczyźnie przygotowań do Kongresu akcja konsolidowania ruchu wywrotowego na terenie wiejskim. W obu wypadkach z inicjatywą występują Zjednoczenie Lewicy Chłopskiej "Samopomoc" i BWRKP. usiłujące wciągnąć w orbitę swych działań Towarzystwo Szkoły Białoruskiej i PPS. Lewicę.

Towarzystwo Szkoły Białoruskiej przynajmniej dotychczas nie uzewnętrzniło żywszego zainteresowania się sprawami Kongresu i zaledwie w kilku wypadkach /powiaty grodziński i wołkowyski/ wykazało tendencję do organizowania, względnie przyjęcia udziału w organizowaniu lokalnych komitetów przygotowań do Kongresu, natomiast PPS. Lewica w białostockim okręgu przemysłowym poczyniła już wspólnie ze Zjednoczeniem Lewicy Chłopskiej "Samopomoc" zabiegi w kierunku zorganizowania Wojewódzkiego i powiatowego komitetów kongresowych.

Po za sprawami kongresowemi w działalności BWRKP. i KPZB. dominowało dążenie do ożywienia działalności istniejących i tworzenia nowych kół TSB., a przedewszystkiem powołania do życia Zarządów Okręgowych TSB. w Grodnie i Swisłoczy, powiatu wołkowyskiego. Związane z tem przyczynowo poczynania KPZB. zazębiały się ściśle z jej wysiłkami, zmierzającymi do odbudowania Komitetów Okręgowych w Grodnie i Białymstoku i przygotowaniami do kampanji "trzech L".

Do bardziej charakterystycznych przejawów ruchu wywrotowego w strefie działania KPZB należy niewątpliwie prowadzona przez OK. Kopru w Grodnie i komitet więzienny tamże akcja protestacyjna przeciwko wprowadzeniu w życie nowego regulaminu więziennego, a w strefie działania KPZB.

akcja kolportażowa w powiatach ostrowskim i łomżyńskim.

Przytoczone okoliczności wskazują wyraźnie na możliwość ożywienia się ruchu wywrotowego już w najbliższych tygodniach na całym terenie województwa wogóle, a w powiatach ostrowskim, łomżyńskim, grodzieńskim i wołkowyskim w szczególności.

Pomimo wszelkie wysiłki KPP. i KPZB. co do ujntensywnienia działalności organizacyj wywrotowych - stan bezpieczeństwa publicznego pod względem politycznym nie tylko nie uległ pogorszeniu, lecz przeciwnie poprawił się w powiatach wołkowyskim i białostockim.

Na rynku pracy notowany był dalszy wzrost bezrobocia /w okresie do dnia 27 grudnia ub.r. do dnia [illegible] b.m. liczba bezrobotnych wzrosła z 6.501 do 6.773 /, niemniej jednakże kwestja bezrobocia nie została zaostrzona do tego stopnia, by budzić mogła poważniejsze obawy.

Podkreślony w poprzedniem sprawozdaniu tygodniowem kryzys w przemyśle włókienniczym w Białymstoku i białostockim okręgu przemysłowym został zahamowany o tyle, że po za wyszczególnionymi w tem sprawozdaniu zakładami przemysłu włókienniczego w innych praca nie została wstrzymana, a przypuszczać należy, że i w tych zakładach podjęta zostanie w najbliższych tygodniach.

Z ważniejszych wydarzeń, jakie zaszły w ubiegłym tygodniu, podkreślam sprawy likwidacji litewskiej organizacji szpiegowskiej w powiecie grodzieńskim. Dotychczas aresztowano 7 osób i ustalono, że zadaniem organizacji było prowadzenie wywiadu na rzecz Litwy w okręgach grodzieńskim i Lidzkim.

-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-15/30 T
Dnia 4 stycznia 1939

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 1

II. Ruch wywrotowy

a/ Przejawy działalności elementów wywrotowych.

1/ Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi

Powiat Białostocki. Dnia 24 grudnia ub.r. w Białymstoku bawił delegat KC KPZB ps "Doktór". M.in zwołał on konferencję OK., która odbyła się tegoż dnia w lokalu oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Metalowego przy ulicy Kupieckiej. Na konferencji tej byli obecni Alpern Salomon, ps."Janak", Tkacz Mera Rodszyld Bluma, Wołkowyska Pesza, Nowodworski Abram, Goldfarb Szmul i Tartacki Efroim. Zaproszony na konferencje Gąsior Ajzyk - z niewiadomych przyczyn nie przybył na nią. Na wyznaczonej konferencji delegat KC. zarzucał OK. zupełną bezczynność i niedocenianie kryzysu w przemyśle włókienniczym, który powinien być wykorzystany dla celów organizacyjnych partyi. Traktując o kryzysie i związanym z nim wzroście bezrobocia delegat KC. podkreślił, że organizacja komunistyczna w Białymstoku winna bezwzględnie dążyć do zorganizowania ulicznych demonstracyj bezrobotnych. Odpowiadając na zarzuty delegata KC., Nowodworski, Tartacki i Alpern oświadczyli, że w obecnych warunkach, kiedy z szeregów partji wymykają się bardziej ci ni dotychczas działacze pozytywna praca partyjna jest przynajmniej na najbliższy okres czasu niemożliwa. Za podjęciem intensywnej pracy pratyjnej opowiedziały się tkacz Mera i Rodszyld Bluma, oraz niezdecydowanie Goldfarb Szmul. Zamykając konferencję, delegat KC. powiedział zmianę obsady OK i przysłanie przez KC. do Białegostoku kilku swych funkcjon

juszy

t Grodzieński ad punkt ten w sytuacyjnem sprawozdaniu tygodniowem Nr 9 z dnia 28 grudnia 1929 r.

Na skutek zarządzenia KC KPZB i KC Kopru komitet więzienny w więzieniu grodzieńskiem powziął szereg uchwał w sprawie dalszej akcji protestacyjnej przeciwko wprowadzeniu w życie nowego regulaminu więziennego. W uchwałach tych przewidziana była głodówka więźniów politycznych, która rozpocząć się miała dnia 25 grudnia ub.r. Przeciwko rozpoczęciu głodówki w tym czasie wypowiedziało się około 30% więźniów kommunistów, wobec czego komitet więzienny zmuszony był głodówkę odwołać, postanowił natomiast przeprowadzić jednodniową głodówkę protestacyjną, której termin ustalony zostanie w najbliższym czasie. Ostatnio uzyskano informacje, że komitet więzienny jako organ wykonawczy "Starostatu" zrezygnował z walki protestacyjnej przeciwko zakazowi rozdziału żywności w sposób przed wprowadzeniem nowego regulaminu praktykowany, zdecydował się jednak że na prowadzenie dalszej walki protestacyjnej przeciwko odebraniu książek xxxx więźniom politycznym.

Według wspomnianych informacji komunistyczna organizacja więzienna w więzieniu grodzieńskiem przedstawia się następująco: "Starostat" więzienny działa za pośrednictwem swego organu wykonawczego, którym jest komitet więzienny, ten zaś posiada w każdej celi t.zw. starszych, których instruują t.zw. "trójki spacerowe". Do jednej z tego rodzaju "trójek" należą więźniowie Dobryjan, Szereszewski i Bogdańczuk.

W ostatnich dniach na polecenie "Starostatu" komitet więzienny rozpoczął przygotowania do obchodu kampanji "trzech L."

W Krynkach gdzie po wrześniowych rozbrojeniach - ruch wywrotowy zupełnie osłabł, rozpoczęła intensywną działalność organizacyjną Terkielówna Rachela, zwolniona z więzienia za kaucją 500 złotych. Przy pomocy Ostryńskiego Kopmana handlarza zbo-

Chackiela Icko /aresztowany 1 maja 1929 r.,zwolniony za kaucją do czasu rozprawy głównej w Sądzie Apelacyjnym w Wilnie/ i Rotborta nawiązała ona kontakty z Grodnem i okolicznemi miejscowościami.

Zwolniony z więzienia grodzieńskiego w listopadzie ub.r. Józef Balicki wszedł do Wydziału Wojskowego OK.KPZB.Grodno i prowadzi akcję wywrotową wśród żołnierzy garnizonu grodzieńskiego.-

Do techniki OK.KPZB.Grodno weszli ostatnio Skulczyk Dawid/karany sądownie za działalność komunistyczną/ i brat jego, Skulczyk Chone.

Z uzyskanych informacji wynika, że praca OK.KPZB.Grodno w powiecie grodzieńskim postawiona jest naogół dobrze jedynie wśród robotników i na gruncie związków zawodowych natomiast przedstawia się dla partji niepomyślnie na gruncie wiejskim.-

W Wydziale Zawodowym OK.pracuje Gołub Kazryel, zaś w OK.Mopru - karany już sądownie za działalność wywrotową Warcecha Józef, zamieszkały w Grodnie przy ul.Bożniczej Nr.35.

Żywszy kontakt z OK.KPZB.Grodno utrzymuje Komitet Rejonowy KPZB. w Piaskach, powiatu wołkowyskiego, którego wybitniejszymi działaczami są Albin Dakieniewicz, ps."Nowik" z Zaniemeńska, gm.Mosty w powiecie grodzieńskim i Epsztejn Szmul z Piasków. Organizacja komunistyczna w Piaskach liczy około 35 członków w powiecie wołkowyskim i 18 członków w gminie Mosty, powiatu grodzieńskiego. Technikiem organizacji jest Sejfer Berko z Piasków.

W gminie Brzostowica-Wielka i gminie Hołynka działają Komitety Rejonowe KPZB. i ZMKZB. w Brzostowicy-Wielkiej, liczące około 30 czł Oba te Komitety utrzymują kontakt z OK.KPZB.i OK.ZMKZB.Białystok, przyczem pierwszy z nich przez Walejko Wierę, drugi zaś przez Wołodzi mierza Błahodyra, ps."Wołodźkę".Technikiem komitetu partyjnego jest Paraskiewa Walejko,siostra Wiery Walejko. Jedną z czynniejszych komórek partyjnych w gminie Brzostowica-Wielka jest komórka we wsi Bobrowniki, której funkcje sekretarza sprawuje ps."Andrej"/lat około 24-25, niski. krępy, szatyn, cera blada, na twarzy liczne pryszcze/.

2/ Komunistyczna Partja Polski.

...wiat Ostrowski.

Dnia 27 grudnia ub.r.w Ostrowi Mazowieckiej przy ul.Różańskiej 18 w mieszkaniu Jankla Ostrowa odbyło się zebranie członków komórki Z.K.wP. przy udziale Jankla Ostrowa, Szmula Ostrowa, Enocha Ossowskiego, Ercska Ossowskiego, Słonki/niedawno zwolniony z więzienia/, Imbera Nachmana, Szwarcbotówny Ity i in.

Zebrani odśpiewali pieśni rewolucyjne, a m.in. pieśń o śmierci Botnina."Wolność Sowietów", "Międzynarodówkę" i "Dałoj dałoj konachy, rabiny i popy", zaś Słonka deklamował utwór o śmierci Botnina i rewolucji 1917 roku.Ponadto na zebraniu złożono na cele moprowskie 7 zł.25 gr. Jedna z deklamacyj Słonki w tłumaczeniu z żargonu brzmi:"Wśród pól przy Wiśle jest kawałek ziemi krwią zbroczony. Robotnicy pędzą dniami i nocami. Na starość wszystko osłabnie. My walczymy z własnym rządem.Wszyscy razem idziemy na bój.Na polu gore bój; wszystko obala się siłą.Robotnicy zdobyli władzę.Czerwone sztandary jak krew wiszą,a ciała robotników leżą martwe. Bracia i siostry zmiłujcie się.Położenie nasze jest ciężkie i straszne.Dajcie martwym na "pawany", a żywym chleb. Zwolnić się chcemy, takie głosy słychać z Syberji/więzienie warszawskie - przyp.tłumacza/ i walczyć chcemy razem,by obalić imperjalizm i zdeptać faszyzm.Bierzemy się za ręce i tworzymy związki robotnicze. Do walki towarzysze.Do walki przeciw imperjalizmowi i faszyzmowi. Walczyć będziemy dniem i nocą.Tysiące bojowników zamknięto w twierdzy.Do walki,by wydostać ich z kazamatów".

Dnia 29 grudnia w nocy w osadzie Długosiodło rozrzucono kilkanaście egzemplarzy następujących wydawnictw komunistycznych: 1/"Do walki z dyktaturą i jej agentami" i "Do wszystkich dzieci robotniczych i chłopskich",wydanych w październiku 192[illegible] r.

Konfidencjonalnie ustalono, że sprawcami kolportażu odezw komunistycznych dnia 5 listopada ub.r. w Zawistach-Dzikich byli Frydman Kielman, karany ciężkiem więzieniem za działalność komun:

styczną. Żytner Buru-Inda i Talbman Jankiel, dotychczas politycznie nie skomp omitowani.-

iat Łomżyński. Dnia 28 grudnia w Łomży w ku rzu domu Nr.31 przy ulicy Farnej została znaleziona paczka zawierająca następujące wydawnictwa komunistyczne:

1/ "Nr.9 "Czerwonego Sztandaru" z listopada 1929 r. - 3 egzemplarze

2/ 5 egzemplarzy broszury KC.KPP.pt "Z pola walki"Nr.1.z grudnia 192[illegible] r.

3/ 10 egzemplarzy listopadowej r.1929 odezwy KC.ZLKwP.p.t."Kodzi robotnicy i robotnice"

4/ 4 egzemplarze ulotki KC.KPP.z grudnia 1929 r.p.t."Do robotników, chłopów i żołnierzy polskich";

5/ 7 egzemplarzy ulotki w żargonie p.t "Do walki o zrzucenie faszystowskiego rządu. Wszyscy na ulicę do potężnych masowych demonstracyj pod.przewodnictwem Komunistycznej Partji -Robotn cy,robotnice, robotnicy rolni" wydanej w listopadzie przez KC.KPP.

3/ Zjednoczenie Lewicy Chłopskiej "Samopomoc".

iat Białostocki. Wybitniejszy działacz Zjednoczenia Lewicy Chłopskiej "Samopomo w powiecie białostockim, Guzowski z Nowodworców bawił dnia 26 grudnia ub.r. w Białymstoku, gdzie konferował z członkami Zarządu Okręgowego TSB., Kuźminem i Sidorowi[illegible] w sprawie utworzenia wojewódzkiego i powiatowego komitetów organizacyjnych Europejskiego Kongresu Chłopskiego. przyczem natarczywie domagał się od Kuźmina i Sidorowicza popularyzowania śród członków TSB. sprawy Kongresu. Kuźmin i Sidorowicz na wszelkie propozycje Guzowskiego odpowiedzieli odmownie,wobec czego zapowiedział on wystąpienie przeciwko nim w"Samopomocy Chłopskiej"--

Tenże Guzowski za pośrednictwem Dargiewicza i Karowskiego z Supraśla i Borysiewicza Jana z Białegostoku nawiązał kontakt z PPS Lewicą przy której pomocy zamierza zorganizować w Supraślu komitet orga

niszczyjny Europejskiego Kongresu Chłopskiego.

4/ Białoruski Włościańsko-Robotniczy Klub Poselski.

powiat Grodzieński - Prezydjum BWRKP. zwróciło się do mnie z prośbą o zezwolenie odbycia dniach 24 grudnia ub.r.w Brzostowicy -Wielkiej wiecu sprawozdawczego w Brzostowiczanach. Ze względów formalnych i bezpieczeństwa publicznego nie zezwoliłem na odbycie się tego wiecu, na którym przemawiać mieli posłowi Kryńczyk Paweł i Grocki Jan.

W dniu 24 grudnia ub.r. posłowie ci przybyli do Brzostowicy Wielkiej /dzień targowy/ i usiłowali urządzić wiec bez zezwolenia władz do czego jednakże nie dopuściła policja. Widząc niemożliwość odbycia wiecu, poseł Kryńczyk oświadczył zgromadzonemu tłumowi, że nie może odbyć wiecu, gdyż niedopuszczą do tego władze, co jest jeszcze jednym dowodem że "naród białoruski" jest ciemiężony pod polskim jarzmem", poczem wzniósł okrzyk "niech żyje białoruska włościańsko-robotnicza władza". W odpowiedzi na ten okrzyk zgromadzeni w pobliżu posła członkowie koła TSB. w Ejminowcach i członkowie zamkniętego za działalność antypaństwową koła TSB. w Brzostowiczanach z radnym gmin i sołtysem wsi Brzostowiczany, Łazareczykiem Szymonem - wznieśli okrz "Niech żyje Białoruski Klub Poselski, niech żyją posłowie białoruscy Policja wznoszących okrzyki rozpraszyła. Podczas rozpraszania tłumu Łazareczyk Szymon i in. nawoływali członków TSB. do stawiania oporu policji, wobec czego wdrożono przeciwko nim dochodzenia.

Zawiadam, że Posłowie Kryńczyk i Grocki przybyli do Brzostowicy-Wielkiej na specjalne zaproszenie członków zamkniętego koła TSB.w Brzostowiczanach i komunistki Malejko Wiery, która w tym celu jeździ

5/ Wyroki sądowe.

W dniu 30 grudnia ub.r. Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 30 grudnia ub.r. skazał art.102 K.K. [illegible] mieszkańca [illegible] by Ruth [illegible]

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-15/30.T.
Dnia 4 g. Inia 1929 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.1

III. Ruch zawodowy.

a/ Klasowe Związki Zawodowe.

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Odzieżowego.

W Białymstoku dnia 28 grudnia ub.r. odbyło się zebranie członków oddziału w sprawach organizacyjnych i przestrzegania 8-mio godzinnego dnia pracy. Na zebraniu tem wybrano do nowego zarządu oddziału Gołoborockiego Abrama, Berca Mekaroda, Gemelickiego Gerszona, Cechowickiego Helwela i Gniazdowicza Symcha.

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Skórzanego.

W Grodnie dnia 22 i 23 grudnia ub.r. pod przewodnictwem Temkina Jankiela, odbyło się zebranie członków oddziału Związku w sprawach organizacyjnych i urządzenia uroczystego obchodu 10-ciolecia istnienia Związku w dniu 5 b.m.

b/ Chrześcijańskie Związki Zawodowe.

Związek Pracowników Monopolu Spirytusowego i Tytoniowego.

Dnia 28 grudnia ub.r. w Białymstoku odbyło się wspólne zebranie członków oddziału Związków Pracowników Monopolu Spirytusowego i Tytoniowego w sprawach organizacyjnych. /150 osób/.

c/ B e z r o b o c i e .

Według danych z dnia 3 b.m. na terenie Województwa Białostockiego pozostawało w tym dniu bez pracy 6773 osób, a mianowicie:

Powiat:	Ilość:	Bezrobocie dn.27.XII.	Zmniejszenie.	Wzrost:	Pobiera zapomogi
Augustowski	265	265		-	53
Białostocki	4527	4420	-	87	1114
Grodzieński	1068	1032	-	136	200
Kielsk-Podl.	380	230	-	150	105
Łomżyński	133	133	-	-	73
Ostrołęcki	6	6	-	-	-
Ostrowski	36	35	-	-	3
Sokólski	138	135	-	-	35
Wołkowyski	13	13	-	-	4
Wysokomazowiecki	220	220	-	-	62

PPS., Bund i TPS Lewica w Białymstoku przygotowują się do ...
dzenia dnia 12 b.m. wiecu w sprawie bezrobocia i Powiatowej Kasy Chorych w Białymstoku. Wiec ten obesłany ma być przez CKN PPS. i Centralę Bundu.

-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-15/30.T.
Dnia 4 stycznia 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.1.

IV. Strajki.

Strajk robotników drukarskich w Grodnie.

W czasie od dnia 24 do 31 grudnia ub.r. trwał w G dnie strajk 80-ciu robotników zatrudnionych w fabryce kart do gry i drukarni Łapina. Po uzyskaniu od 5-ciu d 20-tu % zamiast żądanych 30% podwyżki płac strajkujący przystąpili do pracy dnia 31 grudnia ub.r.

0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

Nr.BB.I 15/30

Dnia 4 stycznia 1930 r.

V Stan bezpieczeństwa publicznego

a/ Przestępczość kryminalna.

W ubiegłym tygodniu zanotowano wypadków:

1/	czynnego wystąpienia przeciwko szeregowym P.P.	3
2/	uszkodzenia ciała w bójkach	14
3/	zabójstw w bójkach	1
4/	drobnych rabunków	2
5/	większych kradzieży	11

b/ Większe pożary

Dnia 2 b.m. we wsi Łebki-Małe gminy Grabowo w powiecie Szczuczyńskim w zagrodzie Aleksandra Gołębiowskiego spłonęły chlew i stodoła, ubezpieczone na sumę 61.553 zł. Straty wynoszą około 30.000 zł. Pożar powstał wskutek nieostrożnego obchodzenia się z ogniem.

c/ Ocena ogólna

W dalszym ciągu dostrzegane jest ożywianie się działalności elementów wywrotowych w powiatach łomżyńskim, ostrowskim, białostockim, grodzieńskim i wołkowyskim, działalność ta jednakże nie wpłynęła niczem na ogólny stan bezpieczeństwa publicznego. Zwiększona ilość przestępstw kryminalnych w ubiegłym tygodniu związana jest ściśle z okresem świątecznym. Przestępstwa te popełniane były przeważnie pod wpływem alkoholu.

-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

...WODA BIAŁOSTOCKI
Nr KB.I-15/30.T.
Dnia 4 stycznia 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 1.

VI. Sprawy graniczne.

a/ Nielegalne przekroczenia granicy

Za nielegalne przekroczenie granicy w ub tygodniu zatrzymano i przekazano władzom sądowym:

w powiecie szczuczyńskim - 2 osoby;

w powiecie ostrołęckim - Wincentego Krajewskiego ze wsi Rzotkiewicze, gminy Zaręby w powiecie przasnyskim, Jana Olszewskiego ze wsi Niedzwiedź gm. Myszyniec, w powiecie ostrołęckim i Stanisława Majewskiego ze wsi Dawja, gm. Gawrychy w powiecie kolneńskim.

0-0-0-0-0-0-0-0-0-0

...Gdańsk, dnia 4 stycznia 1930 r.

...r WB.I 16/30.T

...a 4 stycznia 1930 r.

Sytuacyjne spr... Dz... tyg... Nr 1.

VII Szpiegostwo dywersja sabotaż.

Dnia 31 grudnia ub.r. w Grodnie został zatrzymany mieszkaniec wsi Zasady w gminie Berszty, powiatu grodzieńskiego, Siniłło Jerzy u którego podczas rewizji osobistej znaleziono kartkę, zapisaną cyframi po odcyfrowaniu kartki za pomocą klucza z Samodzielnego Referatu Informacyjnego DOK.Nr.VII. w Grodnie, ustalono, że zawierała ona meldunek szpiegowski następującej treści:"Oczekiwałem tych pieniędzy przed świętami a otrzymałem je teraz 28 XII. W Bersztach do organizacji strzeleckiej napisało się 26 ludzi. Wmawiają, że należenie do organizacji strzeleckiej obejmuje od 14 do 80 lat. Posyłam wam człowieka przekonanego komunistycznych, gotów na wszystko i zrobi co tylko leży w jego mocy. O mojem wynagrodzeniu nic nie wspominaj, jeżeli byś napisał, to przesyłaj tylko człowieka do rzeczy. Mogę choć sto ludzi przysłać lecz nie lichych. Człowieka wysyłam 4 stycznia, pieniądze wynagrodzenie jego powiedz mu, że będzie otrzymywał za pośrednictwem Trojanowicza, nigdy odemnie. Wesołych Świąt, całujemy was mocno". Zbadany protokularnie Siniłło zeznał, że do organizacji szpiegowskiej, działającej na korzyść Litwy, należy od 20 maja 1929 roku i, że zwerbowany został do niej przez brata, Włodzimierza Siniłło, znanego działacza wywrotowego, który w roku 1924 zbiegł do ZSSR., a obecnie przebywa w Mereczu na Litwie, gdzie pracuje w Olicie w Centrali Wywiadowczej na Polskę. Z dalszych zeznań Siniłło wynika, że pozyskał on do organizacji szpiegowskiej Trojana Jana ze wsi Jakubowicze, Grodzieja Włodzimierza ze Szkleńska i Kościewicza Mikołaja ze wsi Kościewicze wszystkie miejscowości w powiecie grodzieńskim, którzy ze swej strony pozyskali znów zaufanych współpracowników. Dalsze dochodzenie trwa.

-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

VIII. V A R I A.

-:-:-:-:-:-

legalna agitacja emigracja.

Pod adresem poszczególnych osób w powiecie wołkowyskim nadsłane są bezpośrednio z Brazylji egzemplarze odezwy p.t."Odezwa do robotników Bezpłatna Szyfkatra do Brazylji Południowej Ameryki" i reprodukcje zdjęć fotograficznych poszczególnych gospodarstw kolonistów w Ameryce Południowej. Traktowana odezwa redagowana jest w bardzo złej polszczyźnie. zaś reprodukcje fotograficzne przedstawiają zagrody kolonistów niemieckich. Okoliczności te pozwalają przypuszczać, że koloniści niemieccy w poszukiwaniu taniego robotnika prowadzą nieuczciwą agitację za emigracją, licząc na naiwność i nieuświadomienie bezrolnych w powiecie wołkowyskim.

k sądowy.

Sąd Okręgowy w Łomży wyrokiem z dnia 30 grudnia ub.r. skazał na 2 lata więzienia, zamieniającego dom poprawy z jednoczesnem pozbawieniem praw w myśl artykułu 28 i 30 przepisów przechodnich Stefana Sozańskiego, byłego Komendanta Oddziału Związku Strzeleckiego i intendenta szpitala Św.Wojciecha w Łomży, który latem 1929 roku usiłował dokonać zamachu rewolwerowego na Starostę Powiatowego w Łomży.

nie dochodzenia.

Wdrożone zostało dochodzenie przeciwko Pyszko Michałowi, robotnikowi w Białowieży, powiatu bielskiego, który wyraził się w sposób ubliżający o Panu Prezydencie Rzeczypospolitej.

-0-0-0-0-0-0-0-

10

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI

Nr.BS I-64/30.T.

Białystok, dnia 14 stycznia 1930 roku

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 2 za czas od dnia 5 do dnia 12 stycznia 1930 roku

PAJNE POLNE

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
Pan Dyrektor Departamentu II.

w Warszawie

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 2 za czas od dnia 5 do dnia 12 stycznia 1930 roku

WOJEWODA

Odpisy otrzymują:

1/ Pan Wojewoda w Wilnie
" " " Nowogródku
" " w Brześciu nad Bugiem
" " w Warszawie
" " w Tarnopolu
" " w Stanisławowie
" " w Lublinie
Pan Prokuratot przy Sądzie Apel. w Warszawie
" " " " " w Wilnie
" " " " Okr. w Białymstoku
" " " " " w Grodnie
" " " " " w Suwałkach
" " " " " w Łomży
Sam Ref Informac. DOK. III w Grodnie,
" " " DOK. IX w Brześciu n. Bugiem.
" " " DOK. I. w Warszawie
K.O.P. "Brygada Grodno"
Urząd Śledczy w miejscu,
Jerzycy Panowie Starostowie Powiatowi
Województwa Białostockiego

H F

11

[illegible] BIAŁOSTOCKI

Nr BB I 4/30 T

Białystok dn 12 stycznia 1930 r

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 2

za czas od dnia 5 do dnia 12 stycznia

1930 roku

I Sytuacja ogólna

Akcja przygotowawcza do Kongresu Chłopskiego w Berlinie nazwę ją znaleźć się w konkretnej formie w powiatach ostrowieckim i grodzieńskim. W pierwszym z nich akcja ta prowadzona jest przez Zjednoczenie Lewicy Chłopskiej "Samopomoc" i KPP. W drugim zaś przez BWRKP i KPZB. Poza tem działalność elementów wywrotowych w ubiegłym tygodniu wyczerpywały przygotowywanie przez KPZB i BWRKP zjazdu okręgowego delegatów TSB w Grodnie i odbudowywanie sieci partyjnych KPP. w okręgu łomżyńskim.

Na rynku pracy w dalszym ciągu notowany był wzrost bezrobocia w powiatach wołkowyskim łomżyńskim i grodzieńskim. Omawiany w poprzednich sprawozdaniach kryzys w przemyśle włókienniczym w białostockim okręgu przemysłowym nie tylko że zahamowania o tyle, że w ubiegłym tygodniu liczba bezrobotnych w tym okręgu nie zwiększyła się niemniej jednakże KPP. Zarząd i Okręgowa Komisja Klasowych związków zawodowych w Białymstoku [illegible] wykorzystać trwający kryzys dla swych celów i [illegible] w tym zwłaszcza dnia 12 b.m. wiec wymierzony także przeciwko [illegible] zastrzeleniu Pomarańczowej Kasy Chorych w Białymstoku i dr. Szaykowskiemu, komisarzowi tej Kasy.

-0-0-0-0-0- 0-0-0-0-0-

Sygnatura sprawozdania bieżącego Nr. 2.

- WB 1.64/30 r.

[illegible] 3 kwietnia 1930 r.

II. Ruch wywrotowy.

a/ Przejawy działalności elementów wywrotowych.

1/ Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi.

Powiat Bielsk-Podlaski. Jednym z działaczów KPZB. w Białowieży jest Gulko Teodor, pochodzący z gminy Narajewicze w powiecie brzeskim, województwa Poleskiego, który w swoim czasie działał w okolicach Siedlec. Gulko utrzymuje kontakt z Ożruskim Sonderem bez stałego miejsca zamieszkania, Olgą Gabiec zamieszkałą na Zastawie około Białowieży/nadesłano na udział w bandach dewersyjnych w roku 1925/. i innymi komunistycznymi w gminie Białowieża na do których przesyłę Ministerstwu oddzielne sprawozdanie.

W ostatnim czasie żywszą działalność przejawia komórka KPZB. w Platyczach, gdzie działa Osipowski Jan, mieszkaniec wsi Platycze.

Powiat Grodziński. Po wyjściu z więzienia znany w Grodnie działacz komunistyczny, Judakowski Dymitr wrócił do OK.KPZB.Grodno, który powierzył mu akcję uaktywnienia działalności PPS.Lewicy w Grodnie i powiecie /oczywiście/. W związku z tym Judakowski Dymitr nawiązał kontakt z działaczami PPS.Lewicy Poszobutem Wiktorem i Jezierską Anną.

OK.KPZB. Grodno w całym ciągu dąży do zorganizowania ucieczki więźniów politycznych osadzonych w więzieniu grodzieńskim. Według oświadczenia Judakowskiego do ucieczki nie dojdzie, większość bowiem więźniów politycznych nie [illegible] [illegible] politycznych.

W związku z akcją protestacyjną przeciwko nowemu regulaminow więziennemu dnia 5 b.m. więźniowie komuniści w Grodnie odmówili wyjścia na spacer.

Z/ Komunistyczna Partja Polski

iat Ostrowski. Dnia 2 b.m. w mieszkaniu bra[illegible]a i Enocha Ossowskich odbyło się zebranie, w którem brali udział Imber Nachman, Imber Nochim, Erek Ossowski, Enoch Ossowski, Szmul Ostrów, Jankiel [illegible]tów, Ita Szwarcbotówna, Słomka Judel, Drewniak Jakób, Lewkowicz i inni. Przemawiali Imber Nachman i Lewkowicz o istocie rewolucji.

at Łomżyński. Dnia 7 b.m. w mieszkaniu podejrzanego o działalność komunistyczną Chaima Wierzby we wsi Modzele - Wygoda zostali zatrzymani pod zarzutem działalności antypaństwowej Zytner Sora - Juda z Makkini, u której znaleziono 25 bloczków mopr-owskich i Nr.4 "Nowego Przeglądu" z sierpnia - października 1929 roku i Flinkier Szmul, poszukiwany przez Sąd Okręgowy w Warszawie jako oskarżony z art. 102 K.K., który usiłował legitymować się fałszywym dowodem osobistym i książeczką wojskową wydanymi na nazwisko Leona Wilczyńskiego. Zatrzymanych z materjałami oskarżenia przekazano właściwym władzom sądowym.

t Kolneński. Dnia 31 grudnia ub.r. w Jedwabnem rozrzucono kilka egzemplarzy odezwy KC.KPP. p.t. " Do robotników, włościan i ujarzmionych narodów".

----oooo0000oooo----

W związku z nakazaną przez KC.Mopru akcją protestacyjną przeciwko nowemu regulaminowi więziennemu dnia 6 b.m. w Indurze, powiatu grodzieńskiego wywieszono transparent z napisami w języku polskim: "Precz z lublińskim dyktatorem w więzieniu politycznem w Grodnie, precz z biskim terorem w Polsce, niech żyje walka włościańsko-robotnicza w Polsce".

3/ Białoruski Włościańsko-Robotniczy Kl[illegible] Deselski.

Powiat Grodzieński. Na terenie powiatu grodzieńskiego B.W.K.P. zorganizowa[illegible] konspiracyjnie lokalne komitety przygotowawcze do Kongresu Chłopskiego w Berlinie w Brzostowiczanach Ejminowcach, Zebrach, Chmielińcach i Starzyńcach, wszystkie w gminie Brzostowica-Wielka. Faktycznymi organizatorami tych komitetów są Walejko Wiera i Błahodyr Włodzimierz we wsi Brzostowiczany, którzy w tym wypadku działali w ścisłem porozumieniu z B.W.K.P., OK KPZB.Grodno i kierownikiem sekretarjatu powiatowego BWKP.w Świsłoczy powiatu wołkowyskiego.

Po ustaleniu faktu istnienia wspomnianych komitetów wdrożono dochodzenie, w którego wyniku stwierdzono, że Walejko Wiera funkcjonarjuszka KO.KPZB. prowadziła czynną akcję prokongresową, w której posługiwała się innemi osobami przeważnie dotychczas niepozlakowanemi o działalność komunistyczną. W związku z tem zostali zatrzymani Walejko Wiera, Chiluta Piotr i Dzieszko Konstanty, których z materjałami oskarżenia przekazano władzom sądowym /art.124 i 138 K.K./.

Białoruski oddział Ogólnokrajowego Komitetu Kongresowego w Wilnie rozesłał w dniu 30 grudnia ub.r. do kierowników poszczególnych komitetów kongresowych okólnik i listy składkowe. M.in. okólnik ten i listy składkowe, zaopatrzone numerami 237, 238, 240 i 339 otrzymał kierownik komitetu kongresowego w Ejminowcach. Treść traktowanego okólnika jest następująca:" Białoruski Oddział Ogólnokrajowego Kongresowego Komitetu w Polsce dnia 30 grudnia 1929 r. Nr.30 Wilno,Wielka Nr.3-10. do Ejminowskiego Białoruskiego Komitetu Przygotowawczego Europejskiego Kongresu Chłopskiego w Berlinie. Drodzy obywatele. Niedawno otrzymaliśmy protokuły organizacyjne, z których dowiadujemy się, że idea Europejskiego Kongresu Chłopskiego w Berlinie przeszła wpływ wiosek Zachodniej Białorusi

ze całe gromady pracującego włościaństwa Zachodniej Białorusi łączą się w szeregi do walki o prawa uciśnionych chłopów kapitalistycznej Europy o ziemię bez wykupu przeciwko impe rjalistycznym wojnom i o rząd robotniczo-chłopski Masy włościańskie zaczynają coraz bardziej rozumieć, że tylko zorganizowana ich gromada może zdobyć należne włościaństwu prawa. Ponadto widzimy że i wróg jest zorganizowany. Kapitaliści i obszerniccy oprócz swych kapitalistycznych organizacyj posiadają olbrzymie stowarzyszenia ekonomiczne jak trusty kartele i syndykaty dzięki którym podwyższają ceny i prowadzą walkę z ruchem robotniczo-chłopskim. Dalej istnieją różne organizacje zamaskowanej "ugody" które pod płaszczykiem organizacyj włościańsko robotniczych usiłują odciągnąć pracujących od walki i oddać ich na wyzysk kapitalistom i obszarnikom Tego rodzaju organizacje i partje w chwili obecnej w chwili ogólnego kryzysu i zubożenia mas pracujących zaczęły niezmiernie szkodliwą dla tych mas pracę. Stanęły one na straży, aby nie dopuścić pracujących do ujęcia ich sprawy we własne ręce. Daremne jednak są starania tych panów. Włościańskie Komitety Kongresowe, które powstają we wsiach Zachodniej Białorusi Zachodniej Ukrainy Polski Niemiec Francji i t.d. mówią wyraźnie, że robotnicy wiejscy za przykładem i pod przewodnictwem swych braci robotników miejskich - dążą do stworzenia własnej międzynarodowej organizacji chłopskiej, ażeby w ten sposób oprzeć się należycie klasowemu wrogowi. W waszej gminie powstało już 5 komitetów - we wsi Brzostowiczany Żebry Chmielisku Starzyńcu i wasz Ejminowski. W najkrótszym czasie należy w waszej gminie zorganizować gminny komitet przygotowawczy Europejskiego Komitetu Kongresowego. W tym celu należy zwołać posiedzenie przedstawicieli Komitetów wiejskich /po dwóch trzech z każdego/. Na tem posiedzeniu należy wybrać trójosobowy komitet gminny i opracować plan działania tego komitetu. Naszem zdaniem - pierwszem zadaniem gminnego komitetu będzie należyte zorganizowanie komitetów wiejskich - w miarę możności w każdej wsi waszej gminy a dalej przystąpienie swej działalności na

gminy sąsiednie. O terminie przedstawicieli wiejskich komitetów należy powiadomić Starostę z podaniem terminu i miejsca narady/na ukazanie wieś miasteczko/ a także odpowiedzialnej za zebranie osoby. Porządek dnia na zebranie proponujemy następujący. wybór gminnego Komitetu Kongresowego sprawa zbierania ofiar na przygotowanie Chłopskiego Kongresu w Berlinie i wolne wnioski. Protokół zebrania z podpisami obecnych należy przesyłać do Białoruskiego Oddziału w Wilnie. Z tych wsi, w których niema jeszcze wiejskich komitetów kongresowych należy na naradę zaprosić kilku włościan. Wysyłamy równocześnie kwit Nr. 2 na otrzymane 29 zł. ofiar"...

4/ Zjednoczenie Lewicy Chłopskiej "Samopomoc"

Ostrołęcki. Działacze Zjednoczenia Lewicy Chłopskiej "Samopomoc" w powiecie ostrołęckim zorganizowali w Ostrołęce Powiatowy Komitet Kongresowy. Komitet ten uchwalił i ogłosił w Nr.76 "Samopomocy Chłopskiej" z dnia 23 grudnia ub r. następującej treści rezolucję: " My niżej podpisani chłopi pow-ostrołęckiego dowiedziawszy się o akcji przygotowawczej do Europejskiego Kongresu Chłopskiego i o zawiązaniu Og.Kr.Chł.Komitetu Kongr.w Warszawie, postanowiliśmy na gruncie pow.ostrołęckiego przystąpić do pracy nad budową międzynarodowego porozumienia chłopów pracujących i zorganizować się w Powiatowy Komitet Kongresowy. Ufamy, iż wszczęta akcja zjednoczenia chłopów pracujących w międzynarodową Organizację Chłopską zostanie przeprowadzona po linji bezwzględnej walki o rząd chłopsko-robotniczy, o wolność dla narodów uciskanych, o ziemię bez wykupu przeciwko wojnie imperjalistycznej przeciwko faszyzmowi i socjalfaszyzmowi. Podpisani:

1.Bałan Jan, 2 Opęchowski Antoni 3.Prepko Zygmunt/bezpartyjny/, 4.Wszędyrówny Franciszek 5/Michał Kwiatkowski. 6.Najmiola Juljan 7.Zochowski Stanisław/bezpartyjny/ 8.Reluga Antoni/bespart./ 9.Kawałek Juljan. 10.Lenkowski Jan, czł Rady Gminnej/"Wyzwolenie"/. 11.Bałon, 12.Kolankiewicz Edward 13. Chrzanowski Wojciech. 14 Bałon Antoni.

at Grodzieński

żykalnych działaczy białoruskich. zwłaszcza w gminie Dubno, gdzie redakcja "Samopomocy Chłop skiej" posiada korespondenta podpisują cego się pseudonimem "Suchinicz". Korespondent ten występuje specjalnie przeciwko byłemu członkowie byłej GKHromady Prońce Konstantemu obecnie sekwestratorowi gminnemu.

5/ Towarzystwo Szkoły Białoruskiej.

at Grodzieński

W związku z podjętą przez Zarząd Główny TSB. akcją organizowania kół Towarzystwa w powiecie grodzieńskim i przygotowywanie zjazdu okręgowego w Grodnie zarząd ten polecił znanemu działaczowi białoruskiemu, Kęściewiczowi Michałowi ze wsi Bobrowniki w gminie Skidel prowadzenie akcji organizacyjnej i przedzjazdowej w północnej części powiatu, zaś działalność komunistycznej i BWKP Walejko Wierze ze wsi Brzostowiczany w gminie Brzostówica Wielka południowej części powiatu. Kościewicz Michał uchylił się od wykonania polecenia Zarządu Głównego TSB., wobec czego powierzono mu akcję prowadzić mają Kiziewicz Michał ze wsi Strzelce w gminie Skidel, były zastępca wójta gminy skidelskiej i Wyszko Piotr ze wsi Glinciany gminy Skidel którzy zamierzają wydawać lokalne czasopismo białoruskie sposobem uproszczonym /na szapirografie/ W Grodnie akcję przedzjazdową prowadzi Balicki Józef, zwolniony w listopadzie ub.r. z więzienia.

6/ Wyroki sądowe.

Sąd Okręgowy w Białymstoku dnia 19 b.m. rozpatrywał sprawę Zaglińskiego Pawła oskarżonego z art. 102 cz.I K.K. Zagliński wek został aresztowany dnia 3 marca 129 r. pod zarzutem działalności antypaństwowej prowadzonej na stanowisku sekretarza komitetów okręgowego i miejskiego KPZachodniej w Białymstoku.

Sąd uniewinnił Zaglińskiego z art. 102, natomiast skazał go z art. 129 i 132 K.K. na jeden rok sześć miesięcy twierdzy z zaliczeniem aresztu prewencyjnego. Przy Zaglińskim w dniu 3 marca 1929 roku znaleziono rękopis odezwy o treści antypaństwowej przygotowanej do druku.

-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

III. Ruch zawodowy

a/ Klasowe Związki Zawodowe

Łomżyński

Okręgowa Rada Żydowskich Związków Zawodowych w Łomży urządziła tanże odczyt zbiorowy dnia 3 b m na temat "Cel i zadanie uniwersytetu ludowego". Przemawiali bundowcy Gaist Pinches i Poseswrski Mordko z Łomży oraz Bursztyn Lejb z Kolna. Prelegenci wskazywali na doniosłą rolę, jaką odgrywał uniwersytet ludowy w dziedzinie ogólnego uświadamiania mas robotniczych /150 osób/.

k Zawodowy
ików Prze
Drzewnego

W Czarnej-Wsi powiatu białostockiego dnia 6 b m. odbył się wiec zwołany przez miejscowy oddział Związku. Przemawiał Kapitułko Tomasz, sekretarz okręgowej komisji Klasowych związków zawodowych w Białymstoku który szczegółowo omówił sytuację przemysłu drzewnego w Polsce. Podkreślił on, że w przemyśle drzewnym panuje stagnacja spowodowana konkurencją sowieckiego przemysłu drzewnego. Następnie Kapitułko wyraził radość, że "rządy pułkowników" upadł wreszcie pod naciskiem woli ludu i, że zmuszony będzie ustąpić Minister Pracy i Opieki Społecznej Prystor, "największy wróg robotnika". Wreszcie Kapitułko specjalnie ostro występował przeciwko komisarzowi Powiatowej Kasy Chorych w Białymstoku, dr. Szaykowskiemu i rozwiązaniu samorządu tej Kasy. Na wniosek Kapitułki zebrani na wiecu /250 osób/ uchwalili następującej treści rezolucję: "Zebrani robotnicy przemysłu drzewnego na wiecu w dniu 6 stycznia 1930 r. w Czarnej-Wsi protestują przeciwko przyjmowaniu robotników nowych do pracy w tartakach i wydalaniu tych robotników, którzy przepracowali po 8 lub 9 lat."

4.

...kcja przeciw...
...arzowi Powia...
...ej Kasy Chorych
Białymstoku

Okręgowa komisja klasowych związków zawodowych w Białymstoku wydała odezwę p.t."Towarzyszki i towarzysze" w której mowa się przywrócenia autonomji i samorządu Kas Chorych oraz przywrócenia praw zawieszonemu zarządowi i radzie Powiatowej Kasy Chorych w Białymstoku.

W odpowiedzi na tę odezwę Białostocki Komitet Robotniczy PPS.d Frakcja Rewolucyjna oraz Związki Włókniarzy Budowlany Szoferów i Kaflarzy wydały odezwę p.t "Do robotnic i robotników Białegostoku" w której oceniają dodatnio działalność komisarza Dr.Szaykowskiego. Odpisy traktowanych odezw zakąc...

2/ Chrzescijańskie Związki Zawodowe

...zek Zawodowy
...rów Domowych

W Białymstoku dnia 4 b.m. odbyło się pod przewodnictwem prezesa Józefa Wądołkowskiego zebranie członków miejscowego oddziału Związku na którem wybrano trzech delegatów do komisji rozjemczej oraz nawiano sprawę składek członkowskich i warunków pracy dozorców domowych /100 osób/

...ek pracowników
...twowego Monopolu
...tusowego.

W Białymstoku dnia 11 b.m. odbyło się zebranie członków Związku pod przewodnictwem Korbuta Mikołaja i przy udziale posła Urbańskiego Franciszka, który omówił sprawy organizacyjne i oświadczył, że zwrócił się do właściwych władz o ~~xxxxxxxxx~~ unormowanie warunków płacy i pracy pracowników Państwowe Monopolu Spirytusowego /60 osób/.

3/ B e z r o b o c i e .

...t Białostocki

W Białymstoku dnia 12 b.m. odbył się wiec w sprawie bezrobocia, zwołany przez PPS, Bund i Okręgową Komisję klasowych związków zawodowych. Przewodniczył Reginella Aleksander Pierwszy przewodniczył Kapitułko Tomasz jako sekretarz okręgowy PPS. Po scharakteryzowaniu stanu gospodarczego w kraju i omówieniu kwestji bezrobocia zaznaczył on, że rządy pomajowe mało uwagi

poświęcony sprawom robotniczym zajmowały się bowiem wyłącznie kwestie ograniczenia praw parlamentu. Następnie Kapituńko ocenił krytycznie exposé premjera Bartla, który jego zdaniem jeszcze nie objął steru rządów, wyraził zastrzeżenie że będzie zdążał po linji ideologji Marszałka Piłsudskiego z czego wynika że znów będzie stosowany system pomijania milczeniem postulatów robotniczych. Wreszcie Kapituńko szczegółowo rozpatrywał sytuację w przemyśle włókienniczym w Białymstoku przyczem gwałtownie występował przeciwko przemysłowcom białostockim Tryllingowi Szapirze, Zylberfenigowi i innym którzy według jego oświadczenia gwałcą prawa robotników, zachęcani do tego obojętnością Rządu na ciężkie położenie klasy robotniczej.

Drugi z kolei mówca, Lichtensztajn Zelman z Warszawy, sekretarz generalny Centrali Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Skórzanego nawiązał do oświadczenia Marszałka Senatu, profesora Szymańskiego, że wielka panuje radość życia w Polsce i zaznaczył, że radość ta istnieje u kapitalistów, a nigdy u robotników, którym często odbiera się kawałka chleba. W konkluzji swych wywodów Lichtensztajn wzywał zebranych do energicznej walki o pracę, podwyższenie zarobków i zasiłki ustawowe i doraźne dla bezrobotnych. Po przemówieniu Lichtensztajna Kapituńko odczytał następującej treści rezolucję:" Polityka gospodarcza sanacyjnych rządów była ślepem naśladownictwem polityki poprzedników. Jedyne jej zadanie stanowiła obrona stanu posiadania i interesów warstw kapitalistycznych. Ani jeden z postulatów organizacyj robotniczych w zakresie polityki cen i płac, kartelów, konsumcji ruchu budowlanego i t.p. nie znalazł uwzględnienia. Doprowadziło to musiało do zakamienia gospodarczego i do obecnego ciężkiego kryzysu w przemyśle. Polityka finansowa Rządu miała na oku szczególnie i wyłącznie interes Banku Polskiego, przez ograniczenie emisji pieniędzy Rząd wytworzył sztuczną ciasnotę gotówkową która obok wstrzymania inwestycyjnych w zakresie ruchu budowlanego była przyczyną objawów kryzysu i bezrobocia. Z drugiej

nictwo naszego życia gosp darczego wykazało całkowitą niem ność i nie potrafiło wypełnić lojalnie swego zadania - wykorzystania i wzmożenia sił wytwórczych kraju. Stwierdzając powyższy stan rzeczy zebrani domagają się 1/ zwiększenia ilości środków obiegowych niezbędnych dla przemysłu i ożywienia w ten sposób życia gospodarczego; 2/ przychylnej polityki Rządu na rzecz wzrostu konsumcji wewnętrznej kraju przez podniesienie płac, obniżenie cen, kontrolę nad kartelami i t.p.w myśl programu gospodarczego związków zawodowych; 3/ wydatnej redukcji wydatków militarnych z przeniesieniem powstałych stąd oszczędności na cele ruchu budowlanego 4/ zorganizowania planowej rozbudowy życia gospodarczego Polski w interesie mas pracujących - Wobec wad dotychczasowej ustawy o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia i śmiesznych rozmiarów t.zw. pomocy doraźnej Ministra Prystora - zebrani domagają się kategorycznie jak najszybszego znowelizowania obecnej, wadliwej ustawy na wypadek bezrobocia /ubezpieczenie/ w kierunku rozszerzenia i działania ustawy dla wszystkich robotników i na wszystkie zakłady pracy przedłużenia okresu świadczeń do 26 tygodni w roku, zagwarantowania w ustawie na okres kryzysu pomocy państwowej po wyczerpaniu pomocy ustawowej w rozmiarze i normach nie niższych od akcji ustawowej. Do czasu przeprowadzenia nowelizacji ustawy - przywrócenia państwowej pomocy doraźnej dla wszystkich bezrobotnych. Zebrani stwierdzają że muszą znaleść się środki na właściwą pomoc dla bezrobotnych, gdyż znajdują się obfite środki ze źródeł publicznych na pokrywanie wielu nieprodukcyjnych i zbędnych wydatków". Po przyjęciu tej rezolucji Kapitułko zaznaczył, że delegacja robotników w składzie Reginelli, Goldmana, Goldfarba i Bezubika uda się do mnie i Magistratu w celu interwenjowania o przyspieszenie doraźnej pomocy dla bezrobotnych. Ostatni przemawiał Reginella Aleksander, który poddał krytyce działalność dr Szaykowskiego na stanowisko komisarza [illegible] w Białymstoku. Oświadczył on m.in., że dr.

Szaykowski zabranie łapówek, zwalnianie poborowych i ubliżenie Sędziemu Śledczemu w czasie badania został skazany na 3 miesiące aresztu. W końcu Reginella wzywał zebranych do podjęcia ogólnego protestu przeciwko pozostawianiu dra Szaykowskiego na stanowisku komisarza Powiatowej Kasy Chorych w Białymstoku i przeciwko rozwiązaniu samorządu tej Kasy. /1200 osób/.-

t Szczuczyński. W Grajewie dnia 6 b.m. na zebraniu bezrobotnych wybrano Jana Tombachera, Jana Dryżbę, Jana Lipowskiego i Konstantego Grygo do komisji, która zajęć się ma sprawą rejestracji bezrobotnych i wydania dla nich zasiłków u zarządu miasta. Inicjatywami zebrania byli działacze Ch.D.

oooooOOOOOooooo

Według danych z dnia 11 b.m. na terenie Województwa Białostockiego pozostawało w tym dniu bez pracy 6.806 osób a mianowicie:

Powiat:	Ilość:	Bezrobocie dn. 3 b.m.:	Zmniejszenie:	Wzrost	Pobiera zapomogi
Augustowski	265	265	-	-	53
Białostocki	4505	4527	22	-	1191
Grodziński	1091	1068	-	23	228
Bielsk Podl.	209	380	171	-	101
Łomżyński	197	133	-	59	81
Ostrołęcki	5	5	-	-	-
Ostrowski	35	35	-	-	24
Suwalski	126	126	-	-	34
Sokólski	15	15	-	-	14
Szczuczyński	127	18	-	109	23
Wołkowyski	231	220	-	11	58

0-0-0-

GJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BB.I 64/30.T

ia 12 stycznia 1930 r.

IV. S t r a j k i

- N e g a t y w n e -

0-0-0-0-0-0-0-0-

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.2.

18

V. Stan bezpieczeństwa publicznego

a/ Ważniejsze wydarzenia

Gajowy lasów państwowych leśnictwa Klin w nadleśnictwie Sokół-ka, Aleksander Kondys w czasie pościgu dnia 6 b.m. za defraudantem leśnym Władysławem Ambrożejczykiem, ze wsi Wierzlesie powiatu sokólskiego użył broni przeciwko temuż Ambrożejczykowi, który poniósł śmierć na miejscu. Przy zabitym Ambrożejczyku znaleziono karabin naładowany czterema nabojami.

Dnia 3 b.m. we wsi Nowo Kornino, gminy Łosinka w powiecie bielskim Ignatowicz Filip podczas kłótni z teściem swym, Tomaszem Szwarcem o wyeksmitowanie go z mieszkania uderzył go Szwarca kamieniem w głowę tak silnie, że Szwarc poniósł śmierć na miejscu. Ignatowicza aresztowano.

Mieszkaniec wsi Pułazie Włościańskie w gminie Komorowo, powiatu ostrowskiego, Ruciński Kazimierz z zemsty za zdenuncjowanie go przed władzami leśnemi o kradzież drzewa zabił szpadlem Antoninę Kamińską.

Dnia 5 b.m. na szosie w lesie w odległości 2-ch klm.do wsi Boguty w powiecie ostrowskim mieszkaniec tejże wsi, Józef Kuniewski napadł na przechodzącego mieszkańca wsi Ciechanowiec w powiecie bielskim, Kraupa Mateusza-Michała i zrabował mu 25 złotych.

b/ Pożary z podpalenia

Na łąkach leśnych w majątku Piętkowo, gminy Poświętne w powiecie wys. Mazowieckim podpalono dnia 31 grudnia ub.r. 5 stogów siana należących do Gabryeli Komarowej. Stogi te, wartości 2.400 złotych, spłonęły doszczętnie. Jako podejrzanych o podpalenie zatrzymano i przekazano [illegible] braci Szymona i Jana Artymiuków, robotników folwarcznych [illegible] w Jeziorzysku Janczak

we wsi Pieczuki gminy Będzarzecze w powiecie wołkowyskim w cz
sie bójki na zab[illegible] zabity kijami i bagnetem mieszkaniec ws
Hilachowicze Jan B[illegible] Sprawców zabójstwa Aleksego Koroza Niko
laja Kaliczyca Józefa St[illegible]nika Strzelca Stefana Siewko Jana Kon
stantego Kiśkę i Aleksandra Korosa zatrzymano i przekazano władzom
sądowym.

c/ Wypadki samochodowe.

Dnia 10 b.m. prawdopodobnie na skutek defektu kierownicy uległ katastrofie w odległości 38 km od Ostrowi autobus Białostockiego z Białegostoku kursujący na linji Białystok Warszawa. Z pośród pasażerów nikt nie doznał poważniejszych obrażeń natomiast dostała się pod wpadający do rowu autobus i poniosła śmierć na miejscu kobieta której nazwiska nie ustalono. Autobus został rozbity.

Dnia 6 b.m. na 15 km. szosy Suwalskiej w powiecie Augustowskim, samochód ciężarowy Kur[illegible] z Suwałk. prowadzony przez kierowcę Górkę Władysława najechał na jadącą w stronę przeciwną furmankę. Wskutek czego doznała ciężkich obrażeń ciała Iwanowa Helena z Suwałk. a lżejszych Taraszkiewicze Bronisława, Zofja i Paweł.

d/ Większe pożary przypadkowe.

W nocy dnia 6 b.m. w mieszkaniu Chaima Jarmułkowskiego spłonęła większa ilość skór i obuwia, wartości około 30.000 złotych.

Dnia 10 b.m. we wsi Posejnele gminy Berźniki w powiecie suwalskim spłonęła w zagrodzie Piotra Sayryńskiego stodoła ze zbożem i narzędziami rolniczemi. Straty wynoszą około 35.000 złotych.

e/ Przestępczość kryminalna

W ubiegłym tygodniu zanotowano wypadków:

1/ czynnego wystąpienia przeciwko szeregowym P.P.	2
2/ uszkodzenia ciała w bójkach	7.

3/ zabójstw w bójkach 2.
4/ większych kradzieży 9
5/ potajemnego pędzenia wódki 1.

f/ Ocena ogólna

Charakterystycznych cech w stanie bezpieczeństwa pod względem kryminalnym nie dostrzeg[illegible]

W stanie bezpieczeństwa pod względem politycznym charakterystyczną cechę stanowi działalność Zjednoczenia Lewicy Chłopskiej "Samopomoc", dostrzegana w płaszczyźnie przygotowań do Kongresu Chłopskiego w Berlinie - na terenie powiatów białostockiego i grodzieńskie-

go

...TEKA BIBLIOTECZNA

Sygnatura ...nie tygodniowe Nr.2.

Sy.Bl. I 64/30.T.

...da B...e 12 stycznia 1930 roku.

...B.I

...2 st...

VI Sprawy graniczne

a/ Nielegalne przekroczenia granicy

Za nielegalne przekroczenie granicy w ubiegłym tygodniu zatrzymano w powiecie sze...czyńskim i przekazano władzom sądowym jedną osobę.-

0-0-0 0-0-0-0-0-0-0-0-0

20

VII. Zapisy do dyrekcji, sekretariatu.

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI

Nr.BB.I-134/30.T.

Białystok, dnia 14 stycznia 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.3 za czas od dnia 12 do dnia 18-go stycznia 1930 roku.-

T A J N E - P I L N E -

Do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
Departament Polityczny
w Warszawie.

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.3 za czas od dnia 12 do dnia 18 stycznia 1930 r.

Kiryf

W O J E W O D A :

Odpisy otrzymują:

1/ Pan Wojewoda w Wilnie
2/ " " w Nowogródku
3/ " " w Brześciu n/B.
4/ " " w Warszawie
5/ " " w Tarnopolu,
6/ " " w Stanisławowie,
7/ " " w Lublinie,
8/ Pan Prokurator przy Sądzie Apel. w Warszawie,
9/ " " " " " w Wilnie,
10/ " " " " Okr.w Białymstoku,
11/ " " " " " w Grodnie,
12/ " " " " " w Suwałkach.
13/ " " " " " w Łomży,
14/ Sam.Ref.Informac.Dok.III w Grodnie.
15/ " " " IX w Brześciu n/B.
16/ " " " I w Warszawie,
17/ KOP. "Brygada Grodno".
18/ Urząd Śledczy w miejscu.
19/ Ważący Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego.-

b.d.

JEWÓDA BIAŁOSTOCKI
r. BB. I 134/30 T.

Kystok, dnia 19 stycznia 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe nr 3.
za czas od dnia 12 do dnia 18-go stycznia 1930 roku.

I. Sytuacja ogólna.

Akcja przygotowawcza do Europejskiego Kongresu Chłopskiego w Berlinie i kampanja "Trzech I". uzewnętrzniły się w konkretnych formach w powiatach białostockim, ostrołęckim, grodzieńskim i wołkowyskim. W pierwszej z nich bierze udział także PPS Lewica w Grodnie i powiecie grodzieńskim

Na rynku pracy notowany był spadek bezrobocia w białostockim okręgu przemysłowym w związku z poprawą konjunktury w przemyśle włókienniczym, oraz dalszy wzrost bezrobocia w powiatach łomżyńskim, grodzieńskim i wołkowyskim i augustowskim, a ponadto rysujący się kryzys w przemyśle metalurgicznym w powiatach białostockim i łomżyńskim i w przemysle garbarskim w powiecie sokólskim

W poszczególnych gałęziach przemysłu istnieje dążenie przemysłowców powołujących się na ogólny kryzys gospodarczy w kraju do obniżenia dotychczasowych stawek płac robotniczych w granicach od 10 20% /szczególnie w przemysle garbarskim/ i zmuszenie robotników do wyrażenia zgody na uskutecznianie wypłat zarobkowych częściowo gotówkowych częściowo zaś zobowiązaniami płatnemi po upływie kilku miesięcy.

Szczegóły w tej materji przedstawiamy Ministerstwu w oddzielnem sprawozdaniu.

-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-134/30.T.
Dnia stycznia 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.3

II Ruch wywrotowy.

a/ Przejawy działalności elementów wywrotowych.

1/ Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi.

Powiat Grodzieński. Dnia 10 b.m. kierownik agencji pocztowej w Kopciówce gminy Hornica podczas wybierania korespondencji ze skrzynki znalazł w niej dwa egzemplarze październikowej roku 1929 ulotki KC KPZB.

Uzyskano informacje, że we wsi Dubno istnieje komórka KPZB, uzależniona organizacyjnie od Komitetu Rejonowego KPZB w Łunnie. Członkami komórki są byli działacze BWRHromady w czasie legalnego jej istnienia.

2/ Komunistyczna Partja Polski.

Powiat Ostrołęcki. W nocy z dnia 9 na 10 b.m. na torach kolejowych przy stacji Grabowo rozrzucono kilkanaście egzemplarzy wydawnictw KC KPP: 1/ listopadowego numeru czas. pisma "Czerwony Sztandar" z roku 1929; 2/ "Z pola walki" i 3/ "grudniowej roku 1929 odezwy KC KPP p.t. "Do robotników i żołnierzy Polski".

Powiat Ostrowski. Dnia 5 b.m. w Małkini bawił funkcjonarjusz KC KPP, student Uniwersytetu Warszawskiego prawdopodobnie w sprawie konferencji OK KPP Łomża, ze którą w dniu 6 b.m. wyjechała z Małkini do Łomży Sara-Inda Jagierówna vel Zytnerowa, technicznka Komitetu Dzielnicowego ZMKW w Małkini, któremu porządkowemu ze strony ZMKW w Zarębach kościelnych

Ostrowi-Mazowieckiej Broku n/B., Prostyni i Sadownem. Sekretarzem wspomnianego Komitetu jest Frydman Kielma. który początkowo zamierzał wyjechać na konferencję OK KPP Łomża w dniu 7 b.m. zaniechał jednakże zamiaru przez wzgląd na to, że znany jest w Łomży, gdzie odsiadywał karę więzienia za działalność komunistyczną.

Po zatrzymaniu Sury-Indy Jegierówny w Łomży dnia 7 b.m. doniosłem Ministerstwo w sytuacyjnem sprawozdaniu tygodniowem Nr 2.

Dnia 10 b.m. w Ostrowi-Mazowieckiej w mieszkaniu braci Enocha i Erchа Osowskich odbyło się zebranie zetemkowe, na którem Frydman Giersz on omawiał sprawę zapewnienia obrony ostrowskim działaczom komunistycznym, osadzonym w więzieniu w Łomży, przeciwko którym odbędzie się w najbliższym czasie rozprawa w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie. Na temże zebraniu delegowany został w sprawach partyjnych do Zarąb Kościelnych Dąb Jankiel który po powrocie do Ostrowi-Mazowieckiej miał złożyć sprawozdanie Drezdowskiemu Lupe, studentowi Uniwersytetu Warszawskiego, zamieszkałemu stale w Warszawie w akademickim domu żydowskim. Na zebraniu byli obecni w in Lewkowicz Jódel Frydman Giersz on Iwber Nison Jankiel Dąb, Judel Słomka, Imber Frydman Chaim Słomka Szmul Ostrów, Jankiel Ostrów, Enoch Ossowski Erch Ossowski i Szwarcbortówna Ita. Uczestnicy zebrania złożyli 5 zł.50 gr na akcję moprowską i bezpośrednio po ukończeniu narad udali się na zebranie Bundu.

3/ Zjednoczenie Lewicy Chłopskiej "Samopomoc".

W poszczególnych powiatach Województwa Białos-

stockiego kolportowany jest okólnik Nr.7 Zarządu Głównego Zjednoczenia Lewicy Chłopskiej "Samopomoc", datowany w Lublinie w grudniu ub.r. i skierowany do wszystkich kół starszych i młodzieżowych Zjednoczenia Lewicy Chłopskiej "Samopomoc". Treść okólnika jest następująca:

"Dnia 8 grudnia 1929r. pobici zostali do krwi, na wiecu we wsi Opole pow.Włodawa poseł Stanisław Wójtowicz oraz kilkunastu chłopów członków Z.L.Ch."Samopomoc". Z uwagi na to, że powiat Włodawa należy do powiatów o większości rewolucyjnej, faszyści zmobilizowali wszystkie siły, by za wszelką cenę do wiecu nie dopuścić.

Uzbrojona bojówka składała się z członków "Strzelca", Straży pożarnej i Koła Młodzieży "Siew", pod kierownictwem miejscowego nauczyciela prezesa tych organizacji, oraz obecnej na wiecu policji państwowej z komendantem posterunku na czele. Napadka ona na zebranych chłopów, bijąc kolbami żelaznemi prętami i rzucając kamieniami. Na skutek bójki odnieśli poważne rany [illegible] poseł Wójtowicz i kilkunastu chłopów z powiatu.

Fakt ten podajemy do wiadomości i naszych Kół, by wyciągnęły z niego odpowiednie nauki na przyszłość.

To, że w bojówce napadającej na rewolucyjnych chłopów, brali udział członkowie "Strzelca", Straży pożarnej i "Siewu" na powinno przejść bez echa. Powinno to ostatecznie otworzyć oczy wszystkim chłopom, w jakim celu tworzą faszyści owe organizacje na wsi. Zarządy Kół opublikują szeroko ten fakt i demaskować będą rolę "Strzelca", Straży Pożarnych "Siewu" i im podobnych przybudówek faszystowskich na wsiach, tworzonych przez faszyzm do rozbijania wyzwoleńczego ruchu chłopskiego.

24

Wszystkim członkom tych organizacji należy podać powyższy fakt do wiadomości i wykazać im do czego ich faszyści przygotowują.

Odpowiedzią chłopów na huligańskie napady powinno być masowe występowanie z tych organizacji i niedopuszczanie ich do wsi, jako gniazd zarazy faszystowskiej.

Nigdy nie należy ufać temu, że jesteśmy w danej okolicy bezwzględną większością, ale przed każdem zebraniem, czy wiecem omówić należy wspólnie wszystkie możliwości i odpowiednio do nich się przygotować, tworząc samoobronę.

Na każdy zjazd powiatowy, wiec, czy też jakiekolwiek zebrania urządzane przez Z.L.Ch."Samopomoc", muszą wszyscy samopomocowcy przychodzić masowo, by uzbrojonym zbirom faszystowskim, napadającym na rewolucyjnych chłopów, dawać należytą odprawę.

Równocześnie ze wsi Kół zwołają masowe zebrania wiejskie i powiatowe, mobilizując masy chłopskie około haseł samoobrony zebrań Samopomocy, demaskując na tych zebraniach rolę faszystowskich przybudówek, nadsyłając jednocześnie do Zarządu Głównego rezolucje powzięte na zebraniach przeciw faszystowskiemu terrorowi.

Urządzenie masowych zebrań chłopskich powinno być odpowiedzią na terror faszystowskich bojówek.

Wszystkie rezolucje nadsyłać pod adresem Zarządu Głównego w Lublinie ul.Zamojska 23 skrz.poczt.201."

Wiat Grodziński

Mąż zaufania Zarządu Głównego Zjednoczenia Lewicy Chłopskiego "Samopomoc", Sergjusz Krzywiec, zamieszkały we wsi gminnej Dubno rozpoczął akcję organizowania kół "Samopomocy", do których usiłuje pozyskać byłych hromadowców

Powiat Białostocki — We wsi Nowodworce gminy Dojlidy powstał komitet gminny który rozpoczął już akcję związaną z Europejskim Kongresem Chłopskim

3/ B[illegible]oruski — [illegible]ańsko Robotniczy Klub Poselski

Powiat Białostocki. — Dnia 17 b.m. o godzinie 10-30 do lokalu Państwowego Funduszu Bezrobocia przy ulicy Lipowej [illegible] Białymstoku - w czasie wypłacania zapomóg bezrobotnym - [illegible] przemówił Gawrylik, który początkowo w lokalu a później na podwórzu wygłosił następujące przemówienie do bezrobotnych: "Towarzysze i towarzyszki. Przemówienie moje nie będzie nosiło charakteru przemówienia wiecowego, chcę wam bowiem wyjaśnić tylko wasze ciężkie położenie i zorjentować was, w jakiej ciężkiej sytuacji znajdujecie się. Rząd obecny z premjerem Bartlem na czele nie zmieni polityki rządów pomajowych i będzie kroczył ich drogą, gdyż premjer Bartel jest tylko mężem zaufania Marszałka Piłsudskiego. Wiecie doskonale z własnego doświadczenia, jakie są dobrodziejstwa rządów burżuazyjnych i dlatego nie potrzebuję was przekonywać, że nie powinniście oczekiwać od Rządu premjera Bartla ulżenia waszej doli. W stosunku do klasy pracującej dzieje się bezprawie. Burżuazja rozbestwiła się. Fabrykacji - przez wprowadzanie racjonalizacji w pracy - redukują robotników, tendencyjnie zamykają fabryki, wyrzucając was na bruk na łaskę i niełaskę losu. Z dniem każdym wzrasta liczba bezrobotnych. Towarzysze Musicie demonstracyjnie wystąpić przeciwko wybrykom burżuazji i obronić waszych praw socjalnych gwałconych na każdym kroku. Powinniście zaraz tu na miejscu wybrać z pośród siebie komitet bezrobotnych, którego zadaniem będzie domagać się 100% zasiłków dla bezrobotnych i bezpłatnego korzystania z pomocy Kasy Chorych. Nie zapominajcie że z zasiłków, które otrzymujecie możecie korzystać tylko w ciągu 17-tu tygodni. Towarzysze

25

Toczące się obecnie obrady przedstawicieli państw burżuazyjnych w Genewie mają na celu przygotowanie zamachu zbrojnego na ZSSR Towarzysze Władze zamiast wam iść z pomocą, napychają na was policję która bije was, gdy upominacie się o swe prawa. Jaskrawem tego dowodem jest pobicie delegacji robotniczej przez policję w Borysławiu gdzie wybrany komitet bezrobotnych, któremu władze zezwoliły na udanie się do Magistratu celem przedłożenia obradującej Radzie Miejskiej żądań bezrobotnych Nasłana policja niedopuściła komitetu do Rady Miejskiej i w dodatku członków komitetu dotkliwie pobiła Dnia 16 b.m. w Berlinie gdy masy robotnicze wystąpiły demonstracyjnie na ulicy miasta by zaprotestować czynnie przeciwko dziejącemu się bezprawiu, zostały rozproszone przez policję, która użyła broni w wyniku czego pozostało na miejscu kilkanaście trupów i kilkaset rannych robotników. Widzicie z tego, że burżuazja całego świata dąży do stłumienia zarodków ruchu proletarjackiego i odebrania robotnikowi posiadanych przez niego praw. Witam was towarzysze w imieniu Robotniczo - Chłopskiego Klubu Sejmowego i proszę was o przyjście mi z pomocą, gdy przybędę do was w krótkim czasie, aby nawiązać z wami bliższą łączność i przyjść wam z pomocą, której nie-dadzą wam socjal ugodowcy z PPS , PSL"Wyzwolenie", Stronnictwa Chłopskiego i innych idących na ustępstwa w polityce Bartla". Dalsze przemówienie uniemożliwiła posłowi policja, wobec czego odjechał on niezwłocznie na dworzec /200 osób/

4/ Towarzystwo Szkoły Białoruskiej

iat Grodzieński Starosta Powiatowy w Grodnie zarządził przeprowadzenie rewizji książek kas. TSB. w Ejminowcach i Kowszowie. W wyniku rewizji stwierdzono w działalności tych kół szereg niedokładności formalnych i przekroczeń statutowych. O wydanych w tej sprawie zarządzeniach powiadomię Ministerstwo w oddzielnem sprawozdaniu.

0 0 0 0 0 0

D o d a t k o w o .

owiat Sokólski. Dnia 19 b.m. we wsi Jarowlany w gminie Odelsk na gmachu cer-kiewnym wywieszono transparent z napisem w języku rosyjskim: "Cześć i chwała wiernym bojownikom rewolucji Leninowi Liebknechtowi i Luksemburg niech żyje Lenin, niech żyje Sowiecka Rosja niech żyje dyktatuta Proletarjatu, niech żyje sowiecka Polska, niech żyje KPZB."

owiat Grodzieński. Dnia 17 b.m o godzinie 17-ej w Grodnie przy ulicy Jerozo- Po
limskiej około fabryki pabalczanej "Marjos" grupa wyrostków ży-dowskich w liczbie około 15 osób /w tem kilka dziewcząt/ usiłowała wedrzeć się do fabryki w celu urządzenia demonstracji komunistycz-nej/kampanja "Trzech L"/. Gdy niedopuszczona jej na podwórze fab-ryczne wzniosła okrzyki na cześć zmarłych wodzów komunizmu Leni-na, Libknechta i Róży Luksemburg poczem zawiesiła na przewodach telefonicznych transparent z napisem "Precz z dyktaturą faszystow-ską". Niezależnie od tego jeden z pośród wyrostków żydowskich usiłował wygłosić przemówienie do wychodzących z fabryki robotni-ków. Przybyła na miejsce policja zatrzymała 8 osób a m.in Skul-oczyka Dawida, technika OK.KPZB.Grodno organizatora demonstracji i braci Aleksandrowiczów. krótym udowodniono wywieszenie transpa-rentu i wzmoszenie okrzyków w związku z kampanją "Trzech L".

Wyrok sądowy

Dnia 18 b.m. Sąd Okręgowy w Białymstoku rozpatrywał sprawę Bazylego Kozłowskiego oskarżonego z art.100 i 102 czJ. K.K. o należe-nie do organizacji komunistycznej i bluźnierstwo przyczem uniewin-niż go z art. 100 i 102 K.K. a skazał z art.74 K.K. na 4 miesiące więzienia.

0-0-0-0-0-0-0-0-0

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI

Nr Bb. I-134/30.T

dnia 19 stycznia 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe
xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx
Nr 3
xxxxxxx

26

III. Ruch zawodowy

a/ Klasowe Związki Zawodowe

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Skórzanego.

W Krynkach dnia 4 b.m. oddział Związku obchodził 10-cio lecie swego istnienia. Okolicznościowe przemówienie wygłosił bundowiec Blacher Nochim /60 osób/.

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Budowlanego.

W Białymstoku dnia 16 b.m. odbyło się zebranie członków Oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Budowlanego, na którem płatny sekretarz Związku omawiał sprawę obniżenia płac zarobkowych przez przedsiębiorców budowlanych. Rezolucji nie uchwalono /100 osób/.

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Włókienniczego.

W Białymstoku dnia 16 b.m. odbyło się zebranie członków Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Włókienniczego w sprawie propozycji przemysłowców dotyczącej obniżenia płac zarobkowych w białostockim przemyśle włókienniczym o 30%. Na zebraniu tem delegacja robotników, wybrana na wiecu w dniu 12 b.m. złożyła sprawozdanie z wyników konferencji, jaką odbyła ze mną w sprawie bezrobocia. Dała ona wyraz swemu przekonaniu, że władze administracyjne zajęły się w sposób rzeczowy sprawą pomocy dla bezrobotnych /100 osób/.

Zebranie.

W Białymstoku dnia 17 b.m. pod przewodnictwem Kapitułki Tomasza odbyło się zebranie robotników zatrudnionych przy budowie gmachu Sądu Okręgowego. Zebrani wybrali Kapitułkę Tomasza i Reginelle Aleksandra jako delegatów, którzy tegoż dnia interwenjowali u przedsiębiorców i inspektora pracy w sprawie płac dodatkowych dla wspomnianych robotników za ponadliczbowe godziny pracy i przypadające na angielską sobotę /100 osób/.

b/ Federacja pracy.

W Hajnówce, powiatu bielskiego dnia 12 b.m. pod przewodnictwem posła T[illegible]czaka odbyło się zebranie członków miejscowego oddziału Federacji Pracy, na którem uchwalono rezolucję wzywającą robotników do przemysłu drzewnego w okręgu bielskim organizowania się w szeregach Federacji pracy. /100 osób/.-

W Białymstoku dnia 12 b.m. odbyło się zebranie Związku Pracowników pocztowych i telegraficznych pod przewodnictwem członka Centrali Związku, Ostrowskiego z Warszawy. Omawiano sprawy organizacyjne./30 os,

c/ B e z r o b o c i e , kryzys w przemyśle i akcja cennikowa.

Według danych z dnia 18 bsm. na terenie Województwa Białostockiego bez pracy w tym dniu pozostawało 6362 osób, a mianowicie:

Powiat	Ilość:	Bezrobocie dn. 11 bm.	Zmniejszenie:	Wzrost:	Pobiera zapomogi
Augustowski	315	265	-	50	47
Białostocki	3912	4505	593	-	1373
Grodzieński	1121	1091	-	30	243
Brzesk-Podl.	220	209	-	11	98
Łomżyński	218	197	-	21	115
Ostrowięcki	5	5	-	-	-
Ostrowski	35	35	-	-	24
Suwalski	126	126	-	-	35
Sokólski	20	15	-	5	16
Szczuczyński	127	127		-	36
Wołkowyski	263	231	-	32	61

W związku z omówioną w poprzednim sprawozdaniu odezwą Białostockiego Komitetu PPS. d.Frakcja Rewolucyjna, oraz Związków Włókniarzy Budowlanego, Szoferów i Kaflarzy - Białostocki Komitet PPS. wydał drukiem następującej treści odezwę:" Towarzysze i Towarzyszki! W chwili, gdy w kraju szerzy się głód i nędza, gdy z każdym dniem powiększa się armja bezrobotnych, gdy ośmielona burżuazja wyzyskuje lud pracujący, kiedy na każdym kroku łamie się ustawy socjalne, gdy rozwiązuje się socjalistyczne samorządy w Magistratach i Kasach Chorych, mianuje się Komisarzy Rządowych, gdy wszystko wskazuje na to, że atak na ustrój demokratyczny Państwa z każdym dniem się wzmaga - znaleźli się u nas w organizacji zdrajcy proletarjatu, którzy w najcięższej chwili dla klasy pracującej, starają się rozbić związki zawodowe, oddając swe nikczemne usługi wrogom proletarjatu. Nikczemne zarzuty czynione naszym towarzyszom, są pospolitemi oszczerstwami, jest to najochydniejszy sposób walki politycznej, gdyż argumentów ideowych ci panowie nie mają i mieć nigdy nie będą. Zapytujemy się was publicznie panowie Bekierscy, Przytuły i S-ka, dlaczego poszliście na usługi wrogów proletarjatu? Dlaczego zdradziliście Czerwony Sztandar Socjalistyczny? Czy za pieniądze oddaliście swoje usługi? Nie my jesteśmy prowokatorami, nie my kryjemy się za palcami policji, to są wasze cechy. O jakże nisko upadliście wy, panowie! Bądźcie spokojni, wasze odezwy o skomunizowanej Pol.Partji Socjalistycznej, zdrajcach i prowokatorach nikogo nie przekonają. Każdy uczciwie myślący robotnik z pogardą i obrzydzeniem patrzy na was jak na plugawych zdrajców, którzy odeszli w najcięższej chwili. Nie wasze brudne ręce zaprzedane burżuazji będą nadal dźwigały Czerwony Sztandar Socjalizmu. Warawam od niego, wara wam od reprezentowania ruchu proletarjackiego i Socjalizmu. Proletarjat ze zdrajcami z B.B.S. nie pójdzie a jeszcze więcej skupi się pod Czerwonym Sztandarem Polskiej Partji Socjalistycznej. Nie wam oskarżać naszych towarzyszy o skomunizowanie, towarzyszy, którzy w swej wieloletniej działalności nigdy od Partji nie odeszli i nie odejdą. Nie wam Bekierscy i Przytuły, którzyście długi czas obijali progi lewicy gdy była ku temu odpowiednia konjunktura.- Towarzyszki i Towarzysze!

Nie dajcie się zbałamucić wrogom proletarjatu z pod znaku B.B.S. Przy tułom Bekierskim Staniewiczom i Spółce. Precz z rozbijaczami ruchu klasowego i Socjalizmu! Niech żyje Polska Partja Socjalistyczna! Niech żyje Klasowe Związki Zawodowe! Niech żyje Socjalizm! Niech żyje Solidarność proletarjatu!"

konferencja w sprawie bezrobocia włókienniczym

Dnia 16 b.m. odbyłem konferencję w sprawie kryzysu w przemyśle włókienniczym w białostockim okręgu przemysłowym z przedstawicielami przemysłowców i robotników. W konferencji tej uczestniczyli także - prezes Izby Skarbowej, dyrektor białostockiego oddziału Banku Polskiego obwodowy inspektor pracy w Białymstoku i urzędnicy Urzędu Wojewódzkiego oraz Starostowie - powiatowy i grodzki w Białymstoku. Szczegóły konferencji zostaną uwzględnione w sprawozdaniu do Ministerstwa, które wyślę w związku z rozkrypsem Nr PB.8200/I/30 z dnia 15 b.m.

Powiat Białostocki

W Białymstoku dnia 18 b.m. pod przewodnictwem Kapitułki Tomasza odbyło się zebranie członków Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Włókienniczego na którem wybrano delegację, która pertraktować ma z właścicielami poszczególnych fabryk przemysłu włókienniczego w sprawie ich propozycji dotyczącej wypłacania robotnikom zarobków w 60% gotówką w każdym bieżącym tygodniu i w 40% zobowiązaniami, płatnemi w maju b.r. /200 osób/

Dnia 19 b.m. na zebraniu Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Chemicznego w Białymstoku Kapitułko Tomasz oświadczył, że bezrobotni w Białymstoku będą otrzymywali w najbliższym czasie zapomogi opałowe i żywnościowe.

Powiat Sokólski

Dnia 10 b.m. właściciele zakładów garbarskich w Sokółce z braku zamówień uzależnili dalszą pracę tych zakładów od zgody robotników na obniżenie im płac o 20%. Pomimo tego, że robotnicy propozycje przemysłowców co do obniżenia im płac tegoż dnia odrzucili, praca w garbarniach została wstrzymana. Dopiero w dniu 13 b.m., gdy robotnicy zgodzili się na obniżenie im płac o 12% przemysłowcy uruchomili swe zakłady

28

Dnia 11 b.[illegible] na zebraniu członków oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemy[illegible] Skórzanego w Sokółce Kapitułko Tomasz podkreślał że klasa robotnicza nie może spodziewać się polepszenia jej doli przez Rząd premjera Bartla. Na temże zebraniu wybrano do zarządu oddziału Puszko Bronisława /karany 2-ch miesięcznem więzieniem za przywłaszczenie pieniędzy związkowych - wykonanie kary Sąd zawiesił w roku 1925/- prezes Piwowarczyka Edwarda - wiceprezes, Bubieńca Edwarda - sekretarz, Daszutę Michała - zastępca sekretarza i Kaca Hirsza - skarbnik.

Łomżyński W najbliższych dniach wstrzymania zostanie praca w fabryce narzędzi i maszyn rolniczych Orłowskiego w Łomży, zatrudniająca około 250 robotników -

-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

WOJEWÓDA KLASZTORSKI

Nr.BB.I-134/30 T.

Dnia 19 stycznia 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.3

IV. S t r a j k i .

- N e g a t y w n e .

-0-0-0-0-0-0-0-0-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.NB.I 134/30.T.
dnia 19 stycznia 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.3

V. Stan bezpieczeństwa publicznego.

a/ Ważniejsze wydarzenia.

Dnia 13 b.m. na szlaku kolejowym Szepietowo-Białystok na 128 klm. w powiecie wys.-mazowieckim znaleziono pomiędzy spajaniami szyn dwa wetknięte kawałki żelaza, które mogły spowodować katastrofę kolejową. Dochodzenie wdrożono.

Dnia 16 b.m. pomiędzy mieszkańcami wsi Zółtki, gminy Choroszcz w powiecie białostockim - Sienkiewiczem Aleksandrem i Zienkiewiczem Michałem powstała bójka, w której Sienkiewicz został zabity a Zienkiewicz odniósł ciężkie rany. Bójka powstała na tle sporu majątkowego.

Dnia 15 b.m. we wsi Rogienice, gminy Przytuły w powiecie kolneńskim na zabawie weselnej został zabity w bójce Swiderski Stanisław, mieszkaniec wsi Rowki, gminy Stawiski w powiecie kolneńskim. Sprawca zabójstwa został ujęty i przekazany władzom sądowym.

b/ P o ż a r y

Dnia 12 b.m. w zagrodzie Stefanji Brzozowskiej we wsi Dębniki, gminy Rutki w powiecie łomżyńskim powstał pożar, który zniszczył trzy zagrody. Straty wynoszą 20 tysięcy złotych. Istnieją poszlaki że pożar powstał wskutek podpalenia.

c/ Wypadki samochodowe.

Dnia 19 b.m autobus Nr.BŁ 77242 należący do Azji Jankiela, a prowadzony przez nieposiadającego prawa jazdy Slepowrońskiego Eugenjusza wywrócił się na rogatce w Białymstoku. Z pośród pasażerów 3 osoby odniosły lekkie rany.

d/ Przestępczość kryminalna

W ubiegłym tygodniu zanotowano wypadków

1/ czynnego występienia przeciwko szeregowym P P - 2

2/ uszkodzenia ciała w bójkach - 4.

3/ zabójstw w bójkach - 3

4/ W większych kradzieży - 8.

e/ Ocena ogólna

Stan bezpieczeństwa publicznego pod względem politycznym pogorszył się nieco w powiatach grodzieńskim, białostockim i wołkowyskim w związku z przygotowywaniem się KBWKP i Zjednoczenia Lewicy Chłopskiej "Samopomoc" do Europejskiego Kongresu Chłopskiego i kampanją "Trzech L."

Ze względu na to, że w ostatnim czasie na terenie Wojewódz. Białostockiego miały miejsce częste wypadki samochodowe - przedsięwziałem odpowiednie kroki, zmierzające do zaostrzenia kontroli nad ruchem kołowym w celu zapobieżenia wspomnianym wypadkom.

0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

OJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-134/30.T.
nia 19 stycznia 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.3.

30

VI. Sprawy graniczne.

a/ Nielegalne przekroczenia granicy.

Za nielegalne przekroczenie granicy w ubiegłym tygodniu zatrzymane i przekazano władzom sądowym:
w powiecie szczuczyńskim - 6 osób,
w powiecie augustowskim - 2 osoby,
w powiecie kolneńskim - 1 osobę.

b/ Nielegalna emigracja.

wiat Mołkowyski. Uzyskano informacje że mieszkańcy wsi Michałki-Wielkie w gminie Świsłocz Szymańczuk Aleksy, syn Józefa, Stymańczuk Aleksy, syn Antoniego i Pister Jan zbiegli w drodze nielegalnej do Rosji Sowieckiej.-

wiat Szczuczyński. Dnia 8 b.m. policja niemiecka w Ełku wydała polskim organom bezpieczeństwa publicznego Kowera Kopela vel Honigsmana Moszka i Mejłacha Fasa-Monika Abrama vel Tabacznika, mieszkańców Sokołowa-Podlaskiego, z których Tabacznik poszukiwany był przez Sędziego Śledczego w Siedlcach, jako oskarżony z art.51 i 102 cz.I. K.K. Po przeprowadzeniu dochodzenia ustalono, że obaj oni nabyli fałszywe paszporty zagraniczne u Moszka Ciechanowickiego w Warszawie, znanego władzom policyjnym notorycznego fałszerza dokumentów, który sprzedawał fabrykowane przez siebie paszporty zagraniczne po 90 dolarów. Przekroczenie granicy ułatwił Kowerze i Tabacznikowi mieszkaniec Szczuczyna Szejnberg Mordko posiadający w Szczuczynie hotel i pozostający na usługach Ciechanowickiego. Kowerę Tabacznika i Szejnberga zatrzyma-

no i przekazano z materjałami oskarżenia Sądowi Grodzkiemu w Grajewie.

Powiat Grodzieński. Dnia 15 b.m. na stacji kolejowej w Grodnie zostali zatrzymani mieszkańcy Oszmiany w Województwie Wileńskiem Bekier Mowsza Kurenicki Irmja vel Iremi, Arjowicz Fajwa, Drewjacki Doba, Bejnezon Mowsz i Bekier Doba, którzy w dniu 13 b.m. wyjechali z Oszmiany z zamiarem nielegalnego wyjazdu z Polski przez Niemcy do Palestyny przyczem jechać mieli przez Augustów. Z przeprowadzonego dochodzenia wynika, że ubiegali się oni w D.O.K. Grodno o zezwolenie im na wyjazd do Palestyny z uwagi na ich wiek poborowy, jednakże D.O.K. odmówiło wydania im zezwoleń. Skomunikowali się oni wówczas z organizacją "Haluc" w Warszawie /Orla 11/, której przed 3-ma tygodniami przesłali listem wartościowym ze zwrotnym adresem "Oszmiana Fajwa Arjowicz ulica Zeligowskiego Nr.20" 3.990 złotych na koszta wyjazdu do Palestyny. Sprawę ich w organizacji "Haluc" załatwiał Duwduwan który skomunikował się z niejakim Mistubowskim w Augustowie w kwestjach ułatwienia wyżej wymienionym wyjazdu w drodze nielegalnej do Niemiec celu uchylenia się od służby wojskowej. Zatrzymanych przekazano z materjałami oskarżenia władzom sądowym. Dalsze dochodzenie trwa.

0-0 0-0-0-0-0-0-0

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.3

31

VII Szpiegostwo, dywersja sabotaż.

- N e g a t y w n e .

-0-0-0-0-0-0-0-

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI
Nr.EB.I-134/30.T.
Dnia 19 stycznia 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.3.

VIII. V A R I A.

1/ Przyjazd Pana Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na polowanie reprezentacyjne do Białowieży.

Ad punkt ten w sytuacyjnem sprawozdaniu tygodniowem Nr.2.

Pan Prezydent Rzeczypospolitej wyjechał z Białowieży do Warszawy pociągiem specjalnym dnia 16 b.m. o godzinie 3 min 30/w nocy/.
W czasie pobytu Pana Prezydenta Rzeczypospolitej w Białowieży - żadne wydarzenia w rejonie Białowieży nie miały miejsca.

2/ Agitacja duchowieństwa prawosławnego.

W dalszym ciągu dostrzegane są w powiatach bielskim, grodzieńskim i wołkowyskim przejawy kolidującej z Kodeksem Karnym agitacji duchowieństwa prawosławnego w związku z wytaczanymi przez władze Kościoła Katolickiego spraw sądowych o rewindykacje cerkwi. Mąż proboszcz parafji prawosławnej w Wołpie, powiatu grodzieńskiego ks. Omeljanowicz podczas nabożeństwa w cerkwi dnia 5 b.m. wzywał zgromadzonych, by wystrzegali się polaków, którzy są wrogami prawosławnych - i nakazywał im ażeby modlili się o uchronienie kościoła prawosławnego przed zamachami ze strony ludności polskiej.

Dnia 1 b.m. proboszczowie cerkwi prawosławnych w Brzostowicy-Małej i Olekszycach powiatu grodzieńskiego - ks. Jerzykowski i Zienkiewicz ogłosili ludności, że władze Kościoła katolickiego dążą do odebrania w Archidjecezji Wileńskiej 500 cerkwi a w tej liczbie także cerkwi w Olekszycach i Brzostowicy-Małej.

0-0-0-0-0-0-0-0-0

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI

Nr.BB.I-202/30.T.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 4 za czas od dnia 19 do dnia 25-go stycznia 1930 roku.

Białystok dnia 25 stycznia 1930 roku.

32

T A J N E - P I L N E

Do

Ministerstwa Spraw Newnętrznych
Pan Naczel.Departamentu Politycznego

w W a r s z a w i e.

Przesyłam sytaucyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.4 za czas od dnia 19 do dnia 25 stycznia 1930 roku.-

W O J E W O D A :

Odpisy otrzymują:

1/ Pan Wojewoda w Wilnie,
2/ " " w Nowogródku,
3/ " " w Brześciu nad Bugiem,
4/ " " w Warszawie,
5/ " " w Tarnopolu,
6/ " " w Stanisławowie,
7/ " " w Lublinie.
8/ Pan Prokurator przy Sądz.Apel. w Warszawie,
9/ " " " " " w Wilnie,
10/ " " " " Okr. w Białymstoku,
11/ " " " " " w Grodnie,
12/ " " " " " w Suwałkach,
13/ " " " " " w Łomży.
14/ Sam.Ref.Inform.DOK.III. w Grodnie,
15/ " " " DOK.IX. w Brześciu nad Bugiem,
16/ " " " DOK. I. w Warszawie,
17/ K.O.P. "Brygada Grodno",
18/ Urząd Śledczy w miejscu.
19/ Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego.
20/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku.

H.F.

OJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr BB I 202/30 T.

Białystok dnia 25 stycznia 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 4

za czas od dnia 19 do dnia 25 stycznia

1930 roku.

I. Sytuacja ogólna

Akcja przygotowawcza do Europejskiego Kongresu Chłopskiego w Berlinie i kampanja "Trzech L" uzewnętrzniły się w konkretnych formach w powiatach grodzieńskim suwalskim wołkowyskim i białostockim. W obu wypadkach z organizacjami komunistycznemi współdziałała PPS.Lewica, która ponadto w łomży usiłowała wykorzystać bezrobocie w celu urządzenia ekscesów demonstracji.-

Na rynku pracy notowany był wzrost bezrobocia w powiatach łomżyńskim i grodzieńskim natomiast w Białymstoku i białostockim okręgu przemysłowym nastąpiła dość znaczna poprawa konjunktury w przemyśle włókienniczym co spowodowało załamanie się powstałego w tym okręgu w końcu ubiegłego roku kryzysu.-

W najbliższym czasie spodziewany jest kryzys w przemyśle garbarskim w związku z dążeniem przemysłowców do obniżenia zarobków robotniczych.-

0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr. BB I-202/30 T.

Dnia 25 stycznia 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 4.

II. Ruch wywrotowy

a/ Przejawy działalności elementów wywrotowych.

1/ Komunistyczna Partja Polski.

Powiat Łomżyński. Organizacje komunistyczne w powiecie łomżyńskim czyniły przygotowania do szerszych wystąpień w okresie trwania kampanji "Trzech L". Przygotowania te zostały sparaliżowane odpowiednio przez organa bezpieczeństwa publicznego o tyle, że wspomniane organizacje nie otrzymały ani transparentów, ani też aktualnych wydawnictw.

Dnia 14 b.m. drogą przez Wygodę organizacja komunistyczna w Łomży została zaopatrzona przez technika Komitetu Dzielnicowego ZMKWP. w Łomży, Szymona Wajsborta w nieznaczną ilość wydawnictw: 1/ Nr.10 "Gromady" z grudnia r.ub. i 2/ przedruk przemówienia posła Żarskiego na posiedzeniu Sejmu w dniu 19 grudnia 1929 roku.-

Kilka egzemplarzy tych wydawnictw rozrzucono w Łomży w nocy z dnia 19 na 20 b.m.

Dnia 18 b.m., na skutek informacyi, że w mieszkaniu Rywki Jabłonkiewicz odbywa się zebranie poświęcone obchodowi rocznicy "Trzech L", do mieszkania tego wkroczyła policja, która zastała w niem Wajsborta Moszka, Berkmana Moszka, Kolińskiego Hersza, Ryklę Jabłonkównę, Gabel Maszę, Jewrejewicz Sarę, Frydman Fejgę, Jabłonkównę Grunię. Już w czasie trwania rewizji do omawianego mieszkania przybyły Goldwasser Rochla, Nadel Pinia i Ratowiczówna Gitla. Rewizja pozytywnych wyników nie dała.

w Zambrowie

Tegoż dnia wieczorem w lokalu oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Skórzanego zgromadzili się członkowie tego Związku na szczególnie licznie komunistycznej schadzce żydowskim

34

Ze względu na to że istniała możliwość urządzenia przez zgromadzo
nych masówki w związku z kampanją "Trzech L", do lokalu wkroczyła
policja, wobec czego zgromadzeni w nim rozeszli się do domów

iat Ostrołęcki W nocy z dnia 18 na 19 b m na drodze pomiędzy wsiami Ojcewo
i Kleczkowo w gminie Troszyn rozrzucono kilkanaście egzemplarzy
grudniowych roku ub wydawnictw KC KPP. i KC ZMKwP

2/ Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi

iat Grodzieński Dnia 14 b.m. zatrzymany został w Grodnie przybyły z Litwy
prz z Łotwę Izaak Derczański, brat przebywającego w więzieniu
w Grodnie jako oskarżonego z art.102 K.K. Derczańskiego Samuela
vel Antokolskiego, który został aresztowany w Grodnie w sierpniu
1928 roku. Derczański Izaak przybył do Grodna w sprawach związa-
nych z obroną Derczańskiego Samuela. Ze złożonych przez jego zez
nań wynika, że Derczański Samuel już od roku 1920 był wybitnym
działaczem komunistycznym. W roku 1920 Derczański Samuel został
aresztowany w Polsce pod zarzutem działalności wywrotowej za co
groziła mu kara śmierci, zdołał jednakże zbiec do Rosji Sowieckie
skąd później kilkakrotnie wyjeżdżał do Niemiec i Litwy jako emi-
sarjusz bolszewicki w sprawach komunistycznych za fałszywymi doku
mentami osobistymi. W związku z zatrzymaniem Derczańskiego Izaaka
ustalono, że zamieszkała w Grodnie akuszerka Róża Flak znała Der
czańskiego Samuela vel Antokolskiego Lejbę od czerwca 1928 roku
i wiedziała, że jest on wybitnym działaczem komunistycznym prze-
bywającym w Grodnie na fałszywym dowodem osobistym niemniej
jednakże w toku śledztwa zeznała fałszywie że Derczańskiego Sa
muela zupełnie nie zna. Stwierdzono ponadto, że w mieszkaniu Flul
Róży w lipcu 1929 roku zamieszkiwała bez zameldowania funkcjonar
juszka KC KPZB. Kapłan Gienia, ps."Sonia" aresztowana w Warsza
wie dnia 8 sierpnia 1929 roku. Derczański Izaak został przez

władze sądowe zwolniony, gdyż przybył do Polski legalnie; wyjechał on z powrotem do Litwy drogą przez Łotwę.

Organizacja komunistyczna w gminie Łunna zamierzała urządzić dnia 20 b.m. w Łunnie zjazd swych członków i sympatyków i zorganizować tamże demonstrację uliczną. W związku z tem został zatrzymany organizator zamierzonej demonstracji, Jelin Abram mieszkaniec Łunny.

W nocy z dnia 19 na 20 b.m. na trakcie Kryńskim pomiędzy wsiami Chomontowce i Olchmiany został zawieszony transparent z napisem w języku białoruskim: "Cześć i sława bojownikom rewolucji, cześć Leninowi Róży Luksenburg i Liebknechtowi".

Dnia 20 b.m. w Grodnie przy zbiegu ulic Wileńskiej i Piwnej wywieszono na przewodach telefonicznych transparent z napisem w języku polskim: " Precz z rządem faszystowskim, precz z białym terorem"

Dnia 21 b.m. w Grodnie rozrzucono kilkanaście egzemplarzy odbitych na szapirografie lokalnych odezw w językach polskim, rosyjskim i żargonie oraz kilkanaście egzemplarzy grudniowego numeru wydawnictwa "Koszary".

Dnia 21 b.m. w Skidlu wywieszono transparent z zamazanym napisem i rozrzucono kilkadziesiąt egzemplarzy odbitej na szapirografie lokalnej ulotki w językach polskim, białoruskim i żargonie.

Powiat Suwalski. Dnia 19 b.m. w Suwałkach na przewodach telefonicznych wywieszono transparent z napisem w języku polskim: "Czoŝć pamięci towarzyszom Leninà Karola Libknechta i Róży Luksenburg KrZB. Suwałki".

Powiat Wołkowyski. W nocy z dnia 20 na 21 b.m. wywieszono trzy transparenty. Pierwszy na drodze Zelwa - Międzyrzec obok folwarku Korzyść ze napisem w języku rosyjskim: "Za towarzysza Lenina - niech żyje rewolucja przeciw z rządem faszystowskim Piłsudskiego"; drugi między wsiami Szyjki - Międzyrzec z napisem w języku białoruskim: "Cześć i sława towarzyszowi Leninowi niech żyje światowa rewolucyja precz z Piłsudskim" [illegible] takim samym napisem około osady Siedlanowa w [illegible]

35

Zelwa, gdzie rozrzucono również kilka egzemplarzy odezwy w języku ro syjskim p.t." Komunistyczna tajna młodzież w Polsce"...

iat Bielsk-Podlaski. Dnia 19 b.m. w Brańsku za zgodą władz sądowych został za trzymany Hendel Pinkus, mieszkaniec Sokołowa w Województwie Lubelskiem poszukiwany za działalność komunistyczną. Zatrzymanego przekazano do dyspozycji organom bezpieczeństwa publicznego powiatu sokołowskiego.

3/ Akcja kongresowa.

Koła Zjednoczenia Lewicy Chłopskiej "Samopomoc" i TSB. otrzymały większą ilość egzemplarzy okólnika Nr.2 Ogólnokrajowego Chłopskiego Komitetu Kongresowego ze stycznia b.r. Treść okólnika jest następująca

" Do Komitetów Kongresowych i wszystkich chłopów w Polsce. Idea Europejskiego Kongresu Chłopów pracujących, objęła już wszystkie kapitalistyczne państwa Europy. Masy pracujących chłopów bez względu na przynależność partyjną czy narodowościową, tworzą wszędzie Komitety Kongresowe, by prędzej podać sobie spracowane dłonie i stanąć w sojuszu z robotnikami do walki przeciwko swoim gnębicielom. Chłopi we wszystkich państwach kapitalistycznych masowo przystąpili do tworzenia Komitetów Kongresowych i wyboru delegatów. Dążenie mas chłopskich do stworzenia międzynarodowej solidarności zatrwożyło burżuazję, która w widząc narastający rewolucyjny ruch chłopski w związku z gniotącym masy pracujące kryzysem gospodarczym, zaczęła stosować teror do twórcy Komitetów Kongresowych, by zdusić w zarodku ruch chłopski. Tępienie idei Kongresu Berlińskiego spotęgowało się szczególnie w Polsce. Wydany legalnie "Biuletyn" Komitetu Krajowego w trzech językach, został po dwóch miesiącach skonfiskowany. Z sekcji Białoruskiej Komitetu aresztowano 5-ciu członków - chłopów białoruskich. Udaremniono zebrania chłopskie, zwoływane celem tworzenia Komitetów Kongresowych. W pomoc burżuazji przyszli wodzowie ze stronnictw ugodowych, aby mas pracujących chłopów niedopuścić do wspólnego porozumienia się przeciw caratowi i wyzyskowi kapitalistycznemu, bo wtedy oszuści politycznie z Piasta Wyc

wolenia, Stronnictwa Chłopskiego i PPS [illegible] mieliby co robić i komu prze-
wodzić. Zaczęli więc ujadać w swoich pismidłach, że Kongres ma tworzyć czer-
woną Międzynarodówkę w porozumieniu z komunistami by zwrócić uwagę burżuazj
na naszą akcję i wezwać ją do tępienia samodzielnej akcji chłopów wymykają-
cych się z pod komendy obłudnych wodzów. C h ł o p i ! Aby odeprzeć ten
atak faszyzmu i ugody na masy chłopskie i doprowadzić idee Kongresu do za-
mierzonego celu musicie wytężyć wszystkie swoje siły i przystąpić masowo do
tworzenia Komitetów Kongresowych. Mając na uwadze że Komitety wiejskie są
najważniejszymi ogniwami w organizowaniu Kongresu, musicie dbać o to, by nie
było ani jednej wsi w waszej okolicy, gdzie nie byłoby Komitetu Kongresowe-
go i gdzie chłopi nie widzieliby o tak wielkiem historycznem dziele w ruchu
chłopskim jak mający się odbyć Kongres w Berlinie. Dla tworzenia Komitetów
Kongresowych należy wykorzystywać wszystkie okazje. Tak gdzie tylko zbierze
się grupa chłopów by radzić nad czem kolwiek nat zaraz powinien powstać Ko-
mitet Kongresowy. Tworzenie Komitetów wiejskich czy powiatowych należy
wziąć ściśle z walką chłopów o ich codzienne bolączki. Należy im wykazać, że
zadaniem Kongresu będzie walka przeciw burżuazyjnej reformie rolnej, przeciw
rabowaniu chłopom bezmało i średniorolnym ziemi przy przeprowadzaniu faszy-
stowskiej komasacji i likwidacji serwitutów, przeciw meljoracjom i szarwarkom
jednym słowem przeciwko wszystkim reformom agrarnym faszyzmu których zada-
niem jest gospodarcze upomożenie kułaków by przy ich pomocy wiązać masy bie-
doty chłopskiej i średniaków z polityką faszyzmu. Walka o rządy chłopsko ro-
botnicze ziemią dla chłopów bez wykupu, przeciw wojnie imperjalistycznej przy-
gotowywanej przez kapitał międzynarodowy, o samostanowienie narodów o sobie,
o zniesienie wszystkich ciężarów spadających na barki chłopskie w ustroju
kapitalistycznym. Zadaniem Kongresu będzie również walka ze stronnictwami
ugodowemi we wszystkich państwach imperjalistycznych które we wszystkich pań-
stwach odgrywają rolę hamulca w wyzwalającym ruchu chłopskim i swoim pseudore
wolucyjnym gadaniem oraz sianemi złudzeniami o sejmach i demokracji burżuazyj
nej odciągają masy pracujących chłopów od walki z burżuazją obszarniczo-kapi-
talistyczną i pomagają jej do utrzymania swego panowania nad chłopami i robot
nikami. Należy omawiać na zebraniach [illegible] że Kongres Berliński jest

36

pierwszym w historji Kongresu chłopów pracujących na zjazd do Berlina nie pojadą "obłudni wodzowie" a tylko chłopi pracujący, by tam wspólnie z chłopami innych państw kapitalistycznych,naradzić się nad swojemi sprawami i ustalić środki walki w skali międzynarodowej, bo międzanyrodowym jest również ucisk kapitalistyczny i by móc skutecznie z nim walczyć muszą chłopi wszystkich państw kapitalistycznych ustalić jednolity front walki. Utworzywszy we wszystkich wsiach swojego powiatu Komitety Kongresowe należy zwołać zebranie wszystkich Komitetów z powiatu i dkonać wyboru Komitetu powiatowego,oraz wybrać delegata na Kongres do Berlina .Wybór delegata musi być dokonany bezwarunkowo na masowym zebraniu wszystkich Komitetów, by wszyscy chłopi widzieli kto jest ich delegatem u powiatu. Na zebraniach na których tworzy się Komitety Kongresowe należy omawiać szczegółowo wszystkie wyżej poruszone sprawy gospodarcze i zbierać dla delegata nakazy chłopskie z powiatu, by wedle nich wypowiadał się na Kongresie w Berlinie o sprawach chłopskich. Należy równocześnie dbać o to, by do Komitetów Kongresowych wchodzili również rewolucyjni chłopi ze stronnictw ugodowych którzy wierzą jeszcze obłudzie ugodowych przewódców oraz chłopi bezpartyjni. Nie zapominając o tem że Kongres odbędzie się w Berlinie z końcem lutego i że do dnia 15-go lutego muszą być już zakończone wszystkie prace przygotowawcze do Kongresu i wybrani delegaci z powiatów muszą być zgłoszeni w Komitecie Krajowym.Wszystkie Komitety już powstałe i nowozworzone nadeślą natychmiast do Komitetu Krajowego w Warszawie szczegółowy spis wszystkich członków Komitetu i dokładny adres przewodniczącego Komitetu. Zdając sobie sprawę z tego, że Kongres Berliński jest Kongresem chłopów pracujących, należy rozwinąć równocześnie kampanję ze zbieraniem składek na podróż dla delegata. Koszta podróży delegata do Berlina wraz z utrzymaniem wynosić będą zł 200.- plus zł.250 za paszport czyli razem 450 zł. Jeżeli każdy chłop w powiecie da kilka groszy to rychło zbierze się potrzebny fundusz. Niech każdy powiat uważa sobie za obowiązek by jego reprezentant brał udział w Kongresie Berlińskim. Niech nie będzie w Polsce na Białorusi i Ukrainie ani jednego pow.któryby nie był reprezentowany przez swojego delegata.- Niech każda wieś składa na fundusz dla delegatów i przesyła zebrane fundusze do Komitetu Krajowego.Niech żyje Europejski

Kongres Chłopski! Niech żyje sojusz chłopów pracujących Europy! Niech żyje rząd chłopsko-robotniczy! Po listy składkowe i informacje zgłaszające się do Komitetu Krajowego w Warszawie pod adresem: Józef Mamoński, Warszawa, ul. Nowolipie 21. m. 2.

4/ P. P. S. Lewica

Powiat augustowski PPS Lewica usiłuje wykorzystać przejściowy kryzys w przemyśle drzewnym w Augustowie /zakłady przemysłu drzewnego w Lipowcu/.

ow. Łomżyński. Dnia 24 b m o godzinie 11-ej w Łomży w związku z dokonywaną przez samorząd miejski rejestracją bezrobotnych zgromadziło się przed Magistratem około 2 000 osób. Wykorzystując tę okoliczność komunizujący działacze PPS Lewicy Michał Ering, Kazimiera Paniukowska, Stanisław Wyszkowski Zygmunt Pogromski i inni poczęli wzywać tłum do urządzenia ekscesów i demonstracji. Następnie część z podżegaczy - jako rzekoma delegacja robotników - wtargnęli siłą do biura Magistratu, gdzie zażądali odbycia konferencji z Prezydentem miasta. W tym momencie znajdujący się przed gmachem Magistratu szeregowi P.P. przystąpili do rozpraszania tłumu. Widząc to komunizujący działacze PPS Lewicy po otwierali okna w biurach pierwszego piętra Magistratu i rozpoczęli wygłaszanie podburzających mów do tłumu. Na skutek alarmu przybył niezwłocznie na miejsce Komendant Powiatowy P.P. z Łomży oddziałem policji który tłum rozproszył bez użycia broni. Podżegacze, korzystając z zamieszania zbiegli. Wśród tłumu było około 300 tu bezrobotnych i elementów komunizujących włącznie Dochodzenie zarządzono

b/ Sprawy sądowe.

Na dzień 24 b m. w Sądzie Okręgowym w Białymstoku wyznaczona została rozprawa główna z oskarżenia przeciwko działaczom PPS. Lewicy Janowi Hofmanowi, Michałowi Lingo, Aleksandrowi Mikiewiczowi, Antoniemu Klimowi, Atanazemu Mikiewiczowi i Ickowi Topolowi, oskarżonym z art. 102 K.K. Oskarżeni: Hofman, Lingo i Mikiewicz na rozprawę nie stawili się, wobec

37

osobę Sąd postanowił rozpisać na nimi listy gończe i odroczył sprawę przeciwko nim do czasu ich ujęcia. Następnie po skończeniu wezwanych świadków i odczytaniu zeznań świadków nieobecnych na wniosek oskarżającego Podprokuratora Sąd ze względów formalnych odroczył rozprawę do dnia 6 lutego b r.

-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

III Ruch zawodowy.

a/ Klasowe Związek Zawodowe.

Związek Zawodowy Ro... ...ników Przemysłu ...rzanego.

W Krynkach, powiatu grodzieńskiego/odbyło się zebranie ...złonków oddziału Związku ...kademja z okazji 10-cio lecia istnienia oddziału. Na zebraniu Lichtensztajn Zelman wygłosił odczyt o kryzysie w przemyśle garbarskim w Polsce. Na akademji usiłowano odśpiewać pieśń " Di szwue" do czego jednakże nie dopuściła policja. /100 osób/

Związek Zawodowy Ro... ...w przemysłu ...licznego.

W Białymstoku dnia 19 b.m. odbyło się zebranie członków oddziału Związku /PPS.CKW/ pod przewodnictwem Matla Eugenjusza. Na zebraniu tem sekretarz okręgowy PPS. Kapitułko Tomasz zapoznał zebranych z zarządzeniami władz dotyczącemi akcji pomocy dla bezrobotnych./130 osób/

...ek Zawodowy

W Białymstoku dnia 20 b.m. pod przewodnictwem Kapitułki Tomasza odbyło się w sprawach organizacyjnych zebranie Związku Włókniarzy.

b/ Federacja Pracy.

W Łomży dnia 19 b.m. odbyło się doroczne zebranie walne miejscowego oddziału Związku niższych funkcjonarjuszów państwowych pod przewodnictwem wiceprezesa Zarządu Głównego Związku Michałowskiego na którem wybrano do nowego zarządu oddziału Franciszka Boronia, Wiktora Kamionowskiego Błażeja Kucharskiego i Józefa Siewierę.

c/ B e z r o b o c i e.

Według danych z dnia 24 b.m. na terenie Województwa Bi...

Kostockiego bez płacy ... dni pozostawało 6425 osób z miesiąca

Powiat	Ilość	Re... dzia...	...ze	Zmniej... szenie	Wzrost	Pobiera zapomo...
Augustowski	316	315			1	117
Białostocki	3900	3912				1380
Bielski	220	220				200
Grodzieński	1124	1121			3	278
Łomżyński	309	218			91	114
Ostrołęcki	5	5				
Ostrowski	32	35		3		22
Suwalski	121	126		5	1	37
Sokólski	21	20			1	15
Szczuczyński	127	127				38
Wołkowyski	250	263		13	12	62

0-0-0-0-0-0 0-0-0

OJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BB I-202/30 T.

Dnia 25 stycznia 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 4.

IV. S t r a j k i

- N e g a t y w n e .

0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0.

V. Stab bezpieczeństwa publicznego.

a/ Ważniejsze wydarzenia

W Sonkwy dnia 17 b.m. pijany Wacław Parzyk stawił czynny opór usiłującemu aprowadzić go do komisarjatu P.P. szeregowemu policji Cwerk Alojzemu, który w obronie własnej wystrzelił do Parzyka z rewolweru i zranił go lekko w lewy bok. Parzyka z materjałami oskarżenia przekazano władzom sądowym.-

b/ Pożary z podpalenia.

We wsi Szumy, gminy Berszty w powiecie grodzieńskim dnia 20 b.m został podpalony dom mieszkalny w zagrodzie Heleny Mroczyńskiej. Pożar w krótkim czasie zlokalizowano. Poszlakowany o podpalenie mieszkaniec wsi Dowgielanie, gminy Ejszyszki w powiecie lidzkim, Antoni Babkin został zatrzymany i przekazany z materjałami oskarżenia władzom sądowym -

c/ Większe pożary.

W majątku Nowy-Dwór powiatu sokólskiego dnia 22 b.m. spłonęła stodoła w majątku Jerzego Matuszyńskiego wraz ze słoma i narzędziami rolniczemi. Straty wynoszą około 60.Tysięcy złotych.

d/ Przestępczość kryminalna.

W bieżącym tygodniu zanotowano wypadków:

1/ czynnego wystąpienia przeciwko szeregowym P P. 4.
2/ czynnego wystąpienia przeciwko urzędnikom państwowym i samorządowym - 3.
3/ zabójstw w bójkach - 1
4/ uszkodzenia ciała w bójkach - 3.
5/ większych kradzieży - 7.
6/ drobnych napadów rabunkowych - 2.

e/ Ocena ogólna.

We wszystkich powiatach Województwa zmniejszyła się ilość przestępstw kryminalnych, pogorszył się natomiast nieznacznie stan bezpieczeństwa publicznego pod względem politycznym w powiatach Kom-
żyńskim i grodzieńskim .

Charakterystycznych cech w stanie bezpieczeństwa publiczne-
go nie dostrzeżono.-

-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

...A BIAŁOSTOCKI

...r. L. 302/30 T.

...a 25 stycznia 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 4

40

VI. Sprawy graniczne

a/ Nielegalne przekroczenie granicy.

Za nielegalne przekroczenie granicy w bieżącym tygodniu

zatrzymano i przekazano władzom sądowym:

w powiecie szczuczyńskim - - 2 osoby,

w powiecie ostrołęckim - 2 osoby,

b/ P r z e m y t .

Dnia 21 b.m. w Łomży został zatrzymany Poreda Aleksander ze wsi Borkowo w powiecie kolneńskim, który wiózł na rowerze 35 klg. rodzynek przemyconych z Niemiec.

0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

WOJEWODA BIALOSTOCKI
Nr.BB.I-202/30.T
Dnia 25 stycznia 1930 roku

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.4

VII. Szpiegostwo, dywersja, sabotaż.

Uzyskane w bieżącym tygodniu informacje konfidencjonalne, dotyczące wywiadu sowieckiego i l-tewskiego, zostaną uwzględnione w oddzielnych sprawozdaniach.-

-0-0 0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

...ODA BIAŁOSTOCKI
...EB.I-202/30 T.
...25 stycznia 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 4.

4/1

VIII V A R I A.

1/ Zjazd delegatów Klasowego Związku Robotników Rolnych i Leśnych w Warszawie.

W związku z mającym się odbyć w Warszawie w dniach 19 20 i 21 marca b.r. w Warszawie walnym zjazdem delegatów Związku Klasowego Robotników Rolnych i Leśnych Sekretarjat Okręgowy tegoż Związku w Ostrowi Mazowieckiej wydał odezwę p.t. "Do robotników rolnych", której odpis załączam.

0-0-0-0-0-0-0-0-0-0

42

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI

Nr BB. I-282/30.T

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 5 za czas od dnia 26 stycznia do dnia 1 lutego 1930 roku.

Białystok dnia 4. lutego 1930 roku

T A J N E - P I L N E

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Pan Naczelnik Departamentu Politycznego

w W a r s z a w i e

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 5 za czas od dnia 26 stycznia do dnia 1 lutego 1930 roku -

WOJEWODA:

Wisf

Odpisy otrzymują:

1/ Pan Wojewoda w Wilnie,
2/ " " w Nowogródku,
3/ " " w Brześciu n/Bugiem
4/ " " w Warszawie
5/ " " w Tarnopolu,
6/ " " w Stanisławowie,
7/ " " w Lublinie
8/ Pan Prokurator Sądu Apel. w Warszawie,
9/ " " " " w Wilnie,
10/ " " " Okr. w Białymstoku,
11/ " " " " w Grodnie
12/ " " " " w Suwałkach
13/ " " " " w Łomży,
14/ Sam. Ref. Inform. DOK. III w Grodnie,
15/ " " " DOK. I. w Warszawie,
16/ " " " DOK. II. w Brześciu n/Bugiem
17/ K.O.P. "Brygada Grodno"
18/ Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego
19/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
20/ Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w Białymstoku.

H.F.

43

...NDA BIAŁOST...KI

...BB.I 282/30.T.

...stok, dnia 1 lutego 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.5

za czas od dnia 26 do dnia 1 lutego

1930 roku.

I. Sytuacja ogólna.

Akcja przygotowawcza do Europejskiego Kongresu Chłopskiego w Berlinie na terenie Województwa Białostockiego została wydatnie zahamowana wskutek likwidacji Powiatowych Komitetów Kongresowych w Ostrołęce /Zjednoczenie Lewicy Chłopskiej "Samopomoc"/ i Świskoczyn powiatu wołkowyskiego /BNRKP /, natomiast trwała w dalszym ciągu akcja zewnętrzna elementów wywrotowych w związku z kampanją "Trzech L szego" w strefie działania KPP.

Na rynku pracy notowany był znaczny wzrost bezrobocia w powiecie szczuczyńskim /napływ robotników, którzy wyjechali przed kilku miesiącami na roboty sezonowe do Prus Wschodnich/ i grodzieńskim /przejściowy kryzys w przemyśle drzewnym/. -Stan bezrobocia w białostockim okręgu przemysłowym zmianom nie uległ.

0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

Sytuacyjne sprawozdania tygodniowe Nr.5.

OKRĘG BIAŁOSTOCKI

Nr.BB.I-282/30.T.

dnia 1 lutego 1930 roku.

II. Ruch wywrotowy.

a/ Przejawy działalności elementów wywrotowych.

1/ Komunistyczna Partja Polski.

Powiat Ostrowski.

W osadzie Długosiodło w nocy z dnia 25 na 26 ub:m. rozrzucono kilkanaście egzemplarzy wydawnictw komunistycznych a mianowicie: wydawnictwa 1/"Służba PPS. u faszyzmu" 2/ "Jakiego chcesz Rządu robotniku i chłopie" i 3/ "Co się stało w Sejmie 31gX. 1929 r.". Tamże wywieszono w tym czasie na słupie telegraficznym transparent z napisem: "Cześć pamięci towarzyszów Lenina, R. Luksemburg i K.Liebknechta. Niech żyje zbrojne powstanie robotników i chłopów. ZMK".

Dnia 26 ub.m. koło wsi Chorchosy w odległości pół kilometr od osady Długosiodło wywieszono transparent z napisem: "Precz z rządem faszystowskim, mordercą więźniów politycznych. Żądamy zwolnienia więźniów politycznych.Mopr"

Dnia 17 ub.m w Małkini w mieszkaniu Sury-Indy Zytnerowe vel Jegierówny podczas nieobecności jej męża odbyło się zebranie ZMKwP., w którem wzięli udział Winterman Srul, Winterman Jojer, List Jojchne, Olszak Fejga, Zytner Abram, Jedwabnik Icek Olszak Estera, Kret Sura, Kret Chawa, Olszak Szaja, Gorzałczan Lejbek, Rejchman Welwel, Wajcman Jankiel i Wajcman Lejba, wszyscy członkowie lokalnej organizacji zemełkowej. Omawiano sprawy organizacyjne i aresztowania w Łomży dnia 8 ub.m. Flinkera Szla vel Leona Wilczyńskiego.

Powiat Łomżyński.

W nocy z dnia [illegible] na 26 ub.m. na drzewie przydrożnym przy szosie Łomża-Śniadowo pod Śniadowem został wywieszony transparent z hasłami: Cześć pamięci Lenina, Liebknechta i Lukse

44

Precz z rządem faszystowskim".

2/ Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi.

t Grodzieński. Dnia 27 ub.m. w Grodnie wywieszono dwa transparenty z napisami:" 1/"Cześć pamięci Lenina,K.Libknechta i Luksemburg KPZB" i 2/ Precz z faszystowską dyktaturą KPZB".

Dnia 21 ub.m. w więzieniu w Grodnie wśród komunistów panował uroczysty nastrój, niemniej jednakże więźniowie polityczni powstrzymali się od urządzenia demonstracji.-

W Indurze członkowie KPZB.i sympatycy komunizmu w związku z obchodem "Trzech L" powstrzymali się dnia 19 ub.m. od pracy.-

W związku z zastosowaniem w więzieniu grodzieńskiem w odniesieniu do więźniów politycznych postanowień nowego regulaminu więziennego w całej jego rozciągłości więźniowie polityczni w liczbie około 250 osób odmówili wychodzenia na widzenia z krewnymi wynika z tego, że rozpoczęli oni drugi etap walki z władzami więziennemi o zmianę wspomnianego regulaminu.-

tok - Miasto. Dnia 26 ub.m. w Białymstoku przy ul.Zamenhofa wywieszono transparent z napisem w języku polskim:" Precz z dyktaturą Piłsudskiego. Niech żyje partja komunistyczna".

t Augustowski. Dnia 24 ub.m. w Augustowie w pobliżu koszar rozrzucono kilkanaście egzemplarzy wydawnictw komunistycznych trzech edycji notowanych w poprzednich sprawozdaniach /tuacyjnych.-

Wołkowyski. Dnia 29 ub.m. na skutek polecenia Sędziego Śledczego w Kosowie , Województwa Poleskiego organa bezpieczeństwa publicznego dokonały rewizyj u podejrzanych o należenie do KPZB. i zamieszkałych w gminie Międzyrzecze Szyrkowca Tymoteusza, Giermanowicza Włodzimierza, Goryluka Antoniego, Tchnika Mikołaja i Rzeczko Mikołaja, rewizje te jednak dany wynik negatywny.- Wymienionych zatrzymano i dnia 31 ub.m. przekazano do dyspozycji Sędziego Śledczego

w Kosowie

Dnia 23 ub.m. na-skutek polecenia władz sądowych zostali zatrzymani i przekazani Sędziemu Sledczemu II rewiru w Wołkowysku Sachar Szuk Nakar mieszkaniec wsi Hrynki i Łycz Piotr, mieszkaniec wsi Klepacze, obaj radni gminy Swisłocz, poszlakowani o prowadzenie komunistycznej akcji antypodatkowej.-

3/ Białoruski Włościańsko-Robotniczy Klub Poselski.

Pow. Białystok-Miasto.

Księgarnia Towarzystwa Wydawniczego "Ruń" w Białymstoku /Liczba powa Nr.6/ została w ostatnim czasie zaopatrzona w większą ilość wydawnictw BWRKP. Wydawnictwa te są przeważnie tłumaczeniami na język białoruski dzieł teoretyków komunizmu.-

4/ Akcja Kongresowa.

Powiat Ostrołęcki.

Organa bezpieczeństwa publicznego powiatu ostrołęckiego przeprowadziły likwidację Powiatowego Komitetu Kongresowego w Ostrołęce, przyczem zatrzymały jego członków i organizatorów - Antoniego Opęchowskiego ze wsi Opęchowo, Michała Kwiatkowskiego ze wsi Opęchowo, Franciszka Wszędyrównego ze wsi Grucele, Juljana Najmułę Stanisława Zochowskiego, Antoniego Relugę, mieszkańców wsi Kleczkowo i Jana Lenkowskiego mieszkańca wsi Dzbenin,/wszystkie miejscowości w gminie Troszyn/, członków rady gminnej w Troszynie,których przekazano z materjałami oskarżenia sędziemu sledczemu w Ostrołęce. Z pośród wymienionych Sędzia Sledczy zastosował jako środek zapobiegawczy względem Opęchowskiego kaucję w wysokości 300 złotych, pozostałych zaś zwolnił bez zastrzeżeń.

Powiat Wołkowyski.

Na-skutek polecenia władz prokuratorskich organa bezpieczeństwa publicznego w dniach 22 i 23 ub.m. zlikwidowały Powiatowy Komitet Kongresowy w Swisłoczy, zorganizowany nie w drodze wyboru, lecz w drodze podpisania odpowiednich deklaracyj przez jego członków. W związku z tem zostali zatrzymani Trochimik Andrzej, kierownik Sekretarjatu powiatowego BWRKP - Swisłoczy, Piwowarczyk Jan, Woronowi

Konstanty, Gobiec Piotr, członkowie zamkniętego Zarządu Okręgowego TSB. w Swisłoczy, Charamanda Józef, Jośko Konstanty Owsiejczyk Konstanty Radziwoni Piotr, Kaluta Michał i Dzinn Bazyli, z pośród których władze sądowe postawiły w stan oskarżenia i osadzi ły w więzieniu Trochimika Andrzeja, Woronowicza Konstantego i Jośkę Konstantego, działaczy TSB., BWRKP. i KPZB.- W czasie rewizji w loka lu Sekretarjatu Powiatowego BWRKP. w Swisłoczy znaleziono: 1/70 egz. druku przemówienia posła Wawrylika na posiedzeniu Sejmu w dniu 15 grudnia 1929 r., 2/ 1 egzempl instrukcji BWRKP., dotyczącej sprawoz- dań z przejawów życia w terenie/kwestja głodu, nastroje wśród mas, serwituty i komasacja, wpływy grupy Stankiewicza, białoruskich chade- ków i t.p., samorządy, Kasy Chorych, kooperatywy, bibljoteki, ustosunko- wanie się mas do kwestji wojny z ZSSR., położenie kobiety pracującej, wyrobnicy, życie pracującej młodzieży, nauczanie w szkołach polskich, pijaństwo w wioskach, duchowieństwo, nadzwyczajne zdarzenia/; 3/24 egz listu b.posła Wołoszyna do posła Ignacego Dworczanina w sprawie szan taży politycznego i nadużywania nazwisk działaczy b.BWRHromady; 4/2 blok-noty - z szeregiem nazwisk adresów i notatek; 5/ dziennik, w którym uwidocznione są daty, dotyczące korespondencji, wysyłanej do Ogólno-Krajowego Komitetu Kongresowego; 6/ 4 listy, pisane z woj- ska/Marcinkańce/ do Kaluty; 7/oryginał zawiadomienia do oddziału białoruskiego Ogólno-Krajowego Komitetu Kongresowego w Wilnie o pow- staniu Powiatowego Komitetu Kongresowego w Swisłoczy, podpisany przez Jośkę, Radziwonia i Kalutę; 8/egzemplarz pisma Białoruskiego Oddzia- łu Ogólnokrajowego Komitetu Kongresowego w Wilnie do kierownika Sek- retarjatu BWRKP. w Swisłoczy, w którym kierownik tegoż Sekretarjatu, Trochimik proszony jest, by powiadomił zamieszkałą w Brzostowicza- nach, gminy Brzostowica-Wielka w powiecie grodzieńskim Walejko Wier; ażeby przybyła do Wilna/pismo Nr.15 z dnia 10.I 1930 r./; 9/ egzem- plarz pisma Centralnego Sekretarjatu BWRKP. w Wilnie do kierownika Sekretarjatu BWRKP. w Swisłoczy, traktującego o tym, że Sekretarjat Cen tralny przyjmuje do wiadomości udzielone mu informacje o działalnoś-

ci policji śledczej i jed..ocześnie powiadamia, że w sprawie Komitetów Kongresowych należy stosować się do okólników Ogólnokrajowego Komitetu Kongresowego; 10/ egzemplarz okólnika Nr.1 Ogólnokrajowego Komitetu Kongresowego; 11/ egzemplarz komunikatu oddziału białoruskiego Ogólnokrajowego Komitetu Kongresowego; 11/ egzemplarz druku Ogólnokrajowego Komitetu Kongresowego w Warszawie p.t. "Drodzy przyjaciele" datowany 16 listopada ub.r.; 12/ 1 egzemplarz październikowego roku ub. biuletynu Ogólnokrajowego Komitetu Kongresowego; 13/ spis mężów zaufania BWRKP. w gminach Roś,/Woropaj Konstanty/-i Soroka Mikołaj/, Podorosk /Pobudziej Ignacy/, Izabelin /Graniewicz Antoni/, Tarnopol /Skiepko Szymon/,powiatu wołkowyskiego i Pasynki /Kondraciuk Nadzieja/,powiatu bielskiego; 14/ kartkę z adresem Anna Macieszuk - ul. Wojskowa 41; 15/ blankiet pocztowy na sumę 5-ciu złotych, wysłaną Afanazemu Mieleszko/więzienie w Grodnie/; 16/ egzemplarz opracowania,dotyczącego faszystowskich organizacyj na terenie gminy Swisłocz; 17/ egzemplarz opracowania p.t."Jak panowie szukają zdrajców wśród mieszkańców wsi"; 18/egzemplarz opracowania w sprawie podatków, komasacji duchowieństwa; 19/1 egzemplarz opracowania o warunkach pracy i płacy w fabrykach,tartakach i gorzelniach w gminie Roś; 20/ 1 egzemplarz odpisu sprawozdania sytuacyjnego Sekretarjatu BWRKP.w Postawach za wrzesień ub.r.; 21/list Akudowicza Jana z Hrynek; 22/ wykazy prenumeratorów "Samopomocy Chłopskiej" i "Białoruskiej" Krynicy; 23/ egzemplarz sytuacyjnego sprawozdania Sekretarjatu BWRKP. w Mołodecznie z 1 listopada ub.r.;24/egzemplarz przesłanej Trochimikowi instrukcji w sprawie tworzenia sekcji młodzieży; 25/ pisma Sekretarjatu Powiatowego BWRKP. w Swisłoczy do Centralnego Sekretarjatu BWRKP. i Zarządu Głównego Zjednoczenia Lewicy Chłopskiej "Samopomoc" i inne;-

W związku z likwidacją akcji kongresowej w gminie Izabelin zostali zatrzymani - Zagórski Eugenjusz, białorusin, sołtys wsi Drohiczany, Szczygliński Stefan i Hryniewicz Antoni,których przekazano z materjał

oskarżenia władzom sądowym -

— oooOOOooo —

Zlikwidowanie Powiatowych Komitetów Kongresowych w Ostrołęce i Swisłoczy a niemniej także poczynione już przeze mnie kroki w kierunku uniemożliwienia BWRKP i Zjednoczenia Lewicy Chłopskiej "Samopomoc" organizowania dalszych Komitetów Kongresowych spowodują niewątpliwie zahamowanie akcji Kongresowej na całym terenie Województwa.

0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0

5/ P.P.S. Lewica

Inicjat Łomżyński. Ad punkt ten w sytuacyjnem sprawozdaniu tygodniowe Nr.4.

Dnia 28 ub.m. zostali zatrzymani i przekazani z materjałami oskarżenia /art.122 K.K./ władzom sądowym członkowie PPS.Lewicy w Łomży Eryng Michał, Skowroński Zygmunt, Pomiechowska Kaziniera, Tyborowski Kazimierz, Zagroba Witold Szyszkowski Stanisław, Modzielewski Aleksander i Jaroszkiewicz Feliks, którzy w dniu 24 ub.m. usiłowali podburzyć tłum bezrobotnych do wystąpień ulicznych.-

0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0

OJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr. WB.I-282/30.T.

mie 1 lutego 1930 roku

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.5

III. Ruch zawodowy

a/ Klasowe Związki Zawodowe

Z.Z.K. W Łapach dnia 24 ub.m. odbyło się ogólne zebranie członków oddziału Z.Z.K. pod przewodnictwem prezesa Szekfelda i przy udziale wydziału wykonawczego Centrali Z.Z.K. Wojewody, przedstawic. który specjalnie ostro potępiał ugodowe stanowisko oddziału Z.Z.K. w Łapach w kwestjach walki o poprawę bytu kolejarzy - Ożywioną dyskusję wywołała sprawa krzywdzącego rozdziału premji wśród pracowników warsztatów kolejowych w Łapach. W sprawie tej Wojewoda podkreślił, że oddział musi interwenjować u naczelnika warsztatów, a dopiero gdyby interwencja ta nie dała pożądanych wyników - rozpocznie interwenjowanie Centrala Z.Z.K. w Ministerstwie Komunikacji /150 osób/.-

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Drzewnego. W Czarnej-Wsi, powiatu białostockiego odbyło się dnia 26 ub.m zebranie lokalnego oddziału Związku pod przewodnictwem sekretarza Wiktora Usenki. Sprawy organizacyjne referował Kapitułko Tomasz, sekretarz Okręgowej Komisji Klasowych Związków Zawodowych w Białymstoku. Na zebraniu wybrano do nowego zarządu - Niemczynowicza Wincentego - prezes, Ryżowa Józefa - sekretarz i Matronę Stefana-skarbnik /60 osób/.-

Dnia 23 ub.m. na zaproszenie Miejskiego Komitetu Robotniczego PPS. w Białowieży przybył tamże poseł Dubois w celu uregulowania spraw finansowych lokalnego oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Drzewnego, który znalazł się w tak dalece opłakanych warunkach materjalnych, że zalega z zapłatą komornego za zajmowany lokal w wysokości 200 złotych. Na pokrycie tej sumy zarząd oddziału zamierza wycofać od władz sądowych sumę 300 złotych, złożoną tytułem kaucji za kilku członków Związku postawionych w stan oskarżenia za

47

przestępstwa natury politycznej.

Poseł Dubois polecił zarządowi oddziału rozpoczęcie intensywnej akcji skierowanej przeciwko Federacji Pracy i PPS.d.Frakcja Rewolucyjna które w ostatnim czasie pozyskują znaczne wpływy wśród robotników przemysłu drzewnego w bielskim okręgu przemysłowym.

Z.K. w Białymstoku. W Białymstoku dnia 25 ub.m. odbyło się zebranie członków oddziału Z.Z.K. pod przewodnictwem Lucjana Kozłowskiego, wiceprezesa zarządu głównego Związku, który zreferował sprawę zabiegów Centrali Związku w kierunku uzyskania podwyżki płac dla pracowników kolejowych o 20%. Z przemówienia jego zasługuje na uwagę podkreślenie, że pracownicy kolejowi powinni w ostrej formie poprzeć swe żądania w kwestji poprawy ich bytu. Na wniosek Kozłowskiego zebrani/120 osób/ uchwalili następującej treści rezolucję: "Zebrani stwierdzają, że Rząd nie czyni nic w kierunku poprawy bytu pracowników kolejowych, mimo kilkakrotnych swych obietnic i mimo to, że pobory pracowników kolejowych wskutek unieruchomienia mnożnej i wzrostu drożyzny spadły do minimum i w żaden, możliwy sposób nie zapewniają minimum egzystencji. Rząd nie liczy się z wolą i żądaniami pracowników kolejowych, wyrażanemi przez ich przedstawicieli. Wobec powyższego żądamy przewrócenia ruchomej mnożnej i wydatnej poprawy płac".

Związek Pracowników Biurowych i Handlowych. W Białymstoku pod przewodnictwem Domoradzkiego odbyło się zebranie członków oddziału Związku Pracowników Biurowych i Handlowych, na którem Dr.Szczer, przedstawiciel zarządu Głównego Związku omawiał sprawę bezrobocia i pracy zawodowej pracowników umysłowych /30 osób/.

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Drzewnego. W Białymstoku dnia 28 ub.m. w lokalu OKR.PPS.pod przewodnictwem Reginalli Aleksandra odbyło się zebranie członków oddziału Związku. Na zebraniu tem upoważniono zarząd oddziału do wystąpienia na drogę sądową przeciwko przedsiębiorcy budowlanemu Mitkiewiczowi i S-ka za niewypłacenie robotnikom należnych im zarobków za 150-300 godzin /40/

Związek Zawodowy Ro botników Przemysłu Włókienniczego.

W Białymstoku dnia 25 ub m odbyło się pod przewodnictwem Kapitułki Tomasza zebranie członków oddziału, na którem Sekretarz Związku Bogdan Jan podkreślał konieczność poparcia Związku przez ogół pracowników przemysłu włókienniczego w ich własnym interesie, brak bowiem zainteresowania się sprawami związkowymi mści się na samych robotnikach, o czem przekonali się najlepiej robotnicy kilku fabryk włókienniczych w Białymstoku /100 osób/.

Po

b/ B e z r o b o c i e

owiat Szczuczyński.

Kwestja bezrobocia zaostrzyła się ostatnio w Grajewie i w Szczuczynie w związku z masowem wysiedlaniem robotników polskich z Prus Wschodnich. Wykorzystując trudną sytuację bezrobotnych, elementy wywrotowe usiłują pchnąć ich do ekscesów, wobec czego wydałem zarządzenia, zmierzające do sparaliżowania rozpoczętej już wśród bezrobotnych akcji wywrotowej.-

owiat Łomżyński.

Dnia 26 ub.m. w Łomży w lokalu Rady Żydowskiej Związków Zawodowych odbył się wiec sprawozdawczy, zwołany przez żydowski komitet bezrobotnych. Przemawiali Jakub Zamiatyn, Icek Potaszewicz i Mordko Pasesorski, bundowcy, którzy złożyli sprawozdanie z dotychczasowej akcji zapomogowej żydowskiego komitetu bezrobotnych w osobach - Potaszewicza, Zyberta Jakuba, Kowalewskiego Abrama, Przestrzelskiego Szymona i Zambrowskiego Lejzora. Zgromadzeni uchwalili rezolucję, upoważniającą Komitet do dalszego prowadzenia akcji w celu uzyskania jak najrychlej zapomóg dla bezrobotnych /150 osób/.-

Według danych z dnia 31 ub.m. na terenie Województwa Białostockiego bez pracy w tym dniu pozostawało 6.836 osób, a mianowicie:

Powiat	Ilość:	Bezrobocie dn. 24 ub. m.	Zmniej-szenie:	Wzrost:	Pobiera zapomog
Augustowski	317	316	-	1	123
Białystok-Miasto	3600	3650	50	-	1808
Białostocki	305	305	-	-	180
Grodzieński	1467	1124	-	343	274
Łomżyński	315	309	-	6	124
Ostrołęcki	20	5	-	15	5
Ostrowski	32	32	-	-	32
Suwalski	119	121	2	39	39
Sokólski	22	21	-	1	16
Szczuczyński	320	127	1	193	42
Wołkowyski	319	250	-	69	84

-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

WOJEWODA BIALOSTOCKI
Nr BB. II 282/30 T.
Dnia 1 lutego 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.5.

IV. S t r a j k i

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

Strajk robotników stolarskich w Siemiatyczach

Od dnia 18 ub.m. trwa strajk 9-miu robotników stolarskich pracujących w zakładzie Mazura Welwela w Siemiatyczach powiatu bielskiego. Strajkujący domagają się od Mazura przyjęcia z powrotem do pracy wydalonych przez niego 2-ch robotników stolarskich.

-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

Strajk robotników blacharskich w Białymstoku.

Od dnia 21 ub.m. w Białymstoku w fabryce karoserjj "Autokaros" trwa strajk 10-ciu robotników blacharzy/żydów/, którzy w ten sposób protestują przeciwko przyjęciu do fabryki robotnika Antoniego Cukowskiego /polak/. Strajkujący grożą terorem kierownikowi fabryki jeżeli nie zwolni Cukowskiego. Kierownik fabryki złożył o tem formalne zameldowanie policji -

-0-0-0-0-0-0-0-

JEWÓDA BIAŁOSTOCKI

r.BB.282/30.T.

a 1 lutego 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.5.

49 53

V. Stan bezpieczeństwa publicznego.

a/ Ważniejsze wydarzenia.

iat Sokólski. Dnia 20 ub.m. szeregowi Olechnowicz Stefan i Matysiak Józef z obsady posterunku P.P. w Dąbrowie usiłowali przeprowadzić rewizję u mieszkańca wsi Chmielówka, Wincentego Mitkiewicza w celu odnalezienia broni, do czego jednakże początkowo nie dopuścili trzej synowie Mitkiewicza, którzy szeregowym P.P. stawili czynny opór. Bolesława, Michała i Aleksandra Mitkiewiczów zatrzymano i przekazano władzom sądowym.

Dnia 26 ub.m. szeregowi Piotr Chorzelski i Ludwik Kubaś z obsady posterunku P.P. w Korycinie w chwili aresztowania w kolonji Kujbiedy ukrywającego się tam od dłuższego czasu więźnia Bronisława Mosiejewskiego spotkali się z czynnym oporem z jego strony. Mosiejewski zranił nożem w rękę szeregowego P.P. Chorzelskiego, a następnie usiłował uderzyć nożem w brzuch szeregowego Kubusia; wobec czego szeregowy Chorzelski strzelił dwukrotnie z rewolweru do Mosiejewskiego i zranił go lekko w obie nogi. Mosiejewskiego obezwładniono i aresztowano.

b/ Większe pożary.

W majątku Nowy-Dwór, powiatu sokólskiego, stanowiącym własność Jerzego Matuszewskiego spłonęła dnia 22 ub.m. stodoła ze zbiorami i narzędzami rolniczemi. Straty wynoszą około 60 tysięcy złotych. Przyczyna pożaru niewiadoma.

We wsi Rozedranka-Stara, powiatu sokólskiego dnia 24 ub.m. spłonęły 4 domy mieszkalne i 4 chlewy. Straty wynoszą 54 tysiące złotych. Pożar powstał wskutek nieostrożnego obchodzenia się z ogniem.

c/ Pożary z podpalenia.

Dnia 26 ub m. we wsi Wiśniewo, gminy Długoborz w powiecie łomżyńskim wskutek rozmyślnego podpalenia spłonęły obora oraz stodoła ze zbożem i narzędziami rolniczemi stanowiące własność Wróblewskiej Julji. Jako podejrzany o podpalenie został zatrzymany Bolesław Siedlecki, mieszkaniec wsi Gardlin w gminie Długoborz.-

d/ Wypadki samochodowe

W bieżącym tygodniu miały miejsce dwa wypadki samochodowe w powiecie łomżyńskim, trzy w powiecie białostockim i jeden w powiecie ostrowskim. Przyczyną wszystkich wypadków była nieostrożna jazda szoferów.-

e/ Przestępczość kryminalna

W bieżącym tygodniu zanotowano wypadków:

1/ czynnego wystąpienia przeciwko szeregowym P.P. - 3
2/ zabójstw w bójkach - - - - 2.
3/ uszkodzenia ciała w bójkach - - - 4.
4/ większych kradzieży - - - 6.
5/ potajemnego pędzenia wódki - - - 2.

f/ Ocena ogólna.

W konsekwencji akcji Kongresowej pogorszył się pod względem politycznym stan bezpieczeństwa publicznego w powiatach wołkowyskim, ostrołęckim i grodzieńskim. Wydane zarządzenia, które niewątpliwie już w najbliższym czasie spowodują dodatnie zmiany w stanie bezpieczeństwa tych powiatów. Dostrzeżono zmniejszanie się wypadków przestępczości kryminalnej związanych przyczynowo z nadmiernym spożywaniem alkoholu. Uważam to za wynik wydanych przeze mnie zarządzeń zapobiegawczych.

Jako charakterystyczny szczegół podkreślam, że szczególnie w powiecie sokólskim dość często zdarzają się wypadki stawiania przez ludność czynnego oporu szeregowym policji podczas wykonywania przez nich obowiązków służbowych. Jak już donosiłem w poprzednich sprawozdaniach dzieje się to wskutek co najmniej lekkomyślnej agitacji posła Sawickiego i działaczy Stronnictwa Chłopskiego, którzy wręcz oświadczają ludności, że nie powinna dopuszczać do tego, by krzywdziła ją policja.

Na uwagę zasługuje wreszcie fakt, że w ostatnim czasie w powiatach sokólskim, wołkowyskim, białostockim i bielskim coraz częściej zdarzają się wypadki rzekomo cudownego odnawiania się obrazów, przechowywanych przez ludność prawosławną. Wypadki te powodują zatargi pomiędzy ludnością katolicką i prawosławną.

Jako fakt konkretny podaję. Dnia 19 ub.m. mieszkaniec wsi Łupianka-Stara, gminy Jałówka w powiecie wołkowyskim [illegible]ko Stefan/ rozpowszechnił wiadomość, że w jego mieszkaniu odnowił się obraz Matki Boskiej Izerskiej. Już w dniu 20 ub.m. do mieszkania Nazarki poczęła schodzić się ludność, która składała przed obrazem ofiary w gotówce i naturze.

Dnia 21 ub.m. miał odnowić się obraz Matki Boskiej, zawieszony na krzyżu we wsi Juszkowy-Gród I w tym wypadku ludność, gromadząca się przed obrazem poczęła składać ofiary w gotówce do specjalnie przybitej na krzyżu puszki.

W nocy z dnia 24 na 25 ub.m. obraz został skradziony. O kradzież obrazu ludność prawosławna podejrzewa ludność katolicką. Na krzyżu, z którego zdjęto i skradziono obraz, została wywieszona kartka z napisem w języku rosyjskim: "Niewierni ludzie dziś w nocy obraz ukradli, dobrzy ludzie składajcie ofiary na ich krew przeklętą." Na miejsce skradzionego obrazu ludność prawosławna powiesiła inny i w dalszym ciągu składa przed nim ofiary. W tym i całym szeregu podobnych wypadków duchowieństwo prawosławne bezkrytycznie przyjmuje to do wiadomości i nierzadko wykorz-

stuje rzekome fakty odnawiania się starych obrazów, czem doprowadza często do antagonizmów pomiędzy ludnością katolicką i prawosławną.

Z przeprowadzonych dotychczas dochodzeń wynika, że traktowane wypad odnawiania się starych obrazów są niczem innem jak tylko przejawami działalności bądź naiwnych osób, bądź też sprytnych oszustów, którzy na tej drodze wyłudzają od katwowiernej ludności prawosławnej datki naturze i pieniężne.

-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

1/

2/

3/

4/

5/

OJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BB.I-282/30 T

Dnia 1 lutego 1930 roku

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.5

37

VI. Sprawy granic.

-:-:-:-:-:-:-:-:-

a/ Nielegalne przekroczenie granicy.

Za nielegalne przekroczenie granicy w bieżącym tygodniu zatrzymano i przekazano władzom sądowym:

w powiecie augustowskim - - 1 osobę,

w powiecie szczuczyńskim - 3 osoby,

w powiecie ostrołęckim - 4 osoby.-

-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

Nr.Sb.II-292/30.T.

Dnia 1 lutego 1930 roku.

VII. Dywersja, sabotaż i szpiegostwo.

-:-:-:

VIII. V A R I A.

- N e g a t y w n e -

0-0-0-0-0-0-0-0-0

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr BB I 370/30 T.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 6 za czas od dnia 2 do dnia 8 lutego 1930 roku.-

Białystok, dnia 9 lutego 1930 roku

53

T A J N E - P I L N E !

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Pan Naczelnik Departamentu Politycznego

w W a r s z a w i e

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.6 za czas od dnia 2 do dnia 8 lutego 1930 roku.-

W O J E W O D A :

Odpisy otrzymują:

1/ Pan Wojewoda w Wilnie,
2/ " " w Nowogródku,
3/ " " w Brześciu nad Bugiem,
4/ " " w Warszawie,
5/ " " w Tarnopolu,
6/ " " w Stanisławowie,
7/ " " w Lublinie,
8/ Pan Prokurator Sądu Apel. w Warszawie,
9/ " " " " w Wilnie,
10/ " " " Okr. w Białymstoku,
11/ " " " " w Grodnie,
12/ " " " " w Suwałkach
13/ " " " " w Łomży,
14/ Sam.Ref.Inform. DOK III. w Grodnie,
15/ " " " DOK.IX. w Brześciu nad Bugiem,
16/ " " " DOK. I. w Warszawie,
17/ K.O.P. "Brygada Grodno",
18/ Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego,
19/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
20/ Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w miejscu.-

H.F.

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr BB I 370/30 T.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 6 za czas od dnia 2 do dnia 8 lutego 1930 roku.-

Białystok, dnia 9 lutego 1930 roku

53

T A J N E - P I L N E !

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Pan Naczelnik Departamentu Politycznego

w W a r s z a w i e

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.6 za czas od dnia 2 do dnia 8 lutego 1930 roku.-

W O J E W O D A :

Odpisy otrzymują:

1/ Pan Wojewoda w Wilnie,
2/ " " w Nowogródku,
3/ " " w Brześciu nad Bugiem,
4/ " " w Warszawie,
5/ " " w Tarnopolu,
6/ " " w Stanisławowie,
7/ " " w Lublinie,
8/ Pan Prokurator Sądu Apel. w Warszawie,
9/ " " " " w Wilnie,
10/ " " " Okr. w Białymstoku,
11/ " " " " w Grodnie,
12/ " " " " w Suwałkach
13/ " " " " w Łomży,
14/ Sam. Ref. Inform. DOK III. w Grodnie,
15/ " " " DOK. IX. w Brześciu nad Bugiem,
16/ " " " DOK. I. w Warszawie,
17/ K.O.P. "Brygada Grodno",
18/ Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego,
19/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
20/ Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w miejscu.-

H.F.

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-370/30.T.
Dnia 9 lutego 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.6
za czas od dnia 2 do dnia 8 lutego 193

I. Sytuacja ogólna.

Akcja przygotowawcza do Europejskiego Kongresu Chłopskiego w Berlinie na terenie Województwa Białostockiego została o tyle zahamowana, że w chwili obecnej Zjednoczenie Lewicy Chłopskiej "Samopomoc" i BWRKP posiadają znikome możliwości organizowania komitetów kongresowych w terenie. Nie przesądza to oczywiście kwestji wyjazdu delegatów na Kongres do Berlina, tembardziej, że sama akcja kongresowa nie była niczem innem, jak tylko akcją demonstracyjną. Podległe mi organa bezpieczeństwa publicznego ustaliły już nazwiska delegatów, którzy zamierzają wyjechać do Berlina co pozwala przypuszczać, że wyjazd ich zostanie uniemożliwiony.

Kwestja bezrobocia została wydatnie złagodzona w powiatach Łomżyńskim i Szczuczyńskim, natomiast dostrzegane są wysiłki Bundu i PPS w kierunku zaostrzenia jej i wygrania przeciwko Rządowi w Białymstoku, gdzie obie wspomniane partje przy cichem poparciu Ohrześcijańskiej Demokracji usiłują wykorzystać Radę Miejską jako grunt do wystąpień przeciwko Rządowi i władzom państwowym w związku z bezrobociem.-

W tej materji prześlę Ministerstwu oddzielne sprawozdanie

JOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I 370/30.T.
nia 9 lutego 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.6.

II. Ruch wywrotowy

a/ Przejawy działalności elementów wywrotowych

1/ Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi.

Powiat Suwalski.

Dnia 30 ub.m. w Suwałkach znaleziono podrzuconą obok komisarjatu P.P. paczkę, w której znajdowały się następujące wydawnictwa komunistyczne: 1/ książka bez okładek w języku polskim p.t. "Sprawa rolna podczas rewolucji" /48 stron/ wydana przez biuro wykonawcze KPRP. w roku 1920; 2/ książka bez okładek w języku polskim /116 stron/ p.t. "Rosja Sowiecka a Polska" wydana przez Ludowy Komisarjat Spraw Zagranicznych, datowana Moskwa, wrzesień 1921 r.; 3/ książka p.t. "Wojna polskich białogwardzistów przeciw Rosji Sowieckiej" /24 strony/, napisana przez K.Radka, wydana przez Państwowy Instytut Wydawniczy w Moskwie w roku 1920; 4/ odezwa KO.KPZB. i OK.KPZB.Grodno w języku rosyjskim, datowana Wilno, sierpień 1927 r. i 5/kartka pisana ołówkiem nieczytelnie, i zaadresowana na nazwisko Biełozierowa Stefana, numerowego hotelu "Europejskiego" w Suwałkach. Przypuszczać należy, że w tym wypadku ktoś rozmyślnie pordzucił paczkę obok Komisarjatu, aby zaszkodzić z zemsty Biełozierowemu.

Powiat Białostocki.

Dnia 2 b.m. w sali teatru "Palace" w Białymstoku podczas odczytu Sztajnberga Icka z Warszawy n.t. "Żydzi w Palestynie" opozycja komunistyczna usiłowała doprowadzić do rozwiązania wiecu, a gdy jej się to nie-udało - rozrzuciła około 50 egzemp odezwy w żargonie następującej treści: "Do wszystkich robotników i chłopów. Zginący kapitalizm widzi swój jedyny ratunek w wo nie ze swoim najwięcej zajadłym wrogiem z ojczyzną proletarjatu

W tej imperjalistycznej i kontr-rewolucyjnej robocie odgrywają najgłówniejszą rolę socjal faszyści we wszystkich kapitalistycznych i faszystowskich państwach, u nas P P.S. Bund, PC. i t.d. Jeszcze ważniejszą rolę w walce z Rosją Sowiecką odegrywa kontr-rewolucyjna emigracja wypędzona przez rewolucję specjalnie przygotowana do walki z Rosją Sowiecką. Stejnbergowie powzięli zadanie w drodze wygłaszania odczytów i zwoływania wieców przygotować proletarjat do przeprowadzenia tych krwawych planów imperjalizmu, aby zburzyć jedyną twierdzę - ojczyznę ludu pracującego. Towarzysze, nasza odpowiedź imperjalizmowi, socjal-faszyzmowi, kontr-rewolucji, emigracji powinna być podobna do ściany żelaznej. Naszą krwią musimy bronić naszą twierdzę - Rosję Sowiecką, musimy unicestwić plan imperjalistyczne, musimy raz zrobić koniec z socjal-faszystami i kontr rewoluc. emigracja Zrobić to możemy tylko sami stając masowo do walki w szeregach K P przeciwko faszyzmowi, faszystowskiej dyktaturze w Polsce, przeciwko kontr-rewoluc.emigracji przez zbrojne powstanie o Polską Republikę Rad. Niech żyje ojczyzna proletarjatu - Rosja Sowiecka, precz faszystowską dyktaturą w Polsce. Niech żyje Polska Republika Rad Precz z soc.fasz i kontr rew.rządami Niech żyje awangarda proletarjatu KP.,Białostocki Komitet Okręgowy KPZB."

Powiat Grodzieński. Na czele KR KPZB.w Skidlu stał do niedawna Lejzor Poczymok który zbiegł w obawie przed aresztowaniem po wszczęciu przeciwko niemu dochodzenia o wywieszenie transparentu i kolportaż odezw komunistycznych w Skidlu w nocy z dnia 20 na 21 ub.m.

Tenże Lejzor Poczymok w dniu 10 stycznia na pogrzebie znanej komunistki Czerny Kazimiery w Skidlu wygłosił przemówienie wybitnie antypaństwowe. W czasie pogrzebu wspomnianej Czerny przed trumną niosły czerwony wieniec z czarnymi szlakami Winnicka Fruma i Szwedka Dywja, które obecnie ukrywają się przed aresztowaniem. Z Poczymokiem Lejzorem utrzymywała ścisły kontakt Bluma Lipnik.

która wspólnie z Nowińskim Joselem pełni funkcje łącznika pomiędzy OK. KPAB. Grodno i KR.KPZB.Skidel.-

b/ Komunistyczna Partja Polski.

wiat Ostrowski. W związku z aresztowaniem w Łomży dnia 8 b.m. Szajnickiej KD ZMKwP w Małkini, Sury Indyzytnerowej, żel Jegierówny i wyjazdem sekretarza tegoż komitetu Kielmana Frydmana dnia 30 ub.m. w Małkini pod przewodnictwem Estery Listówny z Warszawy, zamieszkałej tamże przy ulicy Pawiej 45 m.65,odbyło się zebranie członków KD.ZMKwP.,na którem na miejsce Żytnerowej wybrano jako technika Szejndle Bergerową, a na miejsce Frymadmana Kielmana,Jojchnę Lista i Srula Wintermana .-

Dnia 1 b.m. w Ostrowi-Mazowieckiej w mieszkaniu Jankla Ostrowa odbyło się zebranie ZMKwP. przy udziale Szmula Ostrowa, Jankla Ostrowa, Jankla Dałka, Dawida Koza, Srula Rostkiera, Giersza Frydmana, Osowskiego Ercka, Osowskiego Enocha, Jakóba Drewniaka, Judela Lewkowicza, Wachmana Imbera, Moszka Zarębskiego, Josela Popławicza i innych. Omawiano kwestję pomocy członkom partji, przebywającym w więzieniu.

owiat Ostrołęcki. Na dzień 1 b.m. w Ostrołęce w lokalu Stowarzyszenia "Kulturliga" zapowiedziany został odczyt Borucha Ambarasa z Warszawy. W związku z tem odczytem elementy komunizujące przygotowały się do urządzenia tegoż dnia szerszej demonstracji. W chwili rozpoczęcia się odczytu usiłowali wtargnąć na salę komuniści z Abr[illegible]em - Chaimem Filerem na czele nie zostali jednak dopuszczeni przez bundowców, którzy [illegible] musiał z nimi stoczyć formalną bójkę. Kres tej bójce położyła interwencja policji.-

W nocy z dnia 1 na 2 b.m. w celach prewencyjnych organa bezpieczeństwa w Ostrołęce dokonały rewizyjjiw sklepiku Bejły Watenberg, w której wyniku znaleziono około 1 kg odezw komunistycznych. W związku z tem zostali aresztowani znajdujący się podówczas w sklepiku Abram [illegible]kielczyk Motl, Frydman, Estera Frydman, Estera Brajna Dorfmanówna

56

Sora Rudzka i Bejła Watenberg. Zatrzymanych z materjałami oskarżenia przekazano władzom sądowym.

c/ P.P.S. Lewica

akystok Miasto. Dnia 2 b.m. w Białymstoku został zatrzymany Lingo Michał członek PPS Lewicy, poszukiwany przez Sąd Okręgowy w Białymstoku jako oskarżony z art. 102 K.K. Lingo przebywał przez dłuższy czas w Belgii, skąd przybył dobrowolnie do Polski z zamiarem zgłoszenia się do dyspozycji policji. Decyzja Sądu Okręgowego w Białymstoku Lingo został osadzony w więzieniu.

d/ Zjednoczenie Lewicy Chłopskiej "Samopomoc".

wiat Łomżyński. Dnia 28 ub.m. został zwolniony z więzienia w Łomży i udał się do miejsca stałego zamieszkania w Rutkach, powiatu Łomżyńskiego Falkowski Bolesław, b. instruktor Zjednoczenia Lewicy Chłopskiej "Samopomoc" na Województwo Białostockie. W czasie przebywania w więzieniu Falkowski utrzymywał listownie kontakt z posłem Stanisławem Wójtowiczem, z czego wnioskować należy, że rozpocznie on ponownie działalność na rzecz Zjednoczenia Lewicy Chłopskiej "Samopomoc".

e/ Białoruski Włościańsko-Robotniczy Klub Poselski

at Grodzieński. Stwierdzono, że działacze BWRKP starają się wykorzystać dla akcji antypaństwowej ciężkie położenie gospodarcze wsi. Przekonywują oni m.in. ludność, że położenie to zostało spowodowane działalnością Rządu faworyzującego sfery posiadające.

W gminie Berszty dostrzeżono agitację BWRKP zmierzającą do wytworzenia wśród ludności białoruskiej przeświadczenia, że Polska stoi w przededniu zbrojnego powstania komunistycznego. W związku z tem wdrożono dochodzenie przeciwko mieszkańcowi wsi Romanowo gminy Berszty, Jankowicz Antoninie i mieszkańcowi tejże wsi, Janowi Jankowiczowi.

Naskutek polecenia władz prokuratorskich organa bezpie-

czeństwa publicznego przeprowadziły w dniu 30 ub m. rewizje u wybitniejszych działaczy białoruskiech w celu odnalezienia druków i wydawnictw nielegalnych WBRKP Wydawnictwa tego rodzaju znaleziono u Skołysza Grzegorza, mieszkańca wsi Suchmienie, gminy Hornica i Kurmiela Michała mieszkańca wsi Ejminowce, gminy Brzostowica Wielka przeciwko którym wdrożono dochodzenie.

Dnia 3 b.m we wsi Ejsmonty-Wielkie został zatrzymany Burniewicz Serafim, mieszkaniec wsi Nowosiółki w gminie Ejsmonty Wielkie, b. uczeń gimnazjum białoruskiego w Wilnie, przy którym znaleziono paczkę książek nadesłanych mu pocztą w Mińska przez Sołoniewicza Józefa, również b. uczmia gimnazjum białoruskiego w Wilnie, zbiegłego do Rosji Sowieckiej w roku 1928 Książki te wraz z materjałami dochodzenia przekazano władzom sądowym.

Pod adresem Sidorowicza Sidora, zamieszkałego we wsi Zapole, gminy Dubno zostały nadesłany z Ameryki czasopisma "Ruskij Gołos" i "Nowy Mir" pozbawione prawa debitu w Polsce

f/ Akcja Kongresowa

Powiat Białostocki. Dnia 1 b m naskutek decyzji władz sądowych organa bezpieczeństwa publicznego zlikwidowały wiejski komitet kongresowy w Nowodworcach, gminy Dojlidy Zatrzymanych organizatorów komitetu Buzowskiego Jana i Arciszewskiego Michała przekazano z materjałami ich/ oskarżenia władzom sądowym, które postawiły w stan oskarżenia z art. 129 K K i in. i osadziły w więzieniu Szczegóły likwidacji zostały uwzględnione w oddzielnem sprawozdaniu do Ministerstwa.

Powiat Wołkowyski. Ad punkt ten w sytuacyjnem sprawozdaniu tygodniowem Nr 5.

U Szaryka Bazylego skarbnika koła TSB. w Dobrowoli, gminy Swisłocz znaleziono podczas rewizji dwie deklaracje Okólnokrajowego Komitetu Kongresowego, dwa biuletyny tegoż Komitetu, druki przemówień posła Gawrylika Greckiego i Dworczanina z roku 1929

57

oraz szereg wydawnictw treści komunizującej.

2/ Wyroki sądowe

Dnia 6 b.m. Sąd Okręgowy w Białymstoku skazał w sprawie z oskarżenia z art.102 K.K. przeciwko Ickowi Topolowi, Mikiewiczowi Afanazemu i Klimowi Antoniemu, członkom PPS Lewicy - na cztery lata ciężkiego więzienia Icka Topola, natomiast uniewinnił Mikiewicza Afanazego i Klima Antoniego.

0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Wb. I-370/30.T.
Dnia 4 lutego 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.6

III. Ruch zawodowy.

a/ Klasowe Związki Zawodowe.

Klasowy Związek Zawodowy Robotników Rolnych i Leśnych

Dnia 26 ub.m. w Ostrowi-Mazowieckiej odbył się zjazd delegatów Klasowego Związku Zawodowego Robotników Rolnych i Leśnych z powiatów ostrowskiego, ostrołęckiego i wys.-mazowieckiego pod przewodnictwem W. Bańskiego. Referowali Bański i Okrój, którzy wyjaśniali przyczynę rozłamu w Związku Zaw.Robotników Rolnych w R.P. i omówili szereg spraw aktualnych i organizacyjnych. Po dyskusji nad ich referatami uchwalono następującej treści rezolucję:" Zebrani dnia 28 stycznia r.b. na zjeździe w Ostrowi członkowie Klasowego Związku Zawodowego Robotników Rolnych i Leśnych domagają się: 1/ władze administracyjne zastosują par.22 orzeczenia Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej z dnia 7 lutego 1929 roku, który nakazuje, by w każdem mieszkaniu pracownika folwarcznego była podłoga i wszystkie domy były doprowadzone do należytego stanu do dnia 1 listopada 1929 roku, a który to paragraf do obecnej chwili nie jest jeszcze zastosowany; 2/ ins ekcje prac, prześlą wszystkim właścicielom majątków tabelę z wykazem godzin pracy, ażeb ścisle się do tego stosowano i przepisy obowiązu ące o wydawaniu opału ażeby opał ten nie był wydawany jak dotychczas w grochowinach i zielonych gałązkach. Od Rządu Rzeczypospolitej domagają się, aby :1/ w roku służbowym 1931/32 ustalił robotników rolnych przy wydalaniu, t.j., by wydalanie i przyjmowanie służby folwarcznej odbywało się przez Państwowe Urzędy Pośw/

18

wodnictwa Pracy; b/ ustalenia płac dla ordynarjuszy i podniesienia dniówki do norm samowystarczalnych; c/ ustalenia stałej rewizji nad wszystkimi Związkami, ażeby nie wykorzystywały one nieświadomości robotników rolnych, jak to czyni obecnie Związek Zawodowy Robotników Rolnych, którego funkcjonarjusze chodząc po folwarkach, występują przeciwko Rządowi i otumaniają robotników rolnych. Zebrani domagają się, by tego rodzaju organizacje zawodowe, szkodliwe dla Państwa i robótników, były rozwiązywane; d/ by przy wyborach członków do komisyj rozjemczych i polubownych ściśle przestrzegano przepisy o wyborach w celu uniemożliwienia agitatorom Kwapińskiego sprzecznej z prawem działalności; e/ domagają się unieważnienia wyborów w powiecie ostrołęckim, gdyż do członków obecnej komisji rozjemczej nie mają żadnego zaufania/35 osób/.-

Związek Zawodowy Pracowników Komunalnych i Instytucji Użyteczności publicznej.

Od dnia 27 ub.m. obowiązki sekretarza Oddziału Związku Zawodowego Pracowników Komunalnych i Instytucji Użyteczności Publicznej w Grodnie pełni przybyły z Warszawy Morawiecki, nieznany Urzędowi Wojewódzkiemu bliżej ze swej działalności. Poprzedni sekretarz wspomnianego oddziału, Krasiński Kazimierz skazany został z art.578 K.K. za rzywłaszczenie 4.000 złotych na szkodę urzędu gminnego w Dywinie, powiatu kobryńskiego /Województwo Poleskie/, w której był sekretarzem w latach 1924 - 1925, na 6 miesięcy więzienia i karę tę odbywa w więzieniu w Wilnie.-

Zarząd Główny ZPK.i IUP. zwrócił się do grodzieńskiego oddziału Związku z propozycją utworzenia okręgu wschodniego ZPK. i IUP. z siedzibą w Grodnie, przyczem podkreślił, że na utrzymanie Sekretarza okręgowego w przeciągu dwóch trzech pierwszych miesięcy będzie wypłacał po 50 złotych.

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Drzewnego.

W Grodnie dnia 2 b.m. odbyło się zebranie robotników fabryki dykt. Przemawiali Mazurkiewicz, Dąbrowski i Morawiecki, którzy podkreślali konieczność organizowania się robotników przemysłu drzewnego, a Mazurkiewicz ponadto złożył sprawozdanie z odbytej konferencji z zarządem fabryki dykt. Ze sprawozdania tego wynika, że fabryka dykt w Grodnie nie wstrzyma pracy /300 osób/.-

b/ Polskie Związki Zawodowe.

Zjednoczenie Kolejowców Polskich.

W Łapach dnia 29 ub.m. odbyło się doroczne walne zebranie członków oddziału ZKP. pod przewodnictwem Orłowskiego Franciszka. Sprawozdanie z działalności zarządu odczytał Rzepkowski Ignacy. Ze sprawozdania tego wynika, że oddział liczy około 400 członków i, że jego majątek wynosi 8.192 zł. Następnie xxx wybrano do nowego zarządu Sakowicza Piotra, Króla Marjana i Płońskiego Jana poczem prezes Zarządu Okręgowego ZKP w Warszawie, Witold Ciszewski omówił poczynania Związku, zmierzające do poprawy bytu kolejarzy./120/

c/ Kryzys w przemyśle i bezrobocie.

Według danych z dnia 8 b.m. na terenie Województwa Białostockiego bez pracy w tym dniu pozostawało 7.540 osób a mianowicie:

Powiat:	Ilość	bezrobocie dn.31 ub.m.	Zmniejszenie.	Wzrost:	Pobiera zapomogę
Augustowski	317	317	-	-	123
Białystok-Miasto	4550	3650	-	400	2606
Białostocki	290	305	-	15	94
Grodzieński	1505	1467	-	38	283

59

Łomżyński	299	315	36	-	114
Ostrowski	16	20	4	-	5
Ostrowski	37	32	-	5	37
Suwalski	121	121	-	-	42
Sokólski	22	22	-	-	6
Sejneński	364	320	-	44	83
Wołkowyski	319	319	-	-	34
Bielski	200	200	-	-	40

Znaczne zwiększenie liczby bezrobotnych w porównaniu ze stanem z dnia 31 ub.m. należy tłumaczyć do pewnego stopnia zwiększoną rejestracją się bezrobotnych w związku z rozpoczęciem akcji pomocy doraźnej przez samorządy.-

Białostocki /Miasto/ Dnia 6 b.m. w Białymstoku odbyło się zebranie członków sekcji lonkietniczej przy Związku Rzemieślników Żydowskich na którem omawiano sprawę zamierzonego przez przemysłowców obniżenia płac lonkietnikom o 5 groszy za 1000 uderzeń. Po dyskucji postanowiono wstrzymać pracę w zakładach lonkietniczych do czasu uregulowania traktowanej sprawy /160 osób/.-

Nastroje wśród bezrobotnych w Białymstoku nie budzą jakichkolwiek obaw aczkolwiek czynione są wysiłki ze strony Bundu i PPS. w kierunku wygrania kwestji bezrobocia dla swych celów.-

Na skutek zabiegów PPS i Bundu Rada Miejska Białegostoku na posiedzeniu w dniu 8 b.m. wyłoniła delegację w składzie prezydenta miasta Hermanowskiego, ławników Antonowicza i Flomenbauma, oraz radnych Pinesa i Bielika, która w dniach najbliższych udać się ma do Pana Ministra Pracy i Opieki Społecznej z prośbą o udzielenie miastu pożyczki w sumie miljona złotych na uruchomienie robót inwestycyjnych dla zatrudnienia bezrobotnych. Na tejże posiedzeniu Rada Miejska uznała kwestję bezrobo-

cia za groźną oraz wyasygnowała 25.000 na opał i 20.000 zł. na żywność dla bezrobotnych. Traktowane uchwały Rady Miejskiej w sprawie bezrobocia, powzięte przez nią na skutek wystąpień Bundu i PPS, należy traktować jako manewr, obliczony na pozyskanie sympatji wyborców dla obu partyj.-

Powiat Augustowski.

Zredukowani robotnicy Zakładów Przemysłu Drzewnego w Lipowcu /100 osób/, którzy wyczerpali ustawowe zasiłki, wnieśli protest do Zarządu Biura Obwodowego Funduszu Bezrobocia w Białymstoku. Na skutek tego protestu delegat Biura przeprowadził w dniu 28 ub.m. kontrolę księgi zasiłków w Magistracie m.Augustowa i na podstawie wyników tej kontroli oświadczył bezrobotnym, że w sprawie dalszych zasiłków winni się zwrócić do Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej. W związku z tem bezrobotni miasta Augustowa na zebraniu w dniu 28 ub.m. upoważnili sekretarza miejscowego Komitetu PPS. Ardziejewskiego do interwencji w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej.-

Powiat Szczuczyński.

Wskutek celowego zwalniania robotników sezonowych w Prusach Wschodnich liczba bezrobotnych w Grajewie i Szczuczynie stale wzrasta, niemniej jednakże kwestja bezrobocia w tych miastach zostaje wydatnie złagodzona akcją pomocy państwowej, prowadzonej przez Urząd Wojewódzki pośrednio przez lokalne oddziały Wojewódzkiego Towarzystwa Opieki Społecznej "Przystań".-

Powiat Kolneński

Firma leśna "Rubinsztejn i S-ka" w Stawiskach zangażowała do eksploatacji lasów koło Stawisk 20 miejscowych robotników z pośród bezrolnych i małorolnych, a niezależnie od tego sprowadziła z Łomży czterech robotników specja-

60

listów . Dnia 3 b.m. firma rozpoczęć miała prace w lesie wobec czego zaangażowani przez nią robotnicy zgłosili się w tym dniu do pracy. Wśród robotników tych powstały niezadowolenia z racji sprowadzenia przez firmę wspomnianych robotników specjalistów z Łomży. Niezadowolemi robotnicy w liczbie 16 osób z na rzędziami pracy /piłami, siekierami/ udali się do Magistratu miasta Stawisk z prośbą o interwencję, by sprowadzeni robotnicy z Łomży zostali od pracy usunięci, a na ich miejsce przyjęci robotnicy ze Stawisk. W drodze z lasu do Magistratu do wspomnianych robotników przyłączyli się inni, niezaangażowani do pracy przez firmę; przed Magistratem zgromadziło się około 60 robotników. Burmistrz m.Stawisk oświadczył interwenjującym, że będzie się starał załatwić odpowiednio sprawę z firmą. Po tem oświadczeniu robotnicy rozeszli się spokojnie, jedni do pracy, inni zaś do domów.-

owiat Łomży ski:

W związku z przystąpieniem przez Magistrat m.Łomży do wypłaty zapomóg doraźnych bezrobotnym z funduszu, udzielonego miastu przez Urząd Wojewódzki - sprawa bezrobocia uległa znacznemu złagodzeniu. Do rozdziału zapomóg Magistrat wyłonił specjalną komisję, która obchodzi mieszkania bezrobotnych i w zależności od ich stanu materjalnego i rodzinnego udziela im zapomóg w wysokości od 25 do 45 zł. Komisja ta stwierdziła, że na przedstawionej Magistratowi przez b.komitet bezrobotny /komitetowi przewodniczył aresztowany członek PPS Lewicy, Bryng Michał/, która obejmowała 1100 nazwisk figurowało kilkaset rodzin bezrobotnych

nieuprawnionych w żadnym wypadku do korzystania z pomocy państwowej i społecznej. Fakt ten świadczy niezbicie, że kwestja bezrobocia w Łomży, zaostrzona w pierwszem jej stadjum przez PPS, została wykorzystana przez PPS Lewicę i komunistów dla celów szerzenia nastrojów antypaństwowych.-

Dnia 31 ub.m. PPS w Łomży zwołała w Domu Ludowym wiec robotniczy w sprawie bezrobocia. Na wiec ten przybyło około 300 robotników, w tem conajmniej 50% komunistów i członków PPS Lewicy, którym przewodził Smolan Aleksander z PPS Lewicy. Zaraz na wstępie grupa Smolana wszczęła awanturę i poczęła wznosić okrzyki "żądamy uwolnienia delegacji, precz ze zdrajcami z PPS, precz z posłem Czarneckim, Hryniewiczem i Swigońskim". Awantura ta trwała przeszło godzinę i w tym czasie przywódcy PPS z posłem d-rem Czarneckim napróżno usiłowali opanować sytuscję i rozpocząć przemówienia, każdą bowiem ich próbę w tym kierunku likwidowała opozycja. Niedopuszczając PPS do głosu, opozycja komunistyczna wysunęła ze swej strony jako mówcę generalnego, komunistę Brackawskiego Walentego, który omówił sprawę demonstracji bezrobotnych w Łomży dnia 24 ub.m. Demonstracje te usprawiedliwiał on beznadziejnem położeniem robotników, przyczem atakował gwałtownie PPS. Następnie dowodził, że bezrobocie można zażegnać na drodze zmniejszenia pensyj posłom i urzędnikom i zużytkowania uzyskanych w ten sposób sum na uruchomienie przemysłu i robót inwestycyjnych. Przemówienie to Brackawski zakończył odczytaniem rezolucyj, domagających się od Rządu rozwiązania kwestji bezrobocia na drodze zmniejszenia pensyj posłom i urzędnikom. Po Brackawskim usiłował przemawiać poseł dr Czarnecki, nie został jednakże dopuszczony do głosu, wobec czego opuścił wiec. Po stwierdzeniu niemożliwości opanowania sytuacji,

pi ywódcy PPS /więc rozwiązali. Już po rozwiązaniu wiecu opi
cja odśpiewała "Międzynarodówkę", poczem Sikolan usiłował
spowodować dokonanie wyborów delegacji bezrobotnych, do któ
rej wejść mieli na jego propozycję komuniści Olkowski, Ober
ja Zambrowski, Jastrząbek i inni, lecz wybory te nie odbyły
się.-

0-0-0-0-0-0

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

N. BB I 370/30.T.

Dnia 9 lutego 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 6

IV S t r a j k i

Strajk robotników blacharskich w Białymstoku.

Ad punkt ten w sytuacyjnem sprawozdaniu Nr.5

Dnia 4 b.m. został zlikwidowany strajk robotników blacharskich /10/ w fabryce "Autokaros" w Białymstoku. Strajkujący pogodzili się z faktem pozostawienia przy pracy robotnika Antoniego Cukowskiego.-

Strajk robotników huty szklanej w Narewce.

W dniach 29 i 30 ub.m. w osadzie Narewce strajkowało 26 robotników miejscowej huty szklanej. Strajkujący przystąpili do pracy dnia 31 ub.m. po uzyskaniu zapewnienia, że zarząd huty wypłaci im rychło zaległe należności zarobkowe.-

-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr BB I 3[illegible]0/30.T
dnia 9 lutego 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.6

V. Stan Bezpieczeństwa publicznego.

a/ Ważniejsze wydarzenia.

Dnia 26 ub.m.na szosie Lipówka-Raczki w pobliżu augustowskiego czterech żołnierzy KOP. w stanie nietrzeźwym zatrzymało jadących sankami z żonami i dziećmi Brwalda, kierownika ajencji celnej i Zwarysiewicza, zawiadowcę stacji kolejowej. Żołnierze zażądali od zatrzymanych wylegitymowania się, przyczem obrzucili ich stekiem wyzwisk a Zwarysiewiczaxxxx zranili bagnetem w głowę, poczem zbiegli na widok zbliżającego się do nich innego żołnierza. Dochodzenie wdrożone.-

b/ Wypadek samochodowy.

Dnia 3 b.m. autobus osobowy Choroszucha Mejera i S-ki Nr.BK. 77568, kursujący na linji Łomża-Białystok, na 26 kilometrze od Łomży w stronę Białegostoku /wskutek defektu kierownicy /urwanie się kolanka od sztangi kierowniczej/ wpadł do rowu napełnionego wodą z nasypu wysokości 3 metrów i uległ rozbiciu. Z pośród pasażerów poniosła śmierć na miejscu Puchalska Helena, uległa ciężkim obrażeniom i zmarła w szpitalu w Łomży Litwińczuk Marja, doznał złamania ręki i ciężkiego potłuczenia konduktor Rutenberg i ogólnego potłuczenia kierowca Mieczkowski Zenon. Ponadto 5 pasażerów doznało lżejszych obrażeń. Czterech pasażerów wyszło z katastrofy bez szwanku.-

c/ Przestępczość kryminalna.

W ubiegłym tygodniu zanotowano wypadków:

1/ czynnego wystąpienia przeciwko szeregowym P.P. - 2

2/ zabójstw w bójkach - 7,

3/ uszkodzenia ciała w bójkach - 5,

4/ większych kradzieży - 3.-

d/ Ocena ogólna.

Stan bezpieczeństwa publicznego pod względem politycznym poważniejszym zmianom nie uległ, pogorszył się natomiast pod względem kryminalnym w powiecie białostockim, gdzie coraz częściej powtarzają się wypadki zabójstw w bójkach pod wpływem alkoholu. Celem zapobieżenia tym wypadkom wydaje równocześnie szczegółowe zarządzenia.

Ponadto w powiecie białostockim dostrzegalne jest pewne rozdrażnienie umysłów ludności m.Zabłudowa, wywołane odrzuceniem przez Okręgową Komisję Ziemską projektu scalenia gruntów m.Zabłudowa i zarządzeniem sporządzania nowych projektów. Rozdrażnienie to wykorzystywane jest przez czynniki nieodpowiedzialne, a także przez lokalne koło Związku Drobnych Rolników.- Zarządzenia zostały wydane.-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-370/30.T.
dn 9 lutego 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.6 ... N

VI. Sprawy graniczne.

a/ Nielegalne przekroczenie granicy.

Za nielegalne przekroczenie granicy w ubiegłym tygodniu zatrzymano w powiecie ostrołęckim Franciszka Olendra, mieszkańca wsi Cupel, gminy Wach w powiecie ostrołęckim, które-go przekazano Sądowi Grodzkiemu w Kyszynie.-

b/ przemyt.

Dnia 2 b.m. podczas kontroli autobusu "Adonis" w Łom-ży, kursującego na linji Łomża-Warszawa, znaleziono paczkę zawierającą 6 kg. rodzynek, pochodzących z przemytu.-

O-O-O-O-O-O

...JSKA BIAŁOSTOCKI

...I. BB. I 370/30 T.

...a 9 lutego 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 6.

VII. Szpiegostwo, dywersja, sabotaż.

...at Nożkowyski. Ad punkt ten w sytuacyjnem sprawozdaniu tygodniowem N...

Zatrzymany dnia 30 ub.m. na stacji w Nożkowysku Dzisko

Antoni ... został przekazany z materjałami oskarżenia władz

sądowym, które osadziły go w więzieniu w Grodnie. Szczegó...

w sprawie zatrzymania Dzisko Antoniego zostały uwzględnione

w oddzielnem sprawozdaniu do Ministerstwa.

0-0-0 0-0 0 0 0 0 0-0-

...WODA BIAŁOSTOCKI Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.6

Nr.BB.I-370/30.T.

...ia 9 lutego 1930 roku.

VIII. V A R I A .

Wystąpienia ubezpieczonych w Kasie Chorych.

Z dniem 1.b.m. został zwolniony ze stanowiska lekarza filji Białostockiej Powiatowej Kasy Chorych w Supraślu dr.Morozowicz i przyjęty na jego miejsce dr.Krassowski /żyd/.

Dnia 4.b.m. dr.Krassowski przybył do Supraśla i chciał rozpocząć normalną pracę w filji, jednakże przybyli tegoż dnia do filji chorzy odmówili poddania się oględzinom lekarskim przez dra Krassowskiego i oświadczyli, że nie uznają go jako lekarza kasowego, natomiast żądają kategorycznie pozostawienia dra Morozowicza, wobec czego dr.Krassowski powrócił do Białegostoku.

Dnia następnego dr.Krassowski przybył do filji razem z komisją z Okręgowego Urzędu Ubezpieczeń w Warszawie, której zgromadzeni w liczbie około 80 osób ubezpieczeni oświadczyli, że w fakcie usunięcie dra Mrozowicza dopatrują się zamachu na samorząd kasowy i pogwałcenia woli ubezpieczonych co do wolności wyboru lekarza, przyczem podkreślili, że zdecydowanie będą domagali się pozostawienia dra Mrozowicza.-

Dnia 6.b.m. dr Krassowski rozpoczął urzędowanie w obecności komisarza Powiatowej Kasy Chorych w Białymstoku, dra Szaykowskiego. Z pośród przybyłych do filji kilkudziesięciu chorych jedynie Narewski Jan, Bogdanowicz Władysław i Bogdanowicz Kazimierz, przywódcy PPS w Supraślu omówili zbadania ich przez dra Krassowskiego niemniej jednakże dnia 7 b.m. dr Krassowski

p.zerwał urzędowania na skutek wezwania "Związku Lekarzy który ogłosił zatarg z Kasę Chorych o lekarza filji tej Kasy w Supraśl Zwolnieniu dra Mrozowicza spowodowane zostało jego działalnością która o tyle była niekorzystna dla Kasy że dr Mrozowicz w celu zdobycia sobie popularności wśród ubezpieczonych pomijał żywotne interesy Kasy, wskutek czego filja w Supraślu pracowała deficytowo i obciążała centralę Powiatowej Kasy Chorych w Białymstoku.

Okoliczność ta i szczegóły wystąpienia ubezpieczonych przeciwko drowi Krassowskiemu wskazują na istnienie przyczynowego związku pomiędzy tem wystąpieniem i okólnikiem Nr.4 Centralnej Komisji Klasowych Związków Zawodowych który w tym wypadku został wykorzystany nie przez PPS. a przez czynniki nieodpowiedzialne. Szczegóły w tej sprawie zostały uwzględnione w oddzielnem sprawozdaniu do Ministerstwa.-

.-.-.-.-.-

65

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BB.I-427/30.T.

Białystok, dnia 15 lutego 1930 r.

TAJNE - PILNE.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.7 za czas od dnia 9 do dnia 15-go lutego 1930 roku.-

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Pan Dyrektor Departamentu Politycznego

w Warszawie.

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.7 za czas od dnia 9 do dnia 15 lutego 1930 roku.-

Hirszt

WOJEWODA:

Odpisy otrzymują:

1/ Pan Wojewoda w Wilnie,
2/ " " w Nowogródku,
3/ " " w Brześciu n/B.,
4/ " " w Warszawie,
5/ " " w Tarnopolu,
6/ " " w Stanisławowie,
7/ " " w Lublinie,
8/ Pan Prokurator Sądu Apel. w Warszawie,
9/ " " " " w Wilnie,
10/ " " " Okr. w Białymstoku,
11/ " " " " w Grodnie,
12/ " " " " w Suwałkach,
13/ " " " " w Łomży,
14/ Sam.Ref.Inform. DOK.III w Grodnie,
15/ " " " IX w Brześciu n/B.,
16/ " " " I w Warszawie,
17/ K.O.P."Brygada Grodno"
18/ Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego.
19/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
20/ Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w miejscu.-

W.Z.

WOJEWODA BIALOSTOCKI

Nr.BB.I-427/30.T.

Dnia 15 lutego 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr. .

za czas od dn.9-go do dnia 15 lutego 1930

I. Sytuacja ogólna.

Akcja przygotowawcza do Europejskiego Kongresu Chłopskiego w Berlinie dostrzegana była w powiatach ostrołęckim, grodzieńskim, białostockim i wołkowyskim, przejawy jej jednakże nie posiadają szerszego zasięgu. Po zahamowaniu traktowanej akcji na terenie Województwa Białostockiego, o czem donosiłem w poprzednich sprawozdaniach tygodniowych, BWRKP i Zjednoczenie Lewicy Chłopskiej "Samopomoc" rozpoczęły planową działalność organizacyjną w powiatach ostrołęckim, łomżyńskim, kolneńskim, bielskim i wołkowyskim.-

Z przejawów działalności organizacyj komunistycznych na podkreślenie zasługują akcja komunistów w Grodnie i Białymstoku w związku z bezrobociem i akcja odbudowy organizacyj zatomkowych w powiecie ostrowskim.

Na rynku pracy dostrzegane były pogarszanie się konjunktur dla przemysłu drzewnego, dość znaczne ożywienie w przemyśle garbarskim i spadek bezrobocia w białostockim okręgu przemysłowym.-

Ważniejsze wydarzenia w związku z bezrobociem nie miały miejsca.-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-427/30.T.
Dnia 15 lutego 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr. .
za czas od dn.9-go do dnia 15 lutego 193

I. Sytuacja ogólna.

Akcja przygotowawcza do Europejskiego Kongresu Chłopskiego w Berlinie dostrzegana była w powiatach ostrołęckim, grodzieńskim, białostockim i wołkowyskim, przejawy jej jednakże nie posiadają szerszego zasięgu. Po zahamowaniu traktowanej akcji na terenie Województwa Białostockiego, o czem donosiłem w poprzednich sprawozdaniach tygodniowych, BWRKP i Zjednoczenie Lewicy Chłopskiej "Samopomoc" rozpoczęły planową działalność organizacyjną w powiatach ostrołęckim, łomżyńskim, kolneńskim, bielskim i wołkowyskim.

Z przejawów działalności organizacyj komunistycznych na podkreślenie zasługują akcja komunistów w Grodnie i Białymstoku w związku z bezrobociem i akcja odbudowy organizacyj zatemkowych w powiecie ostrowskim.

Na rynku pracy dostrzegane były pogarszanie się konjunktur dla przemysłu drzewnego, dość znaczne ożywienie w przemyśle garbarskim i spadek bezrobocia w białostockim okręgu przemysłowym.-

Ważniejsze wydarzenia w związku z bezrobociem nie miały miejsca.-

:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BB.I-427/30.

Dnia 15 lutego 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.7

II. Ruch wywrotowy.

a/ Przejawy działalności elementów wywrotowych.

1/ Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi.

Powiat Grodzieński.

Zbiegli po ostatnich aresztowaniach z Łunnie wybitniejsi, miejscowi działacze komunistyczni Poczymok Lejzor i Łuniański Berez - ukrywają się obecnie w Białymstoku.

Dnia 1.b.m. na jednem z przedmieść m.Grodna odbyła się konferencja OK KPZB w sprawie akcji kongresowej.

W związku ze strajkiem robotników fabryki dykt braci Braun w Grodnie tamże dnia 11 b.m. przed rozpoczęciem zebrania strajkujących robotników w lokalu Okręgowej Komisji Klasowych Związków Zawodowych rozrzucono kilkadziesiąt egzemplarzy złożonej trzcionkami gumowymi i odbitej na szapirografie odezwy, podpisanej przez czerwoną frakcję fabryki dykt braci Braun, datowanej 8 b.m.-

Tegoż dnia w Grodnie ujawniono kolportaż odezwy Komitetu Miejskiego KPZB w Grodnie, złożonej trzcionkami gumowymi i odbitej na szapirografie przez technikę OK KPZB Białystok. Odezwa ta wzywa bezrobotnych do tworzenia komitetów bezrobotnych, organizowania wieców i demonstracyj przed Państwowymi Urzędami Pośrednictwa

67

Pracy i Magistratami, urządzania zebrań w związkach zawodowych w sprawie bezrobocia, organizowania zbrojnych demonstracyj pracujących pod kierownictwem kompartji i t.p. Egzemplarze tej odezwy, identycznej treści ze wspomnianą wyżej odezwą czerwonej frakcji fabryki dykt B-ci Braun, zostały nadesłane pod adresem TUR'a i poszczególnych osób w Grodnie.-

Powiat Białostocki.

Dnia 8 b.m. w Wasilkowie został zatrzymany osobnik podający się za Tyrtla Szymona-Dawida, który nie mógł wylegitymować się odpowiednimi dokumentami osobistymi. W wyniku przeprowadzonego dochodzenia ustalono, że rzekomy Tyrtel od dłuższego czasu odbywał podróż do różnych powiatów Województw Białostockiego i Nowogródzkiego jakoby w celu poszukiwania pracy. Ponieważ stwierdzono, że Tyrtel przebywał najczęściej w miejscowościach, zagrożonych poważnie ruchem wywrotowym, co nastręcza przypuszczenie, że jest on funkcjonarjuszem techniki komunistycznej, przekazano go z materjałami oskarżenia władzom sądowym, które postawiły go w stan oskarżenia i zastosowały względem niego środek zapobiegawczy.-

Białystok - miasto.

Dnia 11 b.m. w Białymstoku na przewodach elektrycznych przy ulicy Polnej wywieszono transparent z hasłami "Precz z białym terrorem. Żądamy zwolnienia więźniów politycznych i zwolnienia Rajchla i Woźniaka. OK MOPRU" /napis w żargonie/.

Dnia 8 b.m. władze sądowe osadziły w więzieniu do czasu złożenia kaucji w wysokości 15.000 zł. prze-

bywającego dotychczas na wolności Dąbr[illegible]ro Włodzimierza, który był aresztowany pod zarzutem działa[illegible] i antypaństwowej dnia 28 lipca 1929 r.,a zwolniony z więzienia do czasu rozprawy sądowej dnia 13 sierpnia 192[illegible].-

Ustalono, że prezes frakcji komunistycznej w białostockim oddziale Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Metalowego, Goldfarb Szmul pod naciskiem większości członków Związku /chrześćjan/ został usunięty ze Związku z racji swej działalności antypaństwowej.

2/ Komunistyczna Partja Polski.

Powiat Ostrowski.

Dnia 6 b.m. na torze kolejowym Małkinia-Ostrów-Mazowiecka obok wsi Biel wyrzucono z pociągu kilkanaście egzemplarzy odezwy komunistycznej z hasłami "Do robotników, chłopów i żołnierzy. Niech żyje zwycięstwo chłopskiej armji czerwonej, precz z interwencją mocarstw imperjalistycznych, precz z wojną zbrojną przeciwsowiecką", datowanej Warszawa, 1929r.-

Z lasów w powiecie Węgrowskim, Województwa Lubelskiego, należących do hr.Zamojskiego odbywa się obecnie zwózka drzewa na t.zw."bindugę" przez rzekę Bug. Niektórzy z pośród zatrudnionych przy tej zwózce włościan usiłowali nakłonić pozostałych do porzucenia pracy i uzyskania tą drogą podwyżki dotychczasowego wynagrodzenia. Z powodu braku solidarności zabiegi ich pozostały dotychczas bez rezultatu, niemniej jednakże zainteresowały sprawę organizację zetemkową w Broku, która w nocy z 8 na 9 b.m. rozrzuciła tamże wykonane ręcznie odezwy następującej treści: "Chłopi robotnicy solidaryzujcie się w strajku /

68

nie dopuszczajcie do wyzysku burżuazji mas pracujących, solidaryzujcie się w strajku furmańskim i organizujcie komitet strajkowy. Niech żyje jedność robotniczo-chłopska. Niech żyje KPP i ZMK w Polsce." Jeden ze sprawców rozrzucenia tych odezw, Surek Szmul-Nachman, zam. w BrokU, został ujęty i przekazany z materjałami oskarżenia władzom sądowym.-

Dnia 7 b.m. w mieszkaniu Imbera Nachmana w Ostrowi-Mazowieckiej odbyło się zebranie zetempowe, na którem byli obecni: Pejsach Słomka, Judel Słomka, Srul Rostker, Judel Lewkowicz, Enoch Osowski, Imber Nison, Imber Nachman, Osowski Krosk, Ostrów Szmul, Ostrów Jankiel, Ostrów Auter, Zarębski Moszek, Popławicz Josek, Frydman Geraz, Spaleniec Fajwel, Koza Dawid i Dąb Jankiel. Omówiono sprawy organizacyjne i zebrano na cele mopr-owskie 27 zł. Z pośród wymienionych Pejsach Słomka w najbliższym czasie ma wyjechać do Zarąb-Kościelnych, gdzie będzie pełnił funkcje sekretarza lokalnego koła ZMKwP.-

3/ Białoruski Włościańsko-Robotniczy Klub Poselski.

Powiat Bielski.

W osadzie Rajnówka został utworzony sekretarjat BWRKP dla powiatów bielskiego i prużańskiego. Kierownikiem sekretarjatu jest Szczerbuł Michał, syn Pawła i Juljanny, urodzony w r.1901 we wsi Kubiatycze, gminy Pinkowicze, powiatu pińskiego w Województwie Poleskiem.-

8/ Akcja kongresowa.

Powiat Grodzieński. Ustalono, że zbiórkę funduszów dla Ogólno-Krajo-

wego Komitetu Kongresowego przeprowadzał między innymi sołtys wsi Brzostowiczany Łazarczuk Piotr we wsiach Golnie, Powale i Daniłki. Całokształtem akcji kongresowej w powiecie grodzieńskim kieruje Apon Sergjusz, mieszkaniec wsi Golno, obecny kierownik Powiatowego Sekretarjatu BRWKP w Grodnie, znany z działalności wywrotowej i współpracy z BWRKP. Ostatnio Apon Sergjusz przesłał do BWRKP w Wilnie 23 zł.20 gr. na akcję kongresową.-

Powiat Ostrołęcki. Dnia 7 b.m. zostali zatrzymani i przekazani z materjałami oskarżenia władzom sądowym mieszkańcy wsi Otok w gminie Ostrołęka Jan i Antoni Bałonowie, oraz Edward Kolankiewicz, członkowie Wiejskiego Komitetu Kongresowego w Otoku, którzy jako członkowie Zjednoczenia Lewicy Chłopskiej "Samopomoc" prowadzili dość intensywną akcję komunistyczną wśród ludności wiejskiej, przyczem kolportowali wydawnictwa komunistyczne.-

b/ Wyroki sądowe.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 10.b.m. skazał z art.102 cz.I K.K. na 4 lata c.więzienia Frydland Mirę, aresztowanę w Białymstoku dnia 17 października 1928 r.-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-327/30.T.
Dnia 15 lutego 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.7.

III. Ruch zawodowy.

a/ Klasowe Związki Zawodowe.

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Drzewnego

W oddziale Związku w Czarnej-Wsi, powiatu białostockiego powstał ostatnio rozłam na korzyść PPS d.Frakcja Rewolucyjna. Na czele secesji, która wypowiada się przeciwko PPS, stanął prezes Zarządu Oddziału, Paweł Lubiczański. Nosi się on z zamiarem wydania odezwy, skierowanej przeciwko poszczególnym członkom Zarządu oddziału i PPS, których Lubiczański oskarża o współdziałanie z elementami wywrotowymi.-

Związek Zawodowy Robotników Rolnych i Leśnych.-

Sekretarjat Okręgowy Klasowego Związku Zawodowego Robotników Rolnych i Leśnych w Ostrowi-Mazowieckiej wydał drukiem następującej treści odezwę, datowaną 27 stycznia 1930 r. "Do robotników Rolnych. Szanowni Towarzysze. W dniu 26 stycznia b.r.na Wielkim Zjeździe Robotników Rolnych w Ostrowi-Maz. omawiane były sprawy przez Waszych delegatów przy współudziale przedstawicielstwa z naszej organizacji z Warszawy,o polepszenie bytu Waszego w przyszłym roku służbowym t.j.1930-31.

W dniu dzisiejszym otrzymałem depeszę z Kół mia-

odczytych ze smutkiem [illegible] wydane orzeczeniu Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej [illegible] której ja jako wasz sekretarz pracujący od roku 1918, - zgodzić się nie mogę. Znając treść powyżej wspomnianego orzeczenia apeluję do Was: jeżeli obcecie poprawy bytu swego i doli wyzwolenia się z pod bata obszarniczo-ekonomskiego to solidarnie i jednolicie wstępujcie w szeregi Klasowego Związku Robot.Rol.i Leśnych [illegible] plujcie w twarz tym, którzy Was łapią na lep, dużo obiecując, a tymczasem w Warszawie przy zawieraniu umów - dochodzą do tego, że przywalają, czego żadne Nadzwycz.Kom.Rozjemcze. Chcę nie dać drogę otwartą - by móc w dalszym ciągu dużo pisać w "Chłopskiej Prawdzie" szczekać na Rząd i obiecywać Wam złote góry, a dać po 4 pręty ziemi i 20 zł. zapomogi śmiertelnej.

Dość już tych ustępstw i nędzy waszej, musimy zdobyć się do sił naszych z roku 1918-19. kiedy my wszyscy zebrani na zjeździe powiatowym dyktowaliśmy obszarnikom postulaty do Umów Zbiorowych.

Dość już nam Umów zawieranych przez p.Kwapińskiego, lub przez Nadz.Komisje Rozjemcze. Jak silnie i twardo stanęliśmy przy czerwonych i krwią zbroczonych naszych sztandarach w roku 918 i 19, wtedy warunki podyktowane przez Was musiały być przyjęte.

Z umowy którą wynegocyliśmy wtedy został się tylko szkielet, gdyż Jaśnie W.P. Kwapiński doświadczył by obszarnicy rok rocznie przy pięknych stolicach obrywali z naszej Umowy jeszcze piękniejsze postulaty.

1/ Zniesienie delegatów - którzy dla obszarników byli śmiercią, gdyż zawsze i wszędzie stali śmiało i twardo i nigdy obszarnik nie mógł nas skrzywdzić [illegible] w pracy dłużej trzy-

70

ność.

2/ Nareszcie kiedy wreszcie ... rano ... wiesiłem jednak na każdy wjazd mieć a ... tyle ... dyspozycji, tarcie obcesz ... razem robotnika, rozmówić z nim mieszkanie jednak - lecz ... pod ...

3/ ... dla ... dać statki ..., dziś w ... cz... ... ...

najżywotniejsze postulaty, pozostaże relikwje z sawieranych przez nas Umów obtrącić, zgodzić się niemożemy. Dlatego wszyscy jednomyślnie, dopóki jeszcze czas, przychodźcie pod czerwone i skrwawione w roku 1918-19 sztandary Klasowego Zw.Rob.Rol.i Leśnych mocie czas do 19 marca b.r. W dniu tym każdy folwark obowiązkowo niech wyśle jednego delegata do Warszawy na Zjazd Krajowy. Niech wszystkie obszarnicy, uciekną in fantazja z rąk do piąt, niech wszystkie mury stolicy, wzniesione otrzymaniem waszych set na cześć Klasowego Zw. wasze, na cześć Wodza naszego Marszałka Piłsudskiego, niech zobaczy świat cały naszą nędzę, dopomogą nam wszyscy i my będziemy dyktować obszarnikom warunki "Umowy Zbiorowej".

Więc wszyscy do nas pod sztandary nasze, nie ulękniemy się żadnej walki, nie ugniemy się z nią ociągać jak po Kampidoglio. Zdobyć i wywalczyć musimy sobie inny byt, a więc kto nie chce bosy chodzić, chleb tylko w niedzielę jadać, niech dopomaga nam, a zjednoczeni razem stworzymy taką siłę taką, że wszystkie mury, skruszy wszyscy obszarnicy i zastosują się do naszych żądań.

Więc od dziś splećmy razem swe robotnicze dłonie i pójdźmy w jutrzne. W jedności siła - nic się jej nie oprze.

O ty ludu z krwawym potem,
Orzesz, siejesz, kujesz młotem,
W znoju spędzasz lata młode,
Jakąś za to masz nagrodę.
Tylko głód, nędzę i zgubę.

A więc razem i z jednością,
Chlebem wolność - chleb wolnością.
Błyśnie Jutro nam już inne-
Oby zawrzeć samo prędzej tę
Umowę, tę Umowę.

Każdy świadomy robotnik i robotnica garnie się chętnie do Klasowego Związku Zaw.Rob.Rol.i Leśnych, wysyła jednego delegata na Zjazd Krajowy do Warszawy i dopomaga nam, a przyjdzie czas i rozkaz wzywający czerwone legi-

71

c/ Kryzys w przemyśle i bezrobocie.

Według danych z dnia 14 b.m. na terenie Województwa Białostockiego pozostawało w tym dniu bez pracy 6535 osób, a mianowicie:

Powiat	Ilość	Bezrobocie dnia 8.b.m.	Zmniejszenie	Wzrost	Pobiera zapomogi
Augustowski	317	317	-	-	123
Białystok - miasto	4096	550	454	-	2308
Białostocki	270	290	20	-	90
Grodzieński	1555	1505	-	50	385
Łomżyński	326	299	-	27	225
Bielsk-Podl.	333	200	-	183	147
Ostrołęcki	22	16	-	6	11
Ostrowski	65	37	-	98	38
Suwalski	130	121	-	9	64
Sokólski	67	22	-	45	28
Szczuczyński	65	364	279	-	52
Wołkowyski	219	319	100	-	219

0-0-0-0-0-0-0

tyuacje i dobre czapki do niskiego kłaniania się Jaśnie Panom. Od Was zależy t.. poprawa bytu ważnego."

Z.Z.K. W osadzie Czeremcha dnia 11 b.m. odbyło się walne zebranie członków oddziału ZZK, pod przewodnictwem delegata Zarządu okręgowego ZZK w Brześciu nad Bugiem, Konika Karola. Na zebraniu tem wybrano do nowego zarządu Kletko Leopolda, Hałaburdę Kazimierza, Dąbrowskiego Andrzeja, Awerjanowa Andrzeja, Kowieckiego Mateusza i Kiryluka Ignacego.

Związek Zawodowy Szoferów Kresów Wschodnich. Dnia 9 b.m. w Wołkowysku odbyło się zebranie organizacyjne lokalnego oddziału Związku /PPS.CKW/, do Zarządu Fr.P. na wniosek Przytuły Józefa z Białegostoku zostali wybrani: Gorasim, Ogiejczyk Konstanty, Wiesiło Roman, Kowszun Michał i Decc Józef.-

b/ Chrześcijańskie Związki Zawodowe.

W Białymstoku dnia 13 b.m. przy udziale posła Franciszka Urbańskiego odbyło się zebranie członków Związku Zawodowego Robotników Tytoniowych. Poseł Urbański zapoznał zebranych z treścią memorjału, przedstawionego dyrekcji państwowej fabryki tytoniowej w Białymstoku w sprawie zmniejszenia godzin pracy sztuk nocnych i uzgodnił obowiązki robotniczych delegatów oddziałowych /30 osób/.

Tegoż dnia w Białymstoku przy udziale posła Urbańskiego odbyło się zebranie pracowników państwowej wytwórni wódek. Omawiano sprawę mającej nastąpić w najbliższym czasie redukcji robotników w tytoniowej fabryce./25 osób/.-

72

Powiat Białostocki./miasto/.

Ad pkt. ten w sytuacyjnem sprawozdaniu tygodniowem Nr.6.

Dnia 13 b.m. zgłosiła się do mnie delegacja Rady Miejskiej m.Białegostoku w osobach Wiceprezydenta D-ra Żbuilskiego, Radnika Flomenbauma, oraz radnych Finesa i Bialika /ostatni z PPS d. Frakcja Rewolucyjna/, która przedstawiła mi prośbę Rady Miejskiej o zatwierdzenie uchwalonego przez nią kredytu 45.000 złotych na doraźną pomoc dla bezrobotnych i o poparcie starań jej delegacji u Pana Ministra Pracy i Opieki Społecznej co do uzyskania miastu pożyczki w sumie 120.000 zł. na dalszą pomoc dla bezrobotnych. Opierając się na opinji Wydziału Wojewódzkiego, oświadczyłem delegacji, że zatwierdzam kredyt 45.000 złotych pod warunkiem, że Rada Miejska uchwali pokrycie na ten kredyt i zorganizuje należytą kontrolę, by z kredytu tego skorzystali bezrobotni, faktycznie potrzebujący pomocy. Następnie zaznaczyłem, że zasadniczo zgadzam się na podniesienie tego kredytu o 15.000 złotych z ewentualnej pożyczki, uzyskanej w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej do sumy 60.000 złotych, aby z sumy tej każdy z bezrobotnych w Białymstoku mógł otrzymać zapomogę w wysokości 20 - 25 złotych przeciętnie na pokrycie najpilniejszych zobowiązań i potrzeb. Podkreśliłem dalej, że udzielana bezrobotnym pomoc nie powinna ich demoralizować i poniżać we własnych oczach

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-427/30.T.

- Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe 1

13

Dnia 15 lutego 1930 roku.

IV. S t r a j k i

Strajk robotników fabryki dykt B-ci Braun w Grodnie.

Dyrekcja zatrudniającej około 550 robotników fabryki dykt B-ci Braun w Grodnie postanowiła wypowiedzieć pracę znacznej ilości robotników, których uważa za niewygodnych. W związku z tem dnia 8 b.m. robotnicy fabryki rozpoczęli strajk włoski, którego kierownictwo objął grodzieński oddział Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Drzewnego.

Dnia 9 b.m. robotnicy ogłosili strajk zwykły i pośrednio przez Komitet strajkowy oświadczyli dyrekcji fabryki, że mogą zgodzić się na redukcję dni pracy w tygodniu, natomiast sprzeciwią się zdecydowanie szczelkim zamierzeniom co do redukcji robotników. Dyrekcja fabryki odmówiła prowadzenia jakichkolwiek pertraktacyj z komitetem strajkowym i zapowiedziała, że jeżeli w przeciągu trzech dni strajkujący nie przystąpią do pracy, to zostaną zwolnieni, a na ich miejsce będą przyjęci nowi robotnicy. Do strajku w dniu 10 b.m. nie przyłączyło się 50 robotników nienależących do związku, których komitet strajkowy usiłował niedopuścić do pracy, czemu jednakże zapobiegła policja. Wobec nieustępliwego stanowiska komitetu strajkowego /składającego się z zarządu oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Drzewnego, delegacji do rokowań z dyrekcją fabryki i 18 strajkujących /, dyrekcja fabry-

ki w dniu 12 b.m. ogłosiła że z powodu remontu maszyn fabrykę zamyka. Dnia 12 b.m. interwenjowali u dyrekcji fabryki Starosta i Inspektor Pracy, jednakże właściciele fabryki oświadczeli odmownie na przyjęcie propozycję przyjęcia do pracy zwolnionych robotników, co zażegnałoby strajk. Strajk ostatni, jak zaznaczyłem w pkcie 2-gim sprawozdania usiłuje wykorzystać dla celów antypaństwowych elementy wywrotowe. W związku z tem wydałem odpowiednie zarządzenia.-

Strajk robotników fabryki maszyn rolniczych w Białymstoku.-

Od dnia 7 b.m. w Białymstoku trwa strajk 13 robotników fabryki maszyn rolniczych Pawlańskiego i Lusternika. Strajkujący protestują w ten sposób przeciwko zamierzeniom obniżenia im płac.

Zatarg w hucie szklanej w Białymstoku.

Zarząd huty szklanej w Białymstoku wydalił z pracy przed trzema tygodniami robotnika Pawłowskiego. Na skutek agitacji robotnika huty Kalinowskiego Piotra robotnicy zażądali kategorycznie od dyrekcji przyjęcia z powrotem Pawłowskiego, który istotnie został do pracy przyjęty. Po upływie tygodnia od dnia przyjęcia do pracy robotnika Pawłowskiego, dyrekcja huty wypowiedziała pracę Kalinowskiemu Piotrowi. W związku z tem dnia 9 b.m. odbyło się zebranie członków oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Chemicznego, na którem postanowiono domagać się przyjęcia do pracy Kalinowskiego i ewentualnie żądania w tej materji poprzeć strajkiem, którego kierownictwo objęłaby Okręgowa Komisja Klasowych Związków Zawodowych. -

0-0-0-0-0-0

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI — Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.7.

Nr.BB.I-427/30.T.

Dnia 15 lutego 1930 roku.

V. Stan Bezpieczeństwa Publicznego.

a/ Przestępczość kryminalna.

W bieżącym tygodniu zanotowano wypadków :

1/ czynnego wystąpienia przeciwko szeregowym P.P. 1.
2/ zabójstw w bójkach - 1.
3/ Uszkodzenia ciała w bójkach - 4.
4/ większych kradzieży - 3.

b/ Wypadki samochodowe.

Miały miejsce na terenie Województwa Białostockiego 4 wypadki samochodowe, które ofiar w ludziach za sobą nie pociągnęły. -

c/ Większe pożary.

Dnia 8 b.m. we wsi Długołęka ,gminy Krypno w powiecie białostockim w zagrodzie Popławskiego Antoniego spłonęły dom mieszkalny, stodoła, 2 chlewy, narzędzia rolnicze i sprzęty gospodarskie. Poża-r powstał wskutek wadliwej budowy komina. Straty wynoszą 22.000 zł.-

d/ Ocena ogólna.

Pod względem politycznym stan bezpieczeństwa publicznego poprawił się znacznie w powiatach grodzieńskim, łomżyńskim i wołkowyskim, natomiast pogorszył się w powiecie ostrowskim, gdzie wystąpuje na intensywności ruch wywrotowy. Pod względem kryminalnym stan bezpieczeństwa publicznego ogólnie

...OJEWÓDA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-424/30. T.
...nia 15 lutego 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.7.

VI. Sprawy graniczne.

a/ Nielegalne przekroczenie granicy.

Za nielegalne przekroczenie granicy w bieżącym tygodniu ...mano w powiecie szczuczyńskim - 4 osoby, które zostały przekazane Sądowi Grodzkiemu w Grajewie.

b/ P r z e m y t

Dnia 12 b.m. u Icka Epelbauma w Żomży znaleziono 130 ...genków "Echo", przemyconych z Niemiec. Icek Epelbaum podczas dokonywania rewizji u niego zbiegł, został natomiast zatrzymany brat jego, Chemja, który usiłował ukryć przemyt.

c/ I n n e .

Dnia 27 ub.m. zabłąkały się na Litwę 3 klacze Józefa Bujanowskiego i Bolesława Serodzińskiego ze wsi Majdan w gminie Andrzejewo, powiatu suwalskiego. Dnia następnego klacze te zostały wieczorem odprowadzone przez funkcjonarjuszów policji litewskiej do strażnicy K.O.P. w Gromadziszkach, gdzie stwierdzono, że jedna z nich ma poprzecinaną na grzbiecie szablą skórę druga została pokaleczona również szablą i trzecia postrzelona z rewolweru w lewą nogę i łopatkę.

-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

zmianom nie uległ.

W ostatnim czasie firmy handlowe i przemysłowe w więk-
Z.K. szych miastach Polski powierzają akwizycje i przedstawiciel-
stwa na Województwo Białostockie osobom niepewnym, często
o przeszłości kryminalnej, które wykorzystują zaufanie lud-
ności do tych firm z chęci zysku. -

-o-o-o-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I 424/30 T.
Dnia 15 lutego 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.7.

VII Szpiegostwo, dywersja, sabotaż.

Powiat Grodzieński. Dnia 9 b.m na stacji kolejowej w Grodnie został zatrzymany Jan Murzyn, syn Jana i Marji, lat 22, redaktor wydawanego w Wilnie czasopisma litewskiego "Wilniaus Zodis" Podczas osobistej rewizji znaleziono u Jana Murzyna szereg notatek w języku litewskim treści prywatnej, w których figurowało nazwisko Dziska Antoniego, zatrzymanego dnia 28 stycznia b.r. na stacji w Wołkowysku pod zarzutem szpiegostwa - i Jana Staśkiewicza z Litwy, brata Staśkiewicza Jerzego, mieszkańca wsi Wojtokiemie w gminie Sejwy, powiatu suwalskiego, karanego sądownie z art.111 K.K. Zatrzymany Murzyn oświadczył, że Dziska Antoniego i Staśkiewicza Jana zna z ławy szkolnej, zaprzeczył natomiast, był utrzymywać miał z nimi jakikolwiek kontakt w sprawach szpiegowskich. Murzyna z materjałami oskarżenia przekazano władzom sądowym

-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI — Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.7.

Nr.BB.I.427/30.T.

Dnia 15 lutego 1930 roku.

76

VIII. V a r i a .

1/ Odnawianie się obrazów.

W dalszym ciągu zdarzają się coraz liczniejsze wypadki cudownego rzekomo odnawiania się obrazów, przechowywanych przez ludność prawosławną. Jak już podkreśliłem w poprzedniem sprawozdaniu, w zjawisku tem, występującem poprostu nagminnie w miastach i wsiach, zamieszkiwanych przez ludność prawosławną, należy dopatrywać się wykorzystywania łatwowierności tej ludności bądź z chęci zysku, bądź też nierzadko w celu podniecenia przywiązania prawosławnych do cerkwi. Ponieważ traktowane wypadki dość często stwarzają antagonizmy pomiędzy ludnością katolicką & prawosławną, a także zaostrzają nastroje ludności prawosławnej, pożądane jest bardziej niż dotychczas krytyczne ustosunkowanie się duchowieństwa prawosławnego do tych wypadków .-

2/ Okólnik CKW PPS w sprawie bezrobocia.

Otrzymałem z wiarogodnego źródła informację, że CKW PPS i Centralna Komisja Związków Zawodowych, rozesłały okólniki w sprawie bezrobocia, w których podkreślają konieczność urządzania demonstracyj robotników /bezrobotnych i pracujących/ w celu zastraszenia "kapitalistów i Rządu" i zaktualizowania kwestji bezrobocia.-

3/ Zatarg pracowników instytucyj użyteczności publicznej z Magistratem w Grodnie.

W Grodnie dnia 9 b.m. odbyło się zebranie pracowników komunalnych i instytucyj użyteczności publicznej /300 osób/

Omawiano sprawy nieregularnego wypłacania pensyj, nieprzestrzegania przez Magistrat sobót angielskich i ubezpieczenie emerytalnego pracowników miejskich. Po dyskusji zebrani postanowili wysłać delegację do prezydenta miasta w celu upewnienia się co do jego stanowiska wobec ich żądań i w zależności od odpowiedzi prezydenta czynić dalsze kroki.-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BB.I-509/30.T.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.8 za czas od dnia 16 do dnia 22-go lutego 1930 roku.-

Białystok, dnia 22 lutego 1930 roku.

T A J N E - P I L N E.

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Pan Dyrektor Departamentu Politycznego

w W a r s z a w i e.

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.8 za czas od dnia 16 do dnia 22 lutego 1930 roku.-

W O J E W O D A :

Kirst

Odpisy otrzymują:

1/ Pan Wojewoda w Wilnie,
2/ " " w Nowogródku,
3/ " " w Brześciu n/B.,
4/ " " w Warszawie,
5/ " " w Tarnopolu,
6/ " " w Stanisławowie,
7/ " " w Lublinie,
8/ Pan Prokurator Sądu Apelacyjnego w Warszawie,
9/ " " " " w Wilnie,
10/ " " " Okręgowego w Białymstoku,
11/ " " " " w Grodnie,
12/ " " " " w Suwałkach,
13/ " " " " w Łomży,
14/ Sam.Ref.Inform.D.O.K.III w Grodnie,
15/ " " " IX w Brześciu n/B.,
16/ " " " I w Warszawie,
17/ K.O.P."Brygada Grodno",
18/ Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego,
19/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
20/ Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w/m.-

2.

78

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-505/30.T.
Dnia 22 lutego 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.
za czas od 16 do dnia 22 lutego 1930r.

I Sytuacja ogólna.

Po całkowitem akcji przygotowawczej do Europejskiego Kongresu Chłopskiego w Berlinie, która, jak stwierdzono dowodowo, prowadzona była przez KPP i KPZB pośrednio przez legalne organizacje komunizujące, organizacje komunistyczne nastawiły swą działalność na rozbudowę i umocnienie tych organizacyj legalnych, które mogą stać się ogniskami ruchu wywrotowego. W związku z tem wydałem podległym organom bezpieczeństwa publicznego szczegółowe polecenia dotyczące walki z tego rodzaju działalnością wywrotową.

Pomimo to przejawy działalności organizacyj komunistycznych zasługują na podkreślenie wysiłki komunistów w Grodnie i Łomży, zmierzające do wykorzystania nastrojów wśród bezrobotnych.

Na rynku pracy poważniejsze zmiany nie zaszły.-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BB.I-509/30T.

Dnia 22 lutego 1930 roku.

2

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.8.

II. Ruch wywrotowy.

a/ Przejawy działalności elementów wywrotowych.

1/ Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi.

Powiat Grodzieński.

W wyniku trwającego dotąd dochodzenia w sprawie demonstracji młodzieży komunistycznej w Grodnie dnia 17 stycznia b.r. przy ulicy Jerozolimskiej dnia 14 b.m. zostali zatrzymani pod zarzutem brania udziału w tej demonstracji Rejzner Lejba i Wajsman Mat'a, mieszkańcy miasta Grodna, których z materjałami oskarżenia przekazano Sędziemu Sledczemu Okręgowemu I rewiru w Grodnie.

Dnia 16 b.m. na zebraniu robotników fabryki dykt Brauna w Grodnie /w lokalu PPS przy ulicy Piłsudskiego 17/ rozrzucono tilkanaście egzemplarzy odezwy czerwonej frakcji tejże fabryki /tłumaczenie odezwy przesłałem Ministerstwu przy sprawozdaniu Nr.BB.II-466/30.T. z dnia 18.b.m./ Według uzyskanych informacyj odezwa ta została wydana przez organizację komunistyczną w porozumieniu z grodzieńskimi działaczami PPS Lewicy Poczobutem Wiktorem i Pawłyszem Michałem.

Dnia 16 b.m. ujęty został kolporter wspomnianej odezwy Wolitow Chaim, członek ZMKZB w Grodnie, którego z materjałami oskarżenia przekazano władzom sądowym. Badany Wolitow zeznał, że kolportowane przez niego egzemplarze traktowanej odezwy otrzymał od Kapłana Josela,

zamieszkałego w Grudnie.-

2/ Komunistyczna Partja Polski.

Powiat Łomżyński.

Dnia 16 b.m. po kilkumiesięcznej nieobecności powrócił do Łomży członek obsady OK ZMKwP Łomża Olach Izaak-Enoch, który przebywać miał ostatnio w Rosji Sowieckiej.-

Powiat [illegible]

Dnia 16 b.m. na drodze wiodącej z Długosiodła do wsi Pacyna, znaleziono 4 egzemplarze odezwy KOZMKwP /Warszawa, luty 1930/ p.t. "Do walki z socjo faszyzmem".-

3/ P.P.S. Lewica.

Białystok /miasto/ Dnia 20.b.m. w Białymstoku członkowie PPS Lewicy kolportowali odezwę Komitetu Centralnego i Zarządu Centralnego Sekcji ~~XXX~~ Młodzieży PPS Lewicy p.t. "PPS Lewica do robotników, chłopów i uciśnionych narodów Polski" /luty 1930 r./, skonfiskowaną przez Komisarjat Rządu na m.st.Warszawę. W związku z tem został zatrzymany Kropiwnicki Piotr, zamieszkały w Białymstoku przy ulicy Wasilkowskiej 46, którego przekazano do dyspozycji władz sądowych.-

4/ Zjednoczenie Lewicy Chłopskiej"Samopomoc".

Powiat Grodzieński.

W poszczególnych gminach powiatu obserwowane jest zwiększanie się kolportażu "Samopomocy"Chłopskiej, szczególnie wśród radykalnej ludności białoruskiej.-

Powiat Ostrołęcki.

W wyniku trwającego dochodzenia w związku z likwidacją Powiatowego Komitetu Kongresowego w Ostrołęce stwierdzono, że doniedawna w powiecie ostrołęckim istniały koła Zjednoczenia Lewicy Chłopskiej Samopomoc we wsiach Opęchowo, Kleczkowo i Grucele, gminy Troszyn i we wsi Otok, gminy Ostrołęka. Do koła we wsi Opęchowo należeli -Antoni Opęchowski, Stanisław Kępiński i Michał Kwiatkowski, do koła we wsi Kleczkowo - Antoni Stepnowski, Julian Najmoła i inni, do koła we wsi Grucele Franciszek Wszędyrówny, Leon Święcicki i Czesław Pawłowski i do koła we wsi Otok - Jan Baon z Otoku i Lenkiewicz z Grabowa. Obecnie koła te można uważać za nieistniejące.-

5/ Towarzystwo Szkoły Białoruskiej.

Decyzją z dnia 17b.m. Nr.BB.II-407/30.T. zamknąłem koło Towarzystwa Szkoły Białoruskiej w Mjinowcach, powiatu grodzieńskiego, którego działalność zagrażała bezpieczeństwu publicznemu i jako taka sprzeczna była z założeniami statutu Towarzystwa.-

6/ Białoruski Włościańsko-Robotniczy Klub Poselski

Białystok miasto.

W dniach najbliższych przybyć mają do Białegostoku posłowie BWRKP w celu utworzenia w Białymstoku, względnie Gródku w powiecie białostockim Sekretarjatu Powiatowego BWRKP.-

Powiat Białostocki.

W poszczególnych gminach powiatu, zamieszkiwanych przez ludność białoruską, dostrzegany jest wpływ wów BWRK, który wyraźnie działa pośrednio przez TSB z którym to realizowania wytycznych KC KPZB co do akcji komunizowania wsi.-

Działalność BWRK we poszczególnych gminach ustawiona jest na opanowywanie organizacyj spółdzielczych. Za przyczynek do charakterystyki tego nastawienia uważany być może fakt bojkotowania przez ludność białoruską gminy ichałkowo wójta Jaroszewskiego Jana, polaka, którego przed kilkoma dnia i usunięto ze stanowiska skarbnika Kasy Stefczyka w Michałowie. Na jego miejsce został wybrany czynny działacz komunistyczny Bazyli Ostrojecki, brat osadzonego w więzieniu za działalność antypaństwowe Ostrojeckiego Aleksandra, b.kierownika Sekretarjatu Powiatowego BBRK w Baranowiczach.

Stwierdzono, że BBRK pośrednio również przez TSB prowadzi kampanję antypaństwową i antysanacyjną, oraz zaopatruje poszczególne wsie z ludnością białoruską w ruchome biblioteczki Miejskiego Czerwonego Krzyża.-

7/ Akcja Kongresowa.

Dnia 16 bm. na skutek polecenia Pr. Okręgowego przy Sądzie Okręgowym w Grodnie została zmkx aresztowana i przekazana do dyspozycji Sędziego Śledczego Okręgowego w Grodnie Walejko Piotra, kierownicka sekcji kongresowej w powiecie grodzieńskim.-

-)-)-)-

Nr.BB.I-5[illegible]9/3 .T.

Dnia 22 lutego 193[illegible] roku.

III.Ruch zawodowy.

a/ Klasowe Związki Zawodowe.

Związek Zawodowy Szoferów Kresów Zachodnich.

W Białymstoku dnia 16 b.m. w lokalu [illegible] S d.Pracoja Rewolucyjna odbyło się zebranie członków oddziału Związku pod przewodnictwem Wilczyńskiego i przy udziale delegatów Centrali Związku w Warszawie Ostrowskiego i Warszawskiego. Przemawiali Ostrowski, Przytuła i [illegible]ski. Ostrowski m.in. zarzucał szoferom z Białymstoku brak solidarności, który ujawnił się u nich szczególnie podczas strajku szoferów firmy "Samochód" /[illegible] osób

Związek Zawodowy Dozorców Domowych i Służby Domowej.

Dnia 16 bm. w Grodnie odbyło się zebranie członków oddziału Związku /PPS d.Praca Rewolucyjna/, na którem wybrano do nowego zarządu oddziału Kołaczyka Stanisława prezes, Marcińca Antoniego - wiceprezes, Harasimowicza Jana - skarbnik Kraszela Józefa - sekretarz, oraz Jakowa Arsenjusza, Sosnowską Anielę, Portala Marcina, Puchalskiego Antoniego, Jakową Marję i Borego Józefa - członkowie /60 osób/. -

b/ Związki pracownicze.

Dnia 9 bm. w Grodnie odbyło się zebranie członków oddziału Związku Zawodowego Niższych Funkcjonarjuszów Administracyjnych, na którem prezes Zarządu Głównego Związku

Głównego w Warszawie Teagaka, omawiał położenie materjalne różnych funkcjonarjuszów państwowych.-

c/ Wypadki w przemyśle i bezrobocie.

Według danych z dnia 21 b.m. na terenie województwa Białostockiego przedstawiało się w tym dniu bez pracy 6518osób w następujących miastach:

Powiat:	Ilość	Bezrobocie dnia 14 b.m.	Zmniejszenie	Wzrost	Pobiera zapomogi
Augustowski	323	317	-	6	143
Białystok-miasto	4188	4096	-	92	2222
Bielsk Podl.	165	270	105	5	84
Grodzieński	1575	1555	-	21	394
Kobryński	324	326	2	-	224
Prużański	285	333	48	-	134
Sokólski	2	22	2	-	1
Wołkowyski	145	65	-	80	145
Wołożyński	13	13	-	-	63
Wołkowyski	69	67	2	-	32
Zabłudowski	78	85	7	-	51
Zambrowski	219	219	-	-	218

13

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-509/30.T.
Dnia 22 lutego 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.8.

IV. S t r a j k i.

ad punkt ten w sytuacyjnem sprawozdaniu tygodniowem Nr.7.

Fabryka dykt b-ci Braun w Grodnie nie została dotychczas uruchomiona, z jednej bowiem strony komitet strajkowy zajmuje stanowisko nieustąpliwe, z drugiej zaś właściciel fabryki odmawia prowadzenia jakichkolwiek pertraktacyj z przedstawicielami robotników. Przeprowadzone przez Starostę Powiatowego w Grodnie konferencje z właścicielem i dyrekcją fabryki pozytywnych wyników nie dały. W dniach 13 i 14 bm. odbyły się posiedzenia Okręgowej Komisji Klasowych Związków Zawodowych, na których postanowiono rozpocząć zbieranie składek wśród robotników miasta Grodna dla celów pomocy doraźnej robotnikom fabryki Braun. Dnia 17 bm. Okręgowa Komisja Związków Klasowych Zawodowych rozdała tym robotnikom zapomogi w sumie kilkuset złotych.-

Strajk robotników w Czerwonym-Borze.

Dnia 17 bm.zastrajkowało 30 robotników firmy leśnej "Michał Boguszewicz i S-ka" w Czerwonym Borze, powiatu łomżyńskiego z powodu niewypłacania im przez firmę należności zarobkowych od dłuższego czasu. Robotnicy ci zastrajkowali samorzutnie w obawie, że właściciel firmy może zbankrutować i nie wypłaci im należności, jak to już miało miejsce z innemi firmami.-

pomocy w ostrzejszej, niż dotychczas formie.

Drugi z kolei mówca, Reginella Aleksander, członek Okręgowej Komisji klasowych związków zawodowych złożył sprawozdanie z wyników zwołanych przez nie i odbytych przy jego udziale konferencyj w sprawie bezrobocia.-

Po Reginelli powtórnie zabrał głos Kapitułko, który stwierdził, że PPS nie może przyjść z wydatną pomocą robotnikom, ponijsją bowiem oni związki zawodowe i uniemożliwiają PPS przeprowadzenie szerszych akcyj.-

Wiec został całkowicie przyjęciem przez zebranych /2000 osób/ następującej rezolucji: "Zebrani w dniu 17 b.m. na publicznym wiecu bezrobotnych w Białymstoku stwierdzają, że kapitalistyczne kierownictwo naszego życia gospodarczego wykazało całkowitą nieudolność i nie potrafiło wypełnić swego zadania - wykorzystania i wzmocnienia sił gospodarczych w kraju, skutkiem czego bezrobocie wzrosło do zastraszających rozmiarów. Pracujący jeszcze robotnicy zaledwie z trudem są w stanie za swój nędzny zarobek wyżywić siebie i rodzinę. Bezrobotni, półbezrobotni nie otrzymują odpowiedniego zaopatrzenia na wypadek bezrobocia, a przeto znajdują się w stanie silnej nędzy i rozpaczy. Wobec powyższego stanu rzeczy bezrobotni domagają się: 1/ przedłużenia ustawowych zasiłków z 13 na 26 tygodni; 2/ przyznania zasiłków t.zw.bezrobotnym i półbezrobotnym, którzy pracują zaledwie 2, 3 lub też 4 dni w tygodniu 3/ przywrócenia akcji doraźnej dla bezrobotnych nieposiadających środków do życia, którzy już wyczerpali ustawowe zasiłk' 4/ zaopatrzenia bezrobotnych w żywność, opał i t.p. konieczne artykuły codziennej potrzeby, 5/ udzielania doraźnej pomocy bezrobotnym przez instytucje komunalne; 6/ zupełnego zniesienia sezonu martwego dla robotników budowlanych i in., 7/ bez-

płatnej pomocy lekarskiej dla wszystkich bezrobotnych, ich rodzin i matek karmiących; 8/ uruchomienia robót publicznych zwiększenia kredytów na inwestycje, budowę mieszkań robotniczych, oraz przywrócenia w roku bieżącym wszystkich kredytów budowlanych; 9/ zebrani jednocześnie protestują przeciwko oświadczeniu radnego Gierca i s-ki, którzy występują w Radzie Miejskiej z ubliżającemi bezrobotnym robotnikom oświadczeniami; 10/ protestują przeciwko działalności PPS d.Frakcja Rewolucyjna, która tworzy bojówki, a na ostatniem zebraniu bezrobotnych wywołała bójki krwawe bratobójcze.

Omawiany / wiec był niejako próbą sił dla PPS i Okręgowej Komisji Klasowych związków zawodowych, pozostającą w przyczynowym związku z zamiarami ich co do zwołania ogólnego wiecu bezrobotnych w Białymstoku dnia 23 b.m.

Charakterystycznem jest, że Bund, którego przedstawiciel, Ławnik Magistratu m.Białegostoku, Benjamin Flomenbaum bierze czynny udział w pracach Magistratu, związanych z organizacją akcji pomocy dla bezrobotnych, odmówił wzięcia udziału w wiecu bezrobotnych dnia 17 b.m.-

Wiec w sprawie sytuacji politycznej i bezrobocia, zwołany przez PPS w Białymstoku na dzień 23 bm. /będą przemawiali poseł Dubois Stanisław i Reginella Aleksander/ ma mieć charakter demonstracji przeciwko rozwiązaniu samorządu Powiatowej Kasy Chorych w Białymstoku.

Dnia 17 bm. przyjąłem delegację Rady Miejskiej i Magistratu m.Białegostoku w sprawie akcji pomocy dla bezrobotnych /vide sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.7/, z którą uzgodniłem szczegóły traktowanej akcji w sposób, przedstawiony Ministerstwu w załącznikach do mego sprawo-

B

zdaniach Nr.BB.II-465/30.T. z dn.17.b.m..-

Powiat Łomżyński.

Kwestja bezrobocia w Łomży uległa znów pewnemu zaostrzeniu. Z przydzielonego przeze mnie Magistratowi m.Łomży funduszu na doraźną pomoc dla bezrobotnych wydane zostały zapomogi 707 rodzinom, co chwilowo złagodziło sytuację, w miarę jednakże wyczerpywania się wspomnianego funduszu obserwowane jest narastanie fermentów wśród bezrobotnych. Ferment ten starają się wykorzystać komuniści, którzy agitują bezrobotnych ażeby nie zadawalniali się doraźnymi datkami magistratu, lecz żądali zdecydowanie stałych zasiłków z funduszów państwowych dla wszystkich bezrobotnych. Agitacja i ferment wśród bezrobotnych wzmogły się szczególnie po zwolnieniu dnia 17 b.m. aresztowanych za urządzenie demonstracji bezrobotnych w Łomży dnia 24 stycznia b.r. Erynga Michała i innych, którzy niezwłocznie po zwolnieniu z więzienia rozwinęli ożywioną działalność wśród bezrobotnych w kierunku antyrządowym i antypaństwowym.-

Powiat Grodzieński.

Wstrzymanie dnia 13 b.m. pracy w fabryce dykt b-ci Braun w Grodnie, zatrudniającej około 700 robotników /dla przeważnej części z nich praca w fabryce nie stanowiła jedynego źródła egzystencji/ zaktualizowała kwestję zorganizowania wydatniejszej pomocy dla bezrobotnych. W związku z tem dnia 19 bm. odbyłem konferencję z prezydentem m.Grodna i Starostą Powiatowym w Grodnie, z którymi uzgodniłem w szczegółach akcję pomocy, jaką Magistrat m.Grodna rozpocznie w dniach najbliższych. Akcja ta będzie zmierzała zasadniczo do zatrudnienia bezrobotnych i udzielania doraźnych zasiłków w naturze i

pieniężnych w drodze wyjątku tym bezrobotnym, którzy z jakich kolwiek względów nie będą mogli być zatrudnieni.-

Powiat Bielski.

Z dniem 15 bm. uruchomiona zostaną część zakładów przemysłu drzewnego w Białowieży, zaś pozostałe zakłady uruchomione zostaną z dniem 1 marca b.r., wobec czego kwestja bezrobocia w Białowieży /najważniejszym punkt ośrodku przemysłowym w powiecie bielskim / przestała być aktualną.-

Powiat Augustowski.

Związek b.Ochotników Armji Polskiej postanowił interwenjować w Dyrekcji Zakładów Przemysłu Drzewnego w Lipowcu /około Augustowa/ w sprawie przyznania pierwszeństwa jego członkom przy udzielaniu pracy we wspomnianych zakładach.-

o:o:o:o:o:

84

Białystok miasto.

Dnia 16 bm. przed Magistratem w Białymstoku o godz. 10 min.30, zgromadziło się około 300 bezrobotnych, którzy pośrednio przez wybraną delegację przedstawili Magistratowi żądanie w kwestji doraźnej pomocy pieniężnej dla ogółu bezrobotnych w Białymstoku.

W imieniu Magistratu dr.Zambocki oświadczył zgromadzonym, że żądania ich zostaną pomyślnie załatwione w możliwie krótkim czasie. Oświadczeniem dra Zambockiego zgromadzeni zostali do pewnego stopnia uspokojeni i rozeszli się spokojnie.

Dnia 17 b.m. w lokalu OKR.PPS. w Białymstoku odbyło się wiec w sprawie bezrobocia, zwołany przez tenże OKR i Okręgową Komisję Klasowych związków zawodowych. Przewodniczył Tamże Józef członek Okręgowej Komisji klasowych związków zawodowych. Pierwszy przemawiał Kapitułko Tomasz, sekretarz PPS. na okręg białostocki podkreślił on przedewszystkiem, że sytuacja gospodarcza Polski jest już katastrofalna i, że pogarsza się ona z dnia na dzień, czego wyładowaniem jest fakt, że liczba bezrobotnych w całym kraju przekracza 3.0 tysięcy.

Zdaniem Kapitułki - kryzys gospodarczy i finansowy w kraju dopiero się zaczął i rozwija z szaloną szybkością, czego nie chce dostrzec Rząd, który zaniedbuje masy pracujące i szuka oparcia w sferach burżuazyjnych i obszarniczych. Następnie Kapitułko omówił szczegółowo warunki pracy robotników w Białymstoku i białostockim okręgu przemysłowym, poczem oświadczył, że jeżeli w najbliższym czasie władze państwowe i samorządowe nie przyjdą z wydatną pomocą bezrobotnym w Białymstoku ogół tych bezrobotnych będzie zmuszony domagać się

-.-.-.-.

Strajk robotników huty szklanej w Białymstoku.

Dnia 19 bm. zastrajkowało 20 robotników huty szklanej w Białymstoku. Strajkujący żądają podwyżki płac o 50 groszy dziennie.

Strajk pracowników Żydowskiego Banku Udziałowego w Białymstoku.

Dnia 20 bm. zastrajkowało 22 pracowników Żydowskiego Banku Udziałowego w celu poparcia trwającego od 6-iu tygodni strajku pracowników Banku Żydowskiego w Warszawie. Dnia następnego strajkujący przystąpili do pracy, gdyż dyrekcja Banku zastrzegła, że w wypadku przedłużania się strajku zaangażuje nowych pracowników.

Zatarg w hucie szklanej w Białymstoku.

Ad punkt 3cm w sytuacyjnem sprawozdaniu tygodniowem Nr.7.

Zatarg z dyrekcji huty szklanej w Białymstoku z robotnikami, spowodowany wydaleniem z pracy robotnika Kalinowskiego Piotra, został zlikwidowany. Robotnicy zgodzili się ostatecznie na ostatecznem stanowisku dyrekcji, że Kalinowski do pracy nie zostanie przyjęty.-

15 85

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI Sytuac.ne sprawozdanie tygodniowe Nr.8.

Nr.BB.I-509/30.T.

Dnia 22 lutego 1930 roku.

V. Stan Bezpieczeństwa Publicznego.

a/ Ważniejsze wydarzenia.

Dnia 18 bm. we wsi Pogorzałki w gminie Obrubniki, powiatu białostockiego na ulicy został pobity do utraty przytomności i rozbrojony szeregowy Łotowski Ignacy z obsady posterunku P.P. w Dobrzyniewie przez bawiących we wspomnianej wsi na uczcie weselnej Emila, Adama i Leona Swięcickich mieszkańców wsi Dobrzyniewo-Duże, którzy zemścili się na nim w ten sposób za złożenie przeciwko nim zeznań obciążających w Sądzie.

b/ Przestępczość kryminalna.

W bieżącym tygodniu zanotowano wypadków:

1/ czynnego wystąpienia przeciwko szeregowym P.P. - 2.
2/ zabójstw w bójkach - 1.
3/ uszkodzenia ciała w bójkach - 6,
4/ większych kradzieży - 4.

c/ Wypadki samochodowe.

Miały miejsce na terenie Województwa 3 wypadki samochodowe, które ofiar za sobą nie pociągnęły.

d/ Ocena ogólna.

Stan bezpieczeństwa publicznego zarówno pod względem politycznym, jakoteż kryminalnym w poszczególnych powiatach Województw

twa zasadniczym zmianom nie uległ.

W dalszym ciągu notowane są liczne wypadki zabójstw i ciężkich uszkodzeń ciała podczas zabaw we wsiach i pod wpływem alkoholu. W związku z tem aktualną staje się sprawa wydania na podstawie punktu 2-go art.108 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej rozporządzenia porządkowego, któreby zapobiegało w tym wypadku.-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-509/30.T.
Dnia 22 lutego 1930 roku.

13 86

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.8.

VI. Sprawy graniczne.

a/ Nielegalne przekroczenie granicy.

Za nielegalne przekroczenie granicy w bieżącym tygodniu zatrzymano i przekazano władzom sądowym:

1/ w powiecie kolneńskim - 1 osobę;
2/ " " augustowski Slepskiego Zygmunta i Zwojskiego Jana, mieszkańców wsi Szczebra, powiatu augustowskiego;
3/ w powiecie szczuczyńskim - 1 osobę;
4/ " " ostrołęckim - Jana Smolaka ze wsi Przybyłowo, gminy Garbów w powiecie Puławskim.-

b/ Przemyt.

powowołkowyskiego
Dnia 16 b.m. w Zelwie u Augustowicza Josela w mieszkaniu znaleziono 125 kg.w liściach i 50 paczek sacharyny po 200 pastylek każda. Zakwestjonowany przemyt przekazano właściwym władzom.

Dnia 12 bm. straż graniczna w Wincencie, powiatu kolneńskiego zatrzymała 22 kg.pomarańcz, które usiłowali przemycić Kozioł Władysław, Piwowarski Stanisław i Florczyk Telespor, mieszkańcy wsi gminnej Czerwone w powiecie kolneńskim.

W nocy z dnia 16 na 17 bm. posterunek straży granicznej w Nowogrodzie /powiat łomżyński/ zatrzymał między wsiami Serwatki i Baliki, powiecie kolneńskim 2 worki droższych materjałów bławatnych i jedwabiu, oraz przemytnika/ Zacha Bolesława ze wsi Szabla, gminy Kupiski w powiecie łomżyńskim. Dwaj inni przemytnicy zdołali zbiec.-

:-:-:-:-:

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.8.

Nr.BB.I-509/30.T.

Dnia 22 lutego 1930 roku.

VII. Szpiegostwo, dywersja, sabotaż.

W nocy z dnia 18 na 19 b.m. została przeprowadzona rewizja w mieszkaniu urzędnika pocztowego w Wołkowysku Dylkiewicza Józefa, w celu odnalezienia dowodów, mających stwierdzić, że Dylkiewicz przywłaszczał sobie listy osób prywatnych dla uzyskania znaczków xxxx pocztowych do swego zbioru. W czasie rewizji znaleziono w mieszkaniu Dylkiewicza ołówkowy szkic dyslokacji oddziałów wojskowych w poszczególnych miejscowościach. Dylkiewicza zatrzymano i przekazano z materjałami ostarżenia władzom sądowym.-

:o:o:o:o:o:

WOJEWODA BIALOSTOCKI Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.8.

Nr.BB.I-509/30.T.
Dnia 22 lutego 1930 roku.

VIII V A R I A.

1/ Odnawianie się obrazów.

Rzekome wypadki cudownego odnawiania się obrazów, przechowywanych przez ludność prawosławną, występują już nagminnie we wszystkich niemal powiatach Województwa, zamieszkiwanych przez ludność prawosławną. Wypadki te nierzadko pozostają w przyczynowym związku z procesem rewindykacyjnym. Ostatnio wypadki te traktowane nie wywołują większego zainteresowania się nimi wśród ludności prawosławnej.-

2/ Agitacja litewska.

W nocy z dnia 15 na 16 b.m. w zamieszkiwanej wyłącznie przez ludność polską wsi Kaletniki, gminy Sejwy w powiecie suwalskim rozrzucono 15 egzemplarzy odezwy Centralnego Komitetu Litewskiego w Kownie i Wilnie, nawołującej ludność litewską do wyzwolenia Wilna na wiosnę. Odezwa ta zatytułowana jest: "Wilno było nasze i musi być nasze". Tejże nocy na strzaju lasu w okolicy przystanku kolejowego Kaletniki stała wywieszona na drzewie flaga o narodowych barwach litewskich. W obu wypadkach wdrożono dochodzenie.-

88

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr BB I-612/30 T

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.9 za czas od dnia 23 lutego do dnia 1 marca 1930 roku.-

Białystok, dnia 3 marca 1930 r.

T A J N E - P I L N E !

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Pan Dyrektor Departamentu Politycznego

w W a r s z a w i e .

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.9 za czas od dnia 23 lutego do dnia 1 marca 1930 roku.

WOJEWODA:

Odpisy otrzymują:

1/ Pan Wojewoda w Wilnie,
2/ " " w Nowogródku,
3/ " " w Brześciu nad Bugiem,
4/ " " w Warszawie,
5/ " " w Tarnopolu,
6/ " " w Stanisławowie,
7/ " " w Lublinie,
8/ Pan Prokurator Sądu Apelac. w Warszawie,
9/ " " " " w Wilnie,
10/ " " " Okręg. w Białymstoku,
11/ " " " " w Grodnie,
12/ " " " " w Łomży,
13/ " " " " w Suwałkach,
14/ Sam Ref. Inform. D.O.K. III. w Grodnie,
15/ " " " D.O.K. IX. w Brześciu nad Bugiem,
16/ " " " D.O.K. I. w Warszawie,
17/ K.O.P. "Brygada Grodno",
18/ Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego.
19/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
20/ Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w miejscu -

H.F.

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB I-612/30.T.
Dnia 1 marca 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.9
za czas od dn.23.lutego do dn.1 marca 1930

I Sytuacja ogólna.

Jak już podkreśliłem w poprzednich sprawozdaniach tygodniowych, akcja przygotowawcza do Europejskiego Kongresu w Berlinie została na terenie Województwa Białostockiego zahamowana - jeżeli chodzi o jej przejawy formy organizacyjnej, niemniej jednakże dostrzegane są usiłowanie prowadzenia jej w dalszym ciągu w płaszczyźnie konsolidacji rewolucyjnego ruchu włościańskiego. Na uwagę w tej materji zasługuje fakt, stwierdzony na podstawie dowodów rzeczowych w sprawach z [illegible]enia o działalność komunistyczną, że kierownicy traktowanej akcji kongresowej wykonywują li[illegible] tylko zlecenia KPP i KPZB i, że sama akcja wiąże się zaledwie pozornie z Europejskim Kongresem Chłopskim.

Następnie podkreślić należy okoliczność dość częstego zazębiania się agitacji legalnych stronnictw opozycyjnych z kampanją agitacyjną organizacyj wywrotowych. Jako przyczynek do charakterystyki tej agitacji podaję, że w ostatnim czasie dość szeroko lansowane są wersje iż ruina finansowa Polski doszła tak daleko, że w najbliższych miesiącach Skarb Państwa nie będzie mógł wypłacić poborów urzędnikom, pracownikom i funkcjonarjuszom państwowym. Wersje te podtrzymywane są zarówno przez elementy opozycyjne jakoteż przez elementy wywrotowe.

Ruch zawodowy nie nastręczył poważniejszych spostrzeżeń, jeżeli pominąć wystąpienia PPS i Okręgowej Komisji Klasowych Związków Zawodowych w związku ze zlikwidowanym już strajkiem robotników fabryki dykt b-ci Braun w Grodnie. Aczkolwiek strajk ten zlikwidowany został

WOJEWODA BIALOSTOCKI Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.9

Nr.BB.I-512/30.T.

Dnia 1 marca 1930 roku.

II. Ruch wywrotowy.

a/ Przejawy działalności elementów wywrotowych.

1/ Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi.

Powiat Grodzieński. We wsi Ozerlona,gminy Skidel komunizujący białorusini, a m.in. Papa Jan, radny gminny, Zot Mitołaj Szczasny Andrzej i Sowca Władysław prowadzą agitację przeciwko komasacji,co do której z inicjatywą wystąpił sołtys Bobcsat. Agitacja ta ma na celu niedopuszczenie do wyrażenia w Urzędzie Ziemskim podania o scaleniu gruntów.

Białystok-miasto. Dnia 26 b.m.o godzinie 17 min. [illegible] zbiegu ulic Giełdowej i Kupieckiej w Białymstoku zebrało się około 40 osób młodzieży żydowskiej obojga płci w celach demonstracyjnych.Zgromadzeni,po wzniesieniu kilkakrotnych okrzyków:"Precz z burżuazją,precz z rządem faszystowskim, niech żyje KPZB.",przeszli ulicą Lipową do Rynku Kościuszki,gdzie rozproszyli się.Następnie zgrupowali się ponownie obok synagogi przy ul.Szkolnej,skąd,po wzniesieniu kilkakrotnie okrzyków antypaństwowych,grupami przeszli do zbiegu ulic Pięknej i Legjonowej,poczem usiłowali się zgromadzić przy ulicy Suraskiej,gdzie zostali rozproszeni przez szeregowych P.P.,służby śledczej i oddział policji konnej.Manifestanci rozrzucili po drodze kilkadziesiąt egzemplarzy odbitej na powielaczu odezwy OK.KPZB.Białystok a przy ulicy Suraskiej rozwinęli transparent,którego policja nie zdołała im odebrać,Treść wspomnianej odezwy jest następująca:"Proletarjusze wszystkich krajów łączcie się. Do wszystkich robotników i robotnic okręgu Białostockiego Towarzyszu.90% robotników Białostockiego okręgu wszystkich gałęzi przemysłu są

90

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-612/30.T.
Dnia 1 marca 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.9

II. Ruch wywrotowy.

a/ Przejawy działalności elementów wywrotowych.

1/ Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi.

Powiat Grodzieński. We wsi Czerlona gminy Skidel komunizujący białorusini, a m.in. Papa Jan, radny gminny, Łut Mikołaj Szczasny Andrzej i Sowca Władysław prowadzą agitację przeciwko komasacji, co do której z inicjatywą wystąpił sołtys Bobcsak. Agitacja ta ma na celu niedopuszczenie do załatwienia w Urzędzie Ziemskim podania o scaleniu gruntów.

Białystok-miasto. Dnia 26 b.m.o godzinie 17 min. [illegible] sbiegli ulic Giełdowej i Kupieckiej w Białymstoku sk[illegible]dziło się około 40 osób młodzieży żydowskiej obojga [illegible] w celach demonstracyjnych. Zgromadzeni, po wzniesieniu [illegible]kilkakrotnych okrzyków: "Precz z burżuazją, precz z rządem faszystowskim, niech żyje KPZB.", przeszli ulicą Lipową do Rynku Kościuszki, gdzie rozproszyli się. Następnie zgrupowali się ponownie obok synagogi przy ul. Szkolnej, skąd, po wzniesieniu kilkakrotnie okrzyków antypaństwowych, grupami przeszli do sbiegu ulic Pięknej i Legjonowej, poczem usiłowali się zgromadzić przy ulicy Suraskiej, gdzie zostali rozproszeni przez szeregowych P.P., służby śledczej i oddział policji konnej. Manifestanci rozrzucili po drodze kilkadziesiąt egzemplarzy odbitej na powielaczu odezwy OK.KPZB.Białystok a przy ulicy Suraskiej rozwinęli transparent, którego policja nie zdołała im odebrać. Treść wspomnianej odezwy jest następująca: "Proletarjusze wszystkich krajów łączcie się. Do wszystkich robotników i robotnic okręgu Białostockiego Towarzysze. 90% robotników Białostockiego okręgu wszystkich gałęzi przemysłu są

bezrobotn. Rodziny robotników umierają z głodu w swych wilgotnych cha-
łupach. [illegible] znej części robotników pracujących garści w każdej chwili
wyrzucenie na bruk i pozostanie bez pracy. W takim samym stanie głodo-
wym znajduje się robotnik rolny na folwarkach,masowo zostają wyrzuceni
z pracy na śmierć głodową. Dyktatura faszystowska z Piłsudskim na czele
nie myśli o losach głodującej rzeszy robotników i chłopów, bo jej zada-
niem jest uciskanie robotników i biednych chłopów. Towarzysze! w czasie
gdy w Polsce znajduje się chwilowo półmiljonowa masa bezrobotnych!którzy nawet chleba dla dzieci nie mają to Sejm faszystowski przez rękę
socjal-faszystów PPS Wyzwolenie i innych wyznacza dziesiątki miljony
złotych na policję,której zadaniem jest dusić wszystkie rewolucyjne wy-
stąpienia klasy robotniczej przeciwko dyktaturze faszystowskiej , na
wzmocnienie i powiększenie armji celem przygotowania wojny imperjali-
stycznej przeciwko ojczyźnie i twierdzy wszechświatowego proletarjatu
ZSRR. Socjal-faszyści, jak PPS.,Bund i Wyzwolenie stają z jednej stro-
ny do zupełnej dyspozycji dyktatury faszystowskiej i pomagają kapitali
tom w ucieku klasy robotniczej i z drugiej strony odciągają dzięki ich
lewicowym frazesom robotników od rewolucyjnej walki proletarjatu pod
kierownictwem Komunistycznej Partji przeciw faszystowskiemu rządowi za
rząd robotniczo-chłopski.Towarzysze! Wtedy gdy w kapitalistycznej Polsce
zwiększa się z dnia na dzień bezrobocie i wzmacnia się kryzys, to po
tamtej stronie granicy z SRR.rząd radziecki już w tym roku wyznaczył
pół miljona nowych robotników do fabryk. Wtedy gdy w kapitalistycznej
Polsce zamykają się codziennie fabryki to w ZSRR.otwierają się ogromne
fabryki i zawody. Towarzysze robotnicy okręgu białostockiego! Wystąpcie
przeciwko dyktaturze faszystowskiej Piłsudskiego ,Bartla i ich skugu-
sów.Żądajcie 100% podwyżki dla bezrobotnych bez różnicy narodowości,la
jednorazowej wypłaty wielkości 100 zł.dla bezrobotnych żądajcie
i miejsca,gdzie przedtem pracowali,żądajcie/pomocy lekarskiej Cas Ch
rych bez żadnej przerwy i trudności dla robotnika! Żądajcie dla opale
swoich mieszkań p. tanie dla bezrobotnego! Towarzysze robotnicy!wszy

jak jeden demonstrować na ulicach pod sztandarem pod znakiem Komunistycznej Partji przeciwko dyktaturze faszystowskiej Piłsudskiego i przeciwko socjal-zdrajcom PPS.,Bund, i Wyzwolenie /Jaremicz i innych/,którzy chcą was oślepić swoją demagogją i wykorzystać was dla burżuazji i dyktatury faszystowskiej.-Żądajcie zwolnienia wszystkich więźniów politycznych!Bez walki nic nie dostaniecie! Zwołujcie demonstracje, wiece, wybierajcie komitety bezrobotnych, demonstrujcie przed wojewodą, żądając wszystkiego!!! Ani jednego socjal-zdrajcy nie wpuścić do komitetów bezrobotnych Precz z rządem faszystowskim i jego przykrytciem sejmem! Niech żyją rady robotników żołnierzy i chłopów! Precz z wojną imperjalistyczną przeciwko ZSRR !Niech żyje ZSRR.! Niech żyje zbrojne powstanie! Precz z socjal-faszystami!Niech żyje awangarda proletarjatu Partja Komunistyczna Polski i Zach.Biał Niech żyje samookreślenie narodów aż do oderwania i przyłączenia Zachodniej Białorusi i Zach.Ukrainy do Republiki Białoruskiej i Ukraińskiej. Niech żyje Republika Radziecka w Polsce! Białoruski Okręgowy Komunistycznej Partji Zachodniej Białorusi. Luty 1930 r."

Jako poszlakowanych o branie udziału w demonstracji zatrzymano narazie Lewit Szoszkę, córkę Arona i Chaji - Laby, lat 17 i Kukiel Symchę córkę Mojżesza lat 17, zamieszkałe stale w Białymstoku, które dnia następnego zostały zwolnione z braku konkretnych dowodów winy.-

Białostocki. Na podstawie informacyj konfidencjonalnych, źródłowo sprawdzonych, ustalono, że w Zabłudowie działają dość intensywnie lokalne organizacje ZMKZB.i Mopru, których kierownikiem był do dnia 23 lutego nauczyciel miejscowej szkoły żydowskiej, utrzymywany przez Zjednoczenie Szkół Żydowskich, Bram Dawid, który przybył do Zabłudowa w roku 1927 jako student Uniwersytetu Warszawskiego.

Dnia 24 b.m. przeprowadzono rewizję w mieszkaniu Brama Dawida i w wyniku jej znaleziono egzemplarze odbijanych na szapirografie odezw komunistycznych w żargonie, arkusz szapirograficzny, 25 egzemplarzy czasopisma "Internactionale Presse Korespondendz " egzemplarz pisma Rojter Stebloczki moprowskie, fotografje znanych działaczy komunistycznych różnej ko

respondencję w żargonie, notat. z adresami i t.p. Bram Dawid zdołał zbiec przed aresztowaniem. Pościg za nim zarządzono.

Powiat Bielsk-Podlaski. Dnia 23 ub m. w m Siemiatycze w mieszkaniu Chony i Mass Minkies odbyło się zebranie kommunistyczne, na którem byli obecni Jankiel Piekra, Abe Gurwicz, Bubin Szczytnicki, Mordko Muzykant, Mejland Franiczyk, Fejga Minkie i Baia Minkies. Omawiano sprawy moprowskie i pomocy doradniej dla zmarłego w powiecie bielskim działacza komunistycznego, Olbuskiego Sendera, chorego od dłuższego czasu.-

2/ Komunistyczna Partja Polski.

Powiat Łomżyński. Źródła informacyjne w powiecie łomżyńskim sygnalizują o przygotowywaniu się organizacyj wywrotowych do obchodu Międzynarodowego Dnia Kobiet. Kampanja obchodu ma być łączona, jak zresztą wszystkie inne w marcu b.r. z t.zw.kampanją głodową. Udział stwierdzono, że udział we wspomnianych przygotowaniach biorą także działacze PPS Lewicy -

3/ P.P.S. Lewica.

Powiat Białostocki. Organizacja PPS.Lewicy w Supraślu, pełniąca niejako funkcje Komitetu Okręgowego PPS.Lewicy, stopniowo traci wpływy wskutek wyjazdu z Supraśla najczynniejszych jej działaczy. W końcu ub.roku wyjechał do powiatu grudziądzkiego Rudnik Helena, ostatnio zaś wyjechał do powiatu sokólskiego wzgl wołkowyskiego instruktor wspomnianej organizacji, Dargiewicz Edward apsolwent szkoły rolniczej w Supraślu. Z pośród wybitniejszych działaczy traktowanej organizacji pozostają w Supraślu prezes-Narewski Gabryel, sekretarz-Olszewski Piotr i Bogdanowicz Kazimierz, z których pierwszy jako pozostający pod dozorem policji pozbawiony jest swobody ruchów, dwaj zaś pozostali niezbyt inteligentni i nie wyrobieni politycznie nie są w stanie pracować skutecznie na rzecz partji.

92

4/ Zjednoczenie Lewicy Chłopskiej "Samopomoc".

Powiat Białostocki. Żywotne o[ ]iedawna koło Zjednoczenia Lewicy Chłopskiej "Samopomoc" w Nowodworcach, gminy Dojlidy - po aresztowaniu i osadzeniu w więzieniu Guzowskiego Jana i Kroiszewskiego Michała,kierowników koła, szybko rozpada się. Członkowie koła gwałtownie zrywają z partją.

5/ Białoruski Włościańsko-Robotniczy Klub Poselski.

wiat Białostocki. Sekretarjat Centralny BWRKP. rozsyła do poszczególnych kół TSB.w powiecie swe wydawnictwa nielegalne. W ostatnich dniach transport tych wydawnictw otrzymało koło TSB. w Topilcu, gminy Choroszcz.

6/ Akcja Kongresowa.

owiat Grodzieński. W wyniku prowadzonych dochodzeń poufnych ustalono, że w gminie Brzostowica-Mała przeprowadzona była w bieżącym roku akcja zbiórki na fundusz organizacyjny Europejskiego Kongresu Chłopskiego w Berlinie. Akcję tę przeprowadzili m in. Apon Sergjusz ze wsi Daniłki, kierownik Sekretarjatu Powiatowego BWKP.w Grodnie, Szłyk Paweł ze wsi Golnie, Aleksander Gowś ze wsi Daniłki i Saczel Wasyl ze wsi Kowale.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

JEWODA BIAŁOSTOCKI
r. BB.I-612-30.T
ia 1 marca 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.9

III. Ruch zawodowy.

a/ Klasowe Związki Zawodowe

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Tytoniowego.

W Grodnie dnia 19 ub m odbyło się zebranie członków oddziału /100 osób/ pod przewodnictwem prezesa Najsmana Kaza-ra. Omawiano sprawę zbliżających się wyborów delegatów do wydziału robotniczego w państwowej fabryce tytoniowej Sprawę tę referował członek OKR.PPS., Dąbrowski Paulin, który nawo-ływał zgromadzonych do solidarnego popierania wszelkiej akcji związków zawodowych i do bojkotowania wysuniętych przez zarząd fabryki kandydatów na członków wydziału robotniczego

W związku z temi wyborami Okręgowa Komisja klasowych związków zawodowych w Grodnie wydała specjalną odezwę, wzywającą zainteresowanych robotników do oddania przy wyborach pustych kartek i zademonstrowania w ten sposób swego protestu przeciwko faszystowskim wyborom.-

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Odzieżowego.

W Krynkach dnia 22 ub.m. odbyło się zebranie członków oddziału o charakterze sprawozdawczym.-

Związek Zawodowy Pracowników Drukarskich.

W Grodnie dnia 23 ub.m. odbyło się zebranie członków oddziału **Związku Pracowników Drukarskich.** Omówiono sprawy organizacyjne, przyjęto do wiadomości sprawozdania z działalności zarządu i wybrano nowy zarząd.-

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Szklanego.

W Grajewie dnia 23 ub.m. odbyło się walne zebranie członków oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Szklanego pod przewodnictwem prezesa Kaczmarka Jana. Omówiono sprawy warunków płacy i pracy w hucie szklanej "Janina" i przyjęto do wiadomości zarządzenie Centrali do zmiany nazwy Związku

na Związek Zawodowy Robotników Hut Szklanych, luster i szlifierni w Polsce /30 osób/.-

wiązki pra- W Białymstoku dnia 23 ub.m. odbyło się zebranie członków oddzia
ownicze- łu Związku Pracowników Poczt i Telegrafów pod przewodnictwem Gumińskie
go. Przemawiali Entowicz i Olszewski w sprawach organizacyjnych.-

b/ Kryzys w przemyśle i bezrobociu.

Według danych z dnia 28 lutego b.r. na terenie Województwa Białostockiego pozostawało w tym dniu bez pracy 7690 osób, a mianowicie

Powiat:	Ilość:	Bezrobocie dn.21.lutego.	Zmniejszenie:	Wzrost:	Pobiera zapomogi:
Augustowski	323	323	-	-	143
Białystok-miasto	4186	4188	2	-	2303
Białostocki	105	165	60	-	56
Grodzieński	1645	1576	-	69	356
Łomżyński	324	324	-	-	224
Bielsk-Podl.	418	285	-	133	267
Ostrołęcki	18	20	2	-	11
Ostrowski	118	145	27	-	118
Suwalski	122	130	8	-	54
Sokólski	54	65	11	-	36
Szczuczyński	78	76	-	-	52
Wołkowyski	299	219	-	80	222

wiat Białostocki. PPS. interesowała się bezrobociem w Czarnej-Wsi. Dnia 19 ub.m. do Czarnej-Wsi przybył sekretarz okręgowy PPS.,Kapitułko Tomasz, który odbył konferencję z kierownikiem państwowych zakładów przemysłu drzewnego w Czarnej -Wsi, Węglowskim w sprawie zatrudniania w tych zakładach robotników zamiejscowych. W rezultacie konferencji kierownik Węglowski przyrzekł, że będzie się starał zatrudnić w zakładach przedewszystkim robotników miejscowych i, że poza mieszkańców Czarnej-Wsi zatrudniani będą tylko specjaliści, których nie można byłoby znaleść

na miejscu

Dnia 24 ub m. odbył się w Czarnej wiec poseł Mikołaj Stanisław /220 osób/, który zapoznał zgromadzonych z wynikami odbytej przez niego te, oż dnia konferencji z kierownikiem Węglowskim, a następnie omawiał kwestję bezrobocia w Czarnej wsi. Zarzucał on kierownikowi węglowskie- mu teroryzowanie działaczy PPS i klasowych związków zawodowych, favory zowanie ukraińców-azylantów i nieracjonalne zatrudnianie robotników - Poseł Dubois zapewnił zebranych na wiecu, że władze administracyjne i samorządowe w województwie białostockiem rozpoczęły planowo walkę z bezrobociem i, że walka ta prowadzona jest skutecznie

Powiat Bielsk-Podlaski ---------- Z dniem 1 b m zostaną uruchomione wszystkie, państwowe zakłady przemysłu drzewnego w Białowieży, wobec czego kwestja bezrobo- cia będzie istniała tylko w osadzie Pajnówka, gdzie w związku z umier- chomieniem dnia 22 ub m. fabryki chemicznej przodzisk liczba bezrobot- nych wzrosła o 138

Powiat Grodzieński. ---------- Dnia 24 ub m w Magistracie w Krynkach zgromadziło się około 50-ciu bezrobotnych, którzy wybrali z pośród siebie delegacje i wysłali ją do burmistrza z prośbą o przyjęcie i pomoc materjalną ty- bezrobotnym, którzy pozostają w krytycznych warunkach materjalnych. Burmistrz oświadczył delegacji, że uczyni wszystko, abyły wspomniany bezrobotnym przyjść jak najrychlej z pomocą, wobec czego zgromadzeni w Magistracie bezrobotni rozeszli się spokojnie.-

Powiat Łomżyński ---------- Bezrobocie w Łomży utrzymuje się na jednakowym poziomie. Magistrat miasta Łomży w celu załagodzenia skutków bezrobocia zamierza w początkach b m. rozpocząć miejskie roboty ziemne, przy których zosta- łoby zatrudnionych około 200 bezrobotnych

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr BB I-612/30 T.
Dnia 1 marca 1930 roku

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 9.

IV. S t r a j k i

Ad punkt ten w sytuacyjnem sprawozdaniu tygodniowem Nr 8

Dnia 22 ub m w Grodnie pod przewodnictwem Starosty Powiatowego i przy udziale obwodowego Inspektora Pracy odbyła się konferencja w sprawie zatargu robotników fabryki dykt braci Braum w Grodnie z właścicielami tej fabryki. Na konferencji tej ustalono zasadnicze warunki porozumienia, na których podstawie dnia 25 ub.m został spisany obustronny protokół, zaś dnia 26 ub.m. fabryka została uruchomiona. Robotnicy uzyskali 10% podwyżki płac, obowiązującej od dnia 15 b m. Komitet strajkowy zgodził się na redukcję 42 robotników.-

Jak już podkreślałem w poprzednich sprawozdaniach wspomniany zatarg usiłowali wykorzystać komuniści dla celów antypaństwowych Jeszcze jednem tego dowodem jest fakt wywieszania dnia 25 ub.m. w Grodnie na przewodach telefonicznych przy ulicy Piwnej transparentu z napisami w języku polskim: "Niech żyje strajk dyktowców, precz ze zdrajcami PPS i Bundu, precz z faszyzmem, niech żyje rząd robotniczo-chłopski KPZB.".

trajk Robotników Strajk 30 robotników firmy leśnej Michał Boguszewicz i S-ka w Czerwonym-Borze. w Czerwonym - Borze, powiatu łomżyńskiego został zlikwidowany. Firma zapewniła robotników, że w najbliższym czasie wypłaci im zaległości zarobkowe.-

trajk Pracowników W związku ze strajkiem pracowników Banku Żydowskiego w nków Żydowskich Grodnie Warszawie w dniach 20, 21 i 22 ub.m. w Grodnie trwał demonstracyjny strajk pracowników banków żydowskich. Banki te były czynne, gdyż pewna część ich pracowników pracowała.

Zatarg w hucie szklanej w Białymstoku

Dnia 26 b.m. o godzinie 8-mej przybyli do huty szklanej w Białymstoku robotnicy zmian dziennej i nocnej postanowili nie dopuścić do wstrzymania pracy i zniesienia jednej zmiany, jak to zamierzał uczynić zarząd huty. W wyniku powstałego na tem tle zatargu pomiędzy robotnikami i zarządem huty praca została przerwana na 20 minut. Po krótkich pertraktacjach zatarg został zlikwidowany.

W związku z powyższem zaznaczam, że nieurmowane warunki pracy w traktowanej hucie powodują częste zatargi jej zarządu z robotnikami, w których imieniu zarząd oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Szklanego zwrócił się do mnie z prośbą o interwencje. Naskutek tej prośby poczyniłem odpowiednie kroki, zmierzające do uzdrowienia warunków pracy w hucie i zapobieżenia na przyszłość zatargów, które wykorzystywane są nierzadko przez czynniki nieodpowiedzialne w sposób szkodliwy dla bezpieczeństwa publicznego.-

...ROWA BIBLIOTECKI
...BB.I-612/3...T.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr...

95

...la 1 marca 1930 roku.

V. Stan bezpieczeństwa publicznego.

a/ Wydarzenia.

Dnia 2... ub.r. powracający furmanką z osady Kiszyniec w powiecie ostrołęckim szeregowy straży granicznej z placówki Cupel, Władysław Dawidziuk został dotkliwie pobity i porzucony w lesie w odległości półtora kilometra od wsi Czarnia w gminie ..ach, powiatu ostrołęckiego przez kilku mężczyzn, jadących z nim razem na furmance. Nieprzytomnego Dawidziuka znaleźli na drodze i przywieźli do posterunku P.P. w Czarni mieszkaniec wsi Czarnia, Dziczek. Z drodze ze wsi Czarnia do lekarza w Kiszynie Dawidziuk zmarł. Wszczęto niezwłocznie dochodzenie doprowadzi-...ustalenia, że sprawcami zabójstwa Dawidziuka są Józef Koziatek ze wsi Świdwiborek, oraz Józef Olszewski, Franciszek Olender i Stanisław Olender, z których trzej ostatni zostali zatrzymani i przekazani z materjałami sprawy władzom sądowym, zaś Józef Koziatek zdołał zbiec na terytorjum Prus ...schodnich, gdzie ukrywa się u krewnych w Ortelsburgu, powiatu szczytnowskiego. Względem Józefa Olszewskiego, oraz Franciszka i Stanisława Olendrów władze sądowe zastosowały areszt bezwzględny.

...areszt miejski w Ostrowi zbiegli Rupek Stanisław i Sienkie-wicz Antoni, którzy uprzednio przepiłowali kraty i zdarli siatki z okna aresztu. Sienkiewicz ujęto, zaś Rupek zdołał się ukryć.

b/ Kradzieże.

Dnia 22 ub.m. ujawniono nadużycie w filji Powszechnej Spółdzielni ...społywców w Kiedrzu; powiatu łomżyńskiego, sięgające ~~dwanaście~~ 2666 złotych. Pozbawionymi o nadużycie kierownik filji, Czesław Grzmu-...wski i jego pomocnik, Wacław Łazucka, zostali zatrzymani i przekazani

z materjałami oskarżenia nad Sądem, i óra osadziły ich w więzieniu.

Dnia 26 ub.m. został aresztowany pod zarzutem pobierania łapówek Stanisław Boguszewski, urzędnik Starostwa Powiatowego w Bielsku-Podlaskim, zwolniony ze służby państwowej z dniem 28 ub.m.

c/ Przestępczość kryminalna.

W bieżącym tygodniu zarejestrowano wypadków:

1/ czynnego wystąpienia przeciw szeregowym P.P.	-	1.
2/ zabójstw w bójkach	-	4.
3/ uszkodzenia ciała w bójkach	-	5.
4/ dzieciobójstw	-	2.
5/ większych kradzieży	-	3.

d/ Wypadki samochodowe.

Miały miejsce na terenie Województwa 4 wypadki samochodowe, przyczem jeden z nich śmierć poniósł /w powiecie białostockim/ właściciel samochodu ciężarowego.-

e/ Ocena ogólna.

Stan bezpieczeństwa publicznego zarówno pod względem politycznym, jako też kryminalnym poważniejszym zmianom nie

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

...RODA BIAŁOSTOCKI
Nr.Dz.I-612/30.T.
...ia 1 marca 1930 roku

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.9.

96

VI. Sprawy graniczne.

a/ Nielegalne przekroczenie granicy.

Za nielegalne przekroczenie granicy w ubiegłym tygodniu zatrzymano i przekazano władzom sądowym dla ukarania 4 osoby

b/ Zastrzelenie przemytnika.

W nocy z dnia 22 na 23 ub.m. szeregowi straży granicznej w Żyseych,powiatu kolneńskiego podczas czat obok wsi Żyse dostrzegli przemytników, którzy przenieśli przez granicę transport towarów niemieckich. Wezwali do zatrzymania się, przemytnicy porzucili towar i rzucili się do ucieczki, wobec czego wspomniani szeregowi po kilkakrotnem ostrzeżeniu użyli broni przeciwko przemytnikom, z których zabity został Łukawski Teof. Mieszkaniec wsi gminnej Żyse w powiecie kolneńskim.

c/ I n n e

Dnia 16 ub.m. do posterunku P.P. w Świskoczy,powiatu wołkowyskiego zgłosili się mieszkańcy wsi Lichosielce w gminie Świskocz Kaluta Jan i Kaluta Aleksy, którzy przed trzema miesiącami zbiegli nielegalnie do Rosji Sowieckiej. Zeznali oni że granicę przeszli na odcinku Stołpce i, że zaraz po przejściu granicy zostali zatrzymani przez graniczną straż sowiecką, która - po stwierdzeniu, iż nie należą oni do partji komunistycznej - wydaliła ich niezwłocznie z granic Rosji Sowieckiej. Ponieważ zachodzi podejrzenie, że obaj oni, znani zresztą ze swej działalności komunistycznej, wyjechali do Rosji w celach partyjnych i również w celach partyjnych powrócili do Polski, skierowano ich do Starostwa Powiatowego w Stołpcach celem

ukaranie za nielegalne przekroczenie granicy, a równocześnie xkx-
żnym wdrożono przeciwko nim dochodzenie.

Dnia 18 ub.m. w lesie koło wsi Milewo w powiecie Ełk /Prusy Wschodnie/ w odległości 4 klm. od granicy Polski funkcjonarjusze granicznej policji niemieckiej znaleźli trupa mężczyzny, pozbawionego życia dwoma strzałami. Wdrożono niezwłocznie dochodzenie, które prowadziła wspólnie policja niemiecka i polska, doprowadziło do ustalenia, że zamordowanym jest Sadecki Stanisław, mieszkaniec wsi Lebiedzin w gminie Sztabin, powiatu augustowskiego i, że został on zamordowany w celach rabunkowych przez Wojtkiewicza Stanisława, mieszkańca wsi Pruska-Mała w gminie Dowspuda, powiatu augustowskiego, znanego bandyty, karanego już przez Sąd Apelacyjny w Warszawie /wyrok z roku 1923/ pięcioletnim więzieniem za rozbój. Wojtkiewicza zatrzymano i przekazano z materjałami oskarżenia dnia 25 ub.m. władzom sądowym.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

...ANIU BIAŁOSTOCKI

...r.Sp. I-312/30 T.

...niu 1 marca 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe nr.9.

97

VII. Szpiegostwo, dywersja, sabotaż.-

N e g a t y w n e .-

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

WOJEWODA BIALOSTOCKI
Nr.BB.I-612/30.T.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.9.

Dnia 1 m a r c a 1930 r.

VI V A R I A.

1/ Wystąpienie ubezpieczonych w Kasie Chorych w Supraślu.

Vide sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.8.

Zatarg ubezpieczonych w filji Białostockiej Powiatowej Kasy Chorych w Supraślu z komisarzem,doktorem Szaykowskim nie został dotychczas zlikwidowany. Dnia 27 ub.m. do przychodni filji przybyło około 50 osób, przeważnie kobiet, rzekomo chorych, które odmówiły poddaniu się oględzinom przez nowozaangażowanego lekarza przychodni, dra Krala, wobec czego dr. Kral zmuszony był tegoż dnia wyjechać do Białegostoku.

W tym samym dniu w godzinach popołudniowych przed lokalem przychodni w związku ze spodziewanem przybyciem do Supraśla Komisarza dr.Szaykowskiego zgromadziło się około 200 ubezpieczonych w celach demonstracyjnych. Do demonstracji nie doszło, gdyż komisarz Szaykowski tego dnia do Supraśla nie przyjechał. Ogólnie ubezpieczeni podkreślają, że będą zdecydowanie domagali się powrotu d-ra Morawicza i w wypadku, gdyby żądania ich w tej materji zostały zignorowane - powstrzymają się od płacenia składek. Tego rodzaju stanowisko ubezpieczonych jest niewątpliwie wynikiem akcji PPS i Bundu w białostockim okręgu przemysłowym przeciwko drowi Szaykowskiemu , związanej w pewnych momentach z wytycznemi okólnika Nr.4 Komisji Centralnej Klasowych Związków Zawodowych.-

98

2/ Zajście na tle komasacji

Dnia 20 ub.m. mieszkańcy wsi Strzelce w [illegible] powiatu grodzieńskiego w liczbie kilkunastu pod groźbą pobicia nakłonili pracujących robotników, przeprowadzających pomiary przy komasacji. Zajście zlikwidowała policja.

3/ Nieostrożne obchodzenie się z amunicją.

Dnia 24 ub.m. w wagonie towarowym Nr.193-717, stojącym na bocznicy prywatnej fabryki dykt b-ci Brmm w Grodnie został znaleziony pocisk artyleryjski kalibru 155 m/m bez zapalnika i ładunku wyrzucającego o wadze 42 kg. Na podstawie przeprowadzonego dochodzenia ustalono, że wspomniany wagon do 21 ub.m. przybył z Kalisza do Grodna z ładunkiem pocisków artyleryjskich i materjałów wybuchowych i tegoż dnia był wyładowany na rozchowaczy- nie przez żołnierzy 3-ej pomocniczej składnicy uzbrojenia Szkoły niedbalstwa kapr. Bielawskiego i bombardjera Kularczyka Stanisła- w wagonie tym pozostawiono traktowany pocisk.

:-:-:-:-:-:-:-:

Naczelnik Wydziału.

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI

Nr.BB.I-698/30.T.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.10 za czas od dnia 2 do dn. 8 marca 1930 roku.-

Białystok, dn. 8 marca 1930 r.

99

T A J N E - P I L N E.

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Pan Dyrektor Departamentu Politycznego

w Warszawie.

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.10 za czas od dnia 2 do dnia 8 marca 1930 roku.-

WOJEWODA:

Odpisy otrzymują:

1/ Pan Wojewoda w Wilnie,
2/ " " w Nowogródku,
3/ " " w Brześciu n/Bugiem,
4/ " " w Warszawie,
5/ " " w Tarnopolu,
6/ " " w Stanisławowie,
7/ " " w Lublinie,
8/ Pan Prokurator Sądu Apel.w Warszawie,
9/ " " " " w Wilnie,
10/ " " " Okr. w Białymstoku,
11/ " " " " w Grodnie,
12/ " " " " w Łomży,
13/ " " " " w Suwałkach,
14/ Sam.Ref.Inform.D.O.K.III w Grodnie,
15/ " " " IX w Brześciu n/B.,
16/ " " " I w Warszawie,
17/ K.O.P. "Brygada Grodno",
18/ Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego,
19/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
20/ Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w/m.-

...JEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.Bb.I-698/3...I.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.10
za czas od dnia 2 do dnia 8 marca 193 r.

Dnia 8 marca 1... r.

100 10

I. Sytuacja ogólna.

...mimo dość znaczne przygotowania organizacyj wywrotowych w poszczególnych powiatach Województwa do wystąpień zewnętrznych w dniu 6 b.m. w związku z komunistyczną kampanją walki z bezrobociem i głodem, dzień 6 marca b.r. przeminął na całym terenie Województwa Białostockiego zupełnie spokojnie. Jedynie w Białymstoku poseł Gawryluk z BWRKP usiłował sprowokować zgromadzonych w lokalu Państwowego Funduszu Bezrobocia bezrobotnych do urządzenia demonstracji przed Magistratem. Fakt ten świadczy wyraźnie o zacieśnieniu działalności BWRKP z Komunistyczną Partją Zachodniej Białorusi.

Ruch wywrotowy w bieżącym tygodniu nastręczył cały szereg spostrzeżeń bardzo charakterystycznych, które uwzględnię w oddzielnem sprawozdaniu. Obecnie podkreślam, że prawdopodobnie w związku z ograniczeniem przez Komintern dotacyj na cele wojskowe, organizacje wywrotowe starają się usilnie o stworzenie sobie pośrednio przez legalne przybudówki stałych źródeł dochodowych. Między innymi stwierdziłem, że opanowane przez komunistów oddziały Stowarzyszenia "Bibljoteka im. Ereca" złożyły pośrednio przez Starostów do Urzędu Wojewódzkiego podanie o udzielenie im koncesyj na prawo prowadzenia objazdowych i stałych kinematografów. Okoliczność ta niewątpliwie wiąże się przyczynowo z przesłanym przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych okólnikiem KO.KPZB, traktującym o konieczności rozbudowy, oraz finansowego i organizacyjnego upomocnienia legalnych organizacyj, wykorzystywanych przez organizacje komunistyczne.

Ruch zawodowy zajmował się ściśle w jego przejawach z kwestją kryzysu w przemyśle i bezrobociem, które według jego przekonania

- przynajmniej na terenie [illegible] z dala od tego
rzeczą punkt kulminacyjny [illegible] uwagę skupiała się
lecy pozornego, lecz stałego środka ciężkości znajdo
jąć w najbliższym otoczeniu - całkiem bezrozumie w obwili
obecnej w poszczególnych rodkach [illegible] a szczególnie
sytuacja w dalszym ciągu poważna [illegible] uwagę, [illegible]
jednakże straciło na swej ostrości.-

--*-*-*-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BB.I-698/30.T.

Dnia 8 marca 1 9 3 0 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.10p

101

II. Ruch wywrotowy.

a/ Przejawy działalności elementów wywrotowych.

1/ Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi.

Białystok - miasto.

Dnia 4 b.m. w Białymstoku na domu Nr.43 przy zbiegu ulic Polnej i Białostockiej został przypięty żałobny plakat komunistyczny z napisem w języku polskim: "Pochyloną głową stoi klasa robotniczo-chłopska Polski przy nowym grobie zamordowanego więźnia politycznego białostockiego więzienia tow.Woźniaka. Tow.Woźniak był jednym z pionerów proletarjatu Polski w walce przeciw krwawej faszystowskiej dyktaturze i dlatego aresztowano go na długie lata więzienia. Tow.Woźniak został w więzieniu zamordowany do śmierci przez faszystowską administrację. Cześć jego pamięci. OK MOPR". W związku z tem wyjaśniam , że więzień polityczny Woźniak, pochodzący z Ozorkowa, przewieziony został w zeszłym miesiącu z więzienia/ w Łodzi do szpitala więziennego w Białymstoku, gdzie tegoż miesiąca zmarł na suchoty.

Dnia 7 bm. w Białymstoku przy ul.Suchej na przewodach elektrycznych zawieszono transparent z napisem w języku polskim: "Niech żyje zbrojne powstanie, precz z rządem faszystowskim. KP".-

Powiat Białostocki.

Zbiegły dnia 23 lutego br. z Zabłudowa przed aresztowaniem komunista Bram Dawid, jak ustalono, był

nieoficjalny asesor miejscowego Stowarzyszenia [illegible] jako tako im Prawem," sekretarzem lokalnej organizacji Z.K.Z. i kierownikiem takiejże organizacji mojrowskiej w Zabłudowie. Do wspomnianego stowarzyszenia należą jako członkowie m.in. karany 2-letnim więzieniem za działalność antypaństwową Kagan Dawid, oraz poszukiwany o należenie do KPZB Tencer Abram i Betier Chackiel. Ostatniemu z nich Braun Dawid przekazał swe funkcje partyjne.-

Powiat Grodzieński.

Uzyskano informacje, że na stacji Brzostowica zamieszkuje niejmany narazie z nazwiska krawiec /Tatarzy/ u którego odbywają się często zebrania działaczy komunistycznych przy udziale delegatów OKKPZB Grodno.

Dnia 25.II.br. w Grodnie przy ul. Dwornej na przewodach elektrycznych wywieszono transparent z napisem w języku polskim: "Niech żyje strajk dyktowców, precz ze zdrajcami PPS i Bundu, precz z faszyzmem, niech żyje rząd robotniczo-chłopski KPZB".

Według otrzymanych informacyj, więźniowie komuniści w więzieniu grodzieńskim postanowili przerwać prowadzoną od dłuższego czasu akcję protestacyjną przeciwko wprowadzeniu w życie nowego regulaminu więziennego. Na powzięcie przez nich takiej decyzji wpłynęła obawa utraty wpływów wśród ogółu więźniów politycznych, z których znaczna część wypowiedziała się przeciwko zarządzeniom starostatu więziennego co do traktowanej akcji.-

Powiat Suwalski.

Dnia 6 bm. w Suwałkach na płotach domu Nr. 87 i 89 przy ulicy 11 Listopada przypięte zostały 4 egzemplarze ulotki pisanej ręcznie i złośliwie chemicznym, na-

wola wej robotników do solidarności z bezrobotnymi, obchodem dnia 6 marca jako międzynarodowego dnia walki z bezrobociem i głodem i do porzucenia pracy w godzinach od 12 do 1e. oraz do urządzenia demonstracyj pod hasłami: "Precz z dyktaturą faszystowską, niech żyją Polska Sowiecka i Zjednoczone Rady. Ulotka podpisana jest:" Białoruska Komunistyczna Partja w Suwałkach."-

2/ Komunistyczna Partja Polski.

Jowiat Łomżyński.

Dnia 3 bm. uzyskano poufne informacje, że pewien żyd nieznany bliżej z nazwiska przywiózł z Warszawy do Łomży transport aktualnej literatury komunistycznej, która za pośrednictwem członka OK KPP Łomża, Olachs. Benjamina została dostarczona do przechowania Kazimierzowi Sielickiemu, ten zaś miał ją stopniowo przydzielać techmikom komitetow dzielnicowych i rejonowych w łomżyńskim okręgu KPP. Dnia 4 bm. ustalono, że Sielicki Kazimierz tegoż dnia rano wyjechał z transportem literatury do jednej z miejscowości w powiecie łomżyńskim, część zaś otrzymanej od Benjamina Olacha literatury pozostawił u siebie w chlewku zamkniętym na kłódkę. W wyniku zarządzonej obserwacji stwierdzono, że wspomniany chlewek pozostawał pod opieką Olacha Benjamina i Wajsborta Szymona, wobec czego organa P.P. przeprowadziły rewizję w chlewku, w którym znalazły około 25 kg. literatury komunistycznej i 2 szablony, przygotowane na dzień 8 b.m. W związku z tem zostali zatrzymani członkowie obsady OKKPP Łomża Szymon Wajsbort i Olach Benjamin i wdrożono poszukiwania za Sielickim Kazimierzem.

W nocy z dnia 3 na 4 bm. na szosie około wsi Mężenin w gminie Jutki rozrzucono kilkanaście egzemplarzy następujących odezw:

1/ odezwy grudniowej KOKP p.t. "Niech żyje rewolucyjny sojusz robotników, chłopów i ujarzmionych narodów";

2/ grudniowej r.1929 odezwy KOKP p.t."Towarzysze robotnicy, chłopi i żołnierze";

3/ grudniowego r.1929 Nr.czasopisma "Czerwony sztandar".

Powiat Ostrołęcki.

Dnia 28.II.br. przyjechał do Ostrołęki i zamieszkał tam czasowo zwolniony przedterminowo z więzienia b.nacz. w Rawiczu Gabryel Białogórski, skazany w swoim czasie przez Sąd Apelacyjny w Warszawie za działalność komunistyczną na 6 lat c.więzienia. Białogórski przed aresztowaniem go w więzieniu zamieszkiwał w domu przy ul. Długiej Nr.22.-

Powiat Ostrowski.

Dnia 1 bm. w domu Lewickiego w Ostrowi Mazowieckiej odbyło się zebranie członków ~~zarządu~~ ZMKwP, na którem byli obecni - Jankiel Dąb, Moszek Zarębski, Josek Popkiewicz, Nachman Ibbe., Bruck Osowski, Jankiel Ostrów, Fajwel Spalenicc, Samul Ostrów, Jankiel Kirszenbaum, Jakób Drenniak, Dawid Koza, Nisen Imber, Ita Szwarcbortówna, Josek Popkiewicz i Gemach Modrykamień. Referował Gerss Frydman, który m.in. podkreślał konieczność rozpoczęcia przygotowań do wystąpień demonstracyjnych dnia 1 maja br. w Ostrowi Mazowieckiej. Uczestnicy zebrania udali się następnie na zabawę do mieszkania Nesti, gdzie zebrano na owie nowe prowokie 30 zł.-

103

3/ PPS Lewica.

Organizacje i działacze PPS Lewicy w poszczególnych powiatach Województwa zaprzestali wszelkiej działalności, gdyż zostali poinformowani przez Sekretarjat Centralny PPS Lewicy o możliwości unielegalnienia i likwidacji partji przez władze administracyjne na podstawie motywów wyroku Sądu Okręgowego w Sosnowcu w procesie przeciwko Czumie, Gadomskiemu, Romualdowi, Spałce Piotrowi i innym.-

4/ Zjednoczenie Lewicy Chłopskiej "Samopomoc".

Powiat Grodzieński.

W numerze 15 "Samopomocy Chłopskiej" z dnia 3 bm. została umieszczona odpowiedź na korespondencję Apona Sergjusza, kierownika Sekretarjatu Powiatowego BWRKP w Grodnie i Miśkiewicza Antoniego, znanego działacza wywrotowego ze wsi Olekszyce, gminy Brzostowica-Mała w powiecie grodzieńskim. Fakt ten wskazuje na utrzymywanie kontaktu przez Zjednoczenie Lewicy Chłopskiej "Samopomoc" z wybitniejszymi działaczami KPZB i BWRKP.-

5/ Białoruski Włościańsko-Robotniczy Klub Poselski.

Powiat Białostocki.

Uzyskano sprawdzone częściowo informacje, że BWRKP zaniechał praktykowanej dotychczas metody przesyłania swych wydawnictw bezpośrednio poszczególnym kołom TSB w terenie, a natomiast rozpoczął wysyłanie tych wydawnictw pod adresem poszczególnych osób, które uważane są za jego mężów zaufania.-

b/ Wyroki sądowe.

Sąd Okręgowy w Łomży dnia 26.II.br. rozpatrywał sprawę Salo Letramera, oskarżonego z art.102 cz.I K.K., którego z braku dostatecznych dowodów winy uniewinnił.-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-698/30.T.
Dnia 8 marca 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.10.

104

III. Ruch zawodowy.

a/ Klasowe Związki Zawodowe.

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Włókienniczego.

W Białymstoku dn.2 bm odbyło się zebranie członków Związku w sprawach organizacyjnych pod przewodnictwem sekretarza Bogdana Jana. -

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Budowlanego.

W Białymstoku dnia 3 bm. odbyło się zebranie członków związku w sprawach organizacyjnych pod przewodnictwem Skłodowskiego Mieczysława /100 osób/.-

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Odzieżowego.

Do nowego zarządu oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Odzieżowego w Krynkach, powiatu Grodzieńskiego zostali wybrani dnia 25 ub.miesiąca: Furje Ajzyk, Martes Michla, Treszczańska Szprinza, Nieman Jankiel i Browda Chana, wszyscy poszlakowani o należenie do ZMKZB. Z pośród wymienionych Browda Chana tarana była sądownie z art.102 K.K.-

ZSK.

W Grajewie dnia 2 b.m. odbyło się ogólne zebranie miejscowego oddziału związku w sprawie wyborów nowego zarządu. Wybory nie odbyły się z racji nieporozumień wewnętrznych.-

[illegible]
owiat Łomżyński.

b/ Chrześcijańskie Związki Zawodowe.

W Łomży dnia 2 bm. poseł Urbański Franciszek wygłosił referat o znaczeniu ideologji chrześcijańskich związków zawodowych. Podkreślał on że obecni robotnicy i rzemieślnicy przeżywają bardzo ciężki kryzys, spowodowany bezrobociem i ogólny kryzysem

gospodarczym w kraju. Zażądał Rządowi i Sejmowi brak skonkretyzowanego planu gospodarczego który ułatwiał by zwalczanie kryzysu gospodarczego i bezrobocia /120 osób/.

Tegoż dnia poseł Urbański dokonał wizytacji miejscowych chrześcijańskich związków zawodowych, których zarządom udzielał na miejscu praktycznych wskazówek.-

Powiat Kolneński.

W Jedwabnem dnia 23 ub.m. adwokat Rynflejsz Kazimierz w Łomży zwołał zebranie organizacyjne Chrześcijańskiego Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Budowlanego. Z pośród obecnych na zebraniu 40 osób wszyscy wypowiedzieli się za powołaniem do życia wspomnianego Związku, którego zarząd ma być wybrany w najbliższym czasie.-

c/ Związki Pracownicze.

W Wołkowysku dnia 23 ub.m. odbyło się walne zebranie członków oddziału Związku Urzędników Kolejowych przy udziale sekretarza generalnego Związku Stępniewskiego Jana z Warszawy i prezesa Zarządu Okręgowego Związku Puchalskiego Michała z Wilna. Po omówieniu spraw organizacyjnych i przyjęciu do wiadomości sprawozdania z działalności zarządu ustępującego wybrano do nowego zarządu: Gołąbka Kusebjusza, Dęhnela Rudolfa, Telszewskiego Witolda, Szota Adolfa i Pacewicza Lucjana, poczem uchwalono rezolucję, uznającą konieczność współpracy związków z Rządem Prezydenta Bartla.-

d/ Związki Rzemieślnicze i cechy.

Powiat Augustowski.

W osadzie Raczki powstał Związek Rzemieślników Chrześcijańskich, do którego zarządu wybrano: Wasilewskiego-

105

go Adama - prezes, Kwiatkowskiego Aleksandra - sekretarz, Ostrowskiego Franciszka - skarbnik Kamińskiego Zenona i Zukowskiego Piotra - członkowie. Związek liczy 16 członków.

Powiat Grodzieński.

W Grodnie dnia 1 bm. odbyło się zebranie majstrów i czeladników rzeźnickich i masarskich, na którem omawiano sprawę uboju świń w rzeźni miejskiej i ustarżano się na zbyt częste odrzucanie przez lekarza weterynaryjnego świń, uznanych za chore, wskutek czego rzeźnicy ponoszą znaczne straty materjalne. Na wniosek rzeźnika Waluka zebrani postanowili wystąpić do właściwych władz z prośbę o usunięcie wspomnianego lekarza , a gdyby to nie odniosło skutku, na dwa tygodnie przed świętami Wielkanocnemi wywołać strajk rzeźników i masarzy w Grodnie. -

Białystok miasto.

W Białymstoku dnia 2 b.m. odbyło się walne zebranie członków cechu szewców, kamaszników, rymarzy i garbarzy pod przewodnictwem Grabowskiego Antoniego. Zebrani na wniosek Raciborskiego postanowili rozwinąć silną agitację słowną i w druku za popieraniem krajowego przemysłu skórzanego w celu zwalczania na rynkach wewnętrznych konkurencji zagranicznej.

W Białymstoku dnia 3 bm. odbyło się zebranie sekcji lontkietników przy Związku Rzemieślników Żydowskich. Na zebraniu tem postanowiono unieruchomić dnia 4 b.m. wszystkie warsztaty lontkietnicze w Białymstoku ze względu na brak przędzy. /130 osób/.

a/ Kryzys w przemyśle i bezrobocie:

Według danych z dnia 7 b.m. na terenie Województwa Białostockiego pozostawało w tym dniu bez pracy 7370 osób, a

mianowicie:

Powiat	Ilość:	Bezrobocie dn.28 lutego.	Zmniejszenie:	Wzrost :	Pobiera zapomogi
Augustowski	323	323	-	-	143
Białystok-miasto	4380	4186	-	194	2416
Białostocki	98	105	7	-	48
Grodziński	1421	1645	224	-	412
Łomżyński	274	324	50	-	224
Bielsk-Podl.	260	285	25	-	222
Ostrołęcki	32	18	-	14	26
Ostrowski	130	118	-	12	130
Suwalski	122 19	122	103	-	19
Sokólski	54	54	-	-	36
Szczuczyński	82	78	-	4	53
Wołkowyski	297	299	2	-	218

Powiat Łomżyński.

Magistrat m.Łomży rozpoczął częściowe zatrudnianie bezrobotnych przy regulacji aleji im.Marszałka Piłsudskiego. Agitacja wywrotowa wśród bezrobotnych prowadzona jest w dalszym ciągu.-

Białystok-miasto.

Dnia 4 bm. z braku surowca zostały unieruchomione 2 mniejsze przędzalnie, zatrudniające 70 robotników. Tegoż dnia zawiesiły prace z braku przędzy i zamówień wszystkie warsztaty lonkiestnicze. Bez pracy pozostało 272 lonkiestników i 349 zatrudnianych przez nich robotników. W czynnych zakładach przemysłu włókienniczego w bieżącym tygodniu praca zostaża ograniczona do jednej zmiany. Na kilka /2/3/zmian będą pracowały fabryki

wykonywujące zamówienia dla wojska.-

Powiat Bielsk-Podl.

Na skutek mej interwencji Dyrekcja Lasów Państwowych w Białowieży wydała podległym organom zarządzenie zmierzające do zatrudnienia w miarę możliwości tych z pośród bezrobotnych w Białowieży, którzy wyczerpali już zasiłki z Państwowego Funduszu Bezrobocia.-

Powiat Suwalski.

Dnia 3 bm. został uruchomiony tartak państwowy w Płocicznie, zatrudniający 150 robotników. W związku z tem kwestja bezrobocia w powiecie suwalskim zostaje wydatnie złagodzona.-

.-.-.-.

Dnia 6 b.m. o godz.11.30 do lokalu /plac/ Państwowego Funduszu Bezrobocia w Białymstoku przybył poseł Gawrylik /BWRKP/ i usiłował przemawiać do zgromadzonych tam około 400 bezrobotnych do czego niedopuszczono. Do momentu przybycia na plac większego oddziału policyjnego pod komendą kierownika Komisarjatu Głównego P.P.poseł Gawrylik oświadczył zgromadzonym, że dzień 6 marca jest dniem protestu proletarjatu przeciw usiłowaniu wywołania wojny przez burżuazję z proletarjatem. Dalej poseł zaznaczył, że Rząd w Polsce prześladuje klasę robotniczą i, że posłowie robotniczy w Sejmie prześladowani są w najrozmaitszy sposób przez prawicę i zdradziecką PPS, jednakże nadchodzi przełomowa chwila i klasa robotnicza całego świata występuje do walki, w której zwycięży. Następnie poseł Gawrylik wzywał zgromadzonych, by udali się tłumnie pod gmach Magistratu celem zademonstrowania swej siły i woli walki z burżuazją i rządem faszystowskim. Przemówienie posła

przeplatane okrzykami: niech żyje rząd robotniczo-włościański, niech żyje rewolucja światowa - trwało kilka minut.-

Bezpośrednio z placu Państwowego Funduszu Bezrobocia poseł Gawrylik udał się na dworzec, skąd najbliższym pociągiem odjechał do Wilna.-

:=:-:-:-:-:

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

. Nr.BB.I-698/30.T

Dnia 8 marca 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.10.

IV. S t r a j k i.

Strajk robotników huty szklanej w Łosośnie.-

Dnia 1 bm. robotnicy huty szklanej w Łosośnie /przedmieście Grodna/ w liczbie 300 porzucili pracę z powodu niewypłacenia im przez zarząd huty tygodniowych zarobków bieżących. Po uzyskaniu zapewnienia, że zarząd huty zarobki te wypłaci dnia 4 b.m., strajkujący przystąpili do pracy dnia 3 b.m.-

C.D.n.

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-690/30.T.
Dnia 8 marca 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.1.

V. Stan Bezpieczeństwa Publicznego.

a/ Ważniejsze wydarzenia.

Dnia 27 ub.m.w Jasionówce, powiatu białostockiego został zatrzymany Polubiatko Feliks ze wsi Ogrodniczki w powiecie białostockim, który po przedstawieniu się za inspektora szkolnego usiłował przystąpić do wizytacji szkoły powszechnej. Po sprawdzeniu że rzekomy Polubiatko jest oszustem, przekazano go z materjałami oskarżenia władzom sądowym.-

Dnia 2 4 ub.m. w Świskocach, powiatu wołkowyskiego został zatrzymany mieszkaniec Wołkowyska Jan Rogosz, który usiłował dokonać oszustwa przy pomocy sfałszowanych weksli z podpisami Starosty Powiatowego w Wołkowysku i Inspektora Samorządowego powiatu wołkowyskiego. Przy zatrzymanym Rogoszu znaleziono sfałszowane weksle Sejmiku Powiatowego w Wołkowysku i urzędu gminnego w Łyskowie na ogólną sumę 775 zł., oraz odbitki pieczęci Białostockiego Urzędu Wojewódzkiego, Sejmiku powiatowego w Wołkowysku, urzędu gminnego w Łyskowie, urzędu gminnego w Izabelinie, inżyniera Rumsela, Wydziału Powiatowego Sejmiku Powiatowego w Wołkowysku, trzy sfałszowane podpisy wójta Łuki z Łyskowa, trzy podpisy /Klinceniec/, plenipotencja generalne Grzegorza Rumsela i inne. Rogosza przekazano z materjałami oskarżenia władzom sądowym.-

W nocy z dnia 3 na 4 b.m. pełniący służbę w obrębie koszar 5 p.uł.w Wojciechowicach /strożka/ oficer inspekcyjny kpor.Morawski usłyszał na dworcu obok koszar, a następnie został powiadomiony, że kilku ułanów wszczęło bójkę z prze-

krzyk

101

jeżdżającemi za nim taki cywilowi Podpor. Morawski zakazał
[illegible] kogokolwiek w obręb komasr bez wyległ
[illegible] ten sposób ujawnić winnych [illegible] w pewnym
[illegible] skl zauważył na działaniu wojskowym kil-
ku wyrostek, przykazujących w stronę budynków wojskowych. Mobac
[illegible] że na tilbak tego zauważa podpor. [illegible] oraz kie-
[illegible] zatrzymali się, [illegible] strzelił z rewolweru w gó
[illegible] a następnie do uciekających, [illegible] oraz [illegible]
[illegible] efin Lewicki zmarł, który w krótki czasie zmarł.

b/ Większe pożary

Większe pożary miały miejsce dnia 2 b.r. w Augustowie,
[illegible] spłonął dom [illegible] arbowskiego Aleksandra wartości [illegible] zł.
i [illegible] ob. we wsi [illegible] gdy kajże nasty [illegible] poniecie
z siekierą [illegible] się [illegible] ongiś z [illegible] którego [illegible] Wyjaśnienie
ze sobą i [illegible] porządku [illegible] wartości [illegible] zł. [illegible] ob.
[illegible] pożar [illegible] skutek niedostatecznego obchodzenia się
[illegible]

c/ Wypadki samobójcze

W [illegible] na terenie [illegible] powiatu 3 wypadki samobójcze, we
które nie [illegible] ofiar [illegible]

d/ [illegible] wypadki

W bieżącym tygodniu samobójczych wypadków
wystąpienia
1/ [illegible] przeciwko [illegible] 2.
2/ [illegible] [illegible] 3
3/ [illegible] [illegible] 4
4/ [illegible] 1
5/ [illegible] 4
6/ [illegible] [illegible] 1.

c/ Ogólna.

Bezpieczeństwa publicznego, pokaźniejszym zaś samom nie ulegał zarzutom pod względem politycznym, jakoteż trzymiesięcznym.

OJEWÓDA BIAŁOSTOCKI Tygodniowe sprawozdanie tygodniowe Nr.10.

Nr.BB.I-698/30.T.

Dnia 8 marca 193(r.

VI. Sprawy granicowe.

a/ Nielegalne przekroczenie granicy.

Za nielegalne przekroczenie granicy w bieżącym tygodniu zatrzymano i przekazano władzom sądowym:

w powiecie szczuczyńskim - 3 osoby,

" ostrożęckim Alfreda Gutendorfa - stałego mieszkańca Babjanic w powiecie Łaskim, Województwa Łódzkiego.-

b/ P r z e m y t.

W Kolnie dnia 27 ub.m. zatrzymano Zylbersztejn Frosę z Łomży, przy której znaleziono większą ilość pomarańcz, przemycanych z Niemiec.

W Wołkowysku dnia 28 ub.m. znaleziono w sklepie spożywczym Lew Hindy 12 pudełek sacharyny po 200 pastylek w każdem.-

c/ Zatrzymanie policjanta litewskiego.

Dnia 28 ub.m. na odcinku strażnicy KOP. Kupowo w gminie Andrzejewo, powiatu suwalskiego został zatrzymany szeregowy litewskiej policji granicznej Jan Pilwelis w umundurowaniu i uzbrojeniu. Po stwierdzeniu, że Pilwelis przekroczył granicę z powodu zabłąkania się, przekazano go władzom litewskim.

d/ Nielegalna agitacja za emigracją do Kalifornji.

Burmistrz miasteczka Narew w powiecie bielskim ogłosił między okoliczną ludnością, że zapisuje chętnych na wyjazd do

Kalifornji, d kąd [illegible] wyjechać około 6.000 osób. Na skutek tego ogłoszenia [illegible]alu włościan zdeklarowało swę chęć wyjazdu do Kalifornji. Badany w tej sprawie burmistrz Smoktunowicz Adam wyjaśnił, że agitacje za emigracją do Kalifornji prowadzi na prośbę ks.Misjonarza Młynarczyka z Kalifornji. Dochodzenie w tej sprawie wdrożono.-

.0.0.0.0.0.

110

111

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.WB. I 698/30.T
Dnia 8 marca 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.10.

VII. Szpiegostwo, dywersja, sabotaż.

Negatywne.

Za cz

5

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.1

Nr.BB.I-698/30.T.

Dnia 8 marca 193 r.

VIII. V a r i a .

a/ Akcja o obniżenie podatku obrotowego.

Na skutek rozesłanego przez Centralę Związku Kupców w... rów rezolucji, skierowanej przeciwko projektowi podatku dochodowego, poszczególne oddziały związku w Województwie Białostockiem odbyły zebrania, na których zatwierdzono nadesłaną im rezolucję i przesłano jej egzemplarze do Sejmu, Pana Prezesa Rady Ministrów i Izby Handlowo-Przemysłowej.

Ponadto w najbliższym czasie oddziały Związku Kupców w Grodnie, Łomży, Suwałkach i innych miastach mają zorganizować wiece protestacyjne w sprawie wspomnianego projektu o podatku obrotowym. W Białymstoku tego rodzaju wiec odbyć się ma dnia 9 b.m.-

-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

Nr.Dz.1479I/30.T.

Ilustracyjne sprawozdanie
tygodniowe Nr.11 za czas
od dnia 9 do dnia 15 marca
1930 roku.-

Białystok, dnia 16 marca 1930 roku.

11

T A J N E - P I L N E !

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
Pan Dyrektor Departamentu Politycznego
W a r s z a w i e

Przesyłam ilustracyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.11 za czas od dnia 9 do dnia 15 marca 1930 roku.-

Wojewoda:

Odpisy otrzymują:

1/ Pan Wojewoda w Wilnie,
" " w Nowogródku,
" " w Brześciu nad Bugiem,
" " w Warszawie,
" " w Tarnopolu,
" " w Stanisławowie,
" " w Lublinie,
Pan Prokurator Sądu Apel. w Warszawie,
" " " w Wilnie,
" " Okr. w Białymstoku,
" " " w Grodnie,
" " " w Suwałkach,
" " " w Łomży,
Sam.Ref.Informac. DOK.III. w Grodnie,
" " " DOK.I. w Warszawie,
" " " DOK.IX. w Brześciu nad Bugiem,
K.O.P. "Brygada Grodno",
Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi
Województwa Białostockiego,
Pan Starosta Grodzki w/m.
Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w/m.

[illegible]

Nr.BB.[illegible]/30.T.

[illegible]ystok, dnia 15 marca 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.11

za czas od dnia 9 do dnia 15 marca 1930 r.

112

I. Sytuacja ogólna.

W poszczególnych powiatach Województwa dostrzegane były dość rozległe wysiłki organizacyj wywrotowych w kierunku urządzenia wystąpień wewnętrznych, wysiłki te jednakże były bądź udaremniane zawczasu, bądź też paraliżowane w zarodku, co wskazuje na opanowanie sytuacji i terenu przez podległe mi organa bezpieczeństwa publicznego.

W okresie sprawozdawczym stwierdzono, że zlikwidowanie akcji na rzecz Europejskiego Kongresu Chłopskiego w Berlinie w dalszych konsekwencjach zniszczyło możliwości dla rozwoju organizacyjnego PPS.Lewicy i częściowo nawet B[illegible]RKP. Obie te organizacje ściśle ze sobą współdziałające, jak wynika z przepracowanych materjałów, posiadanych przez Urząd Wojewódzki, dążą konsekwentnie do stworzenia tego rodzaju legalnych placówek dla KPZR. i KPP., któreby umożliwiały organizacjom komunistycznym ścisłe[illegible] zbliżenie ośrodków miejskich z terenem wiejskim .-

Ulegające stopniowo łagodzeniu bezrobocie było wykorzystywane w dalszym ciągu przez elementy wywrotowe, niemniej jednakże działalność tych elementów na gruncie bezrobocia nie budziła poważniejszych obaw, tem bardziej, że w przeważającym zainteresowaniu się bezrobociem traktowano elementy zwalczane były także przez PPS., która po doświadczeniach w Łomży przyjęła jednak do przekonania, że bynajmniej nie przynosi jej korzyści stwarzanie takiej sytuacji, w której powstają możliwości zdy tansowania jej przez komunistów i PPS.Lewicę. Zresztą stopniowy upadek liczby bezrobotnych i rozpoczęcie przez samorządy robót publicznych wpłynęło wydatnio na poprawę nastrojów bezrobotnych.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

[illegible] BIAŁOSTOCKI

Nr [illegible].I-791/3[illegible].T.
Dnia 15 marca 193[illegible] r

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.11

II. Akty wywrotowe

a/ [illegible]jący względności elementów wywrotowych

1/ Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi.

ist Grodziński. [illegible] b.m. w Grodnie na przewodach telefonicznych przy ulicy Horodniczańskiej /około domu Nr 34/ został wywieszony transparent z napisem w języku polskim: " Precz z odebraniem praw politycznych więźniów OK.KPZB." Wywieszenie tego transparentu jest przejawem dalszego ciągu akcji komunistycznej skierowanej przeciwko nowemu regulaminowi więziennemu.

2/ Komunistyczna Partja Polski.

ist Łomży ski. Dnia 7 b.m. w Łomży został aresztowany na gorącym uczynku wypisywania na murach domów haseł antypaństwowych straży miejskiej niejaki Grajewa Rufenasztejn Nowsen, który przed aresztowaniem go zdążył wypisać na brzegu domu przy ulicy Giełczyńskiej hasło: " Niech żyje Rosja Sowiecka", Aresztowanego z konfiskatą narzędzia przekazano dnia następnego śledczemu z.Nowiru w Łomży, który zastosował względem niego areszt bezwzględny jako środek zapobiegawczy.

at [illegible]ys Białostocki. Dnia 9 b.m. o godzinie 22 zmarł znany działacz komunistyczny Dawid Jabłko. O wyznaczonej godzinie na pogrzeb około domu zmarłego zgromadziło się liczne komunizujące otoczenie żydowskie w zamiarze wykorzystania pogrzebu dla urządzenia demonstracji, do czego nie dopuściła poinformowana uprzednio policja.

113

3/ Zjednoczenie Lewicy Chłopskiej "Samopomoc"

wiat Łomżyński.

Były instruktor wojewódzki Zjednoczenia Lewicy Chłopskiej "Samopomoc", Bolesław Falkowski - po wyjściu z więzienia w Łomży nie objął jeszcze poprzedniego stanowiska w Zjednoczeniu poseł Wójtowicz bowiem ma co do niego podobno poważniejsze zastrzeżenia. Narazie Falkowski rozpowszechnia wydawnictwa Zjednoczenia Lewicy Chłopskiej "Samopomoc" i czyni zabiegi w kierunku nawiązania ścisłego kontaktu z organizacją komunistyczną w Rutkach.

-----ooooo0000ooooo-----

Na terenie gminy Rutki, w powiecie łomżyńskim kolportowana była jednodniówka p.t. "Bezrobotny", odbita w drukarni "Ostoja" /Warszawa, Tamka 37-tel.336-73/, której wydawcą i redaktorem jest Michał Tarnowski. Egzemplarz jednodniówki Ministerstwu przesyłam.

b/ Procesy sądowe.

Sąd Okręgowy w Warszawie w dniu 12 ub.m. rozpatrywał sprawę z oskarżenia obywatelki ZSRR., występującej pod fałszywym nazwiskiem Krupieckiej Beli, aresztowanej w Warszawie dnia 13 kwietnia 1929 roku. Krupiecka Bela w latach 1928 i 1929 działała jako sekretarka OK.KPZB.Białystok i wtym czasie posługiwała się pseudonimami "Prawdziwa, Smiała, Lena, Marusia i Nadzie Sąd skazał Krupiecką na 7 lat ciężkiego więzienia z zaliczeniem aresztu prewencyjnego od dnia 14 kwietnia 1929 roku. Przewód sądowy właściwego nazwiska Krupieckiej Beli nie ustalił.

Dnia 10 b.m. przed Sądem Okręgowym w Grodnie rozpoczęła się rozprawa komunistyczna przeciwko 51 oskarżonym z art.102 K.K. mieszkańców powiatów Kossowskiego, Prużańskiego i wołkowyskiego

ę obrończą zajęli adwokat Burcez z Warszawy, oraz adwokaci miej
di Arensztejn, Krzyżanowski, Dąbrowo, Firstenberg i Epsztejnowna
Na rozprawę powołano 63 świadków. Z pośród oskarżonych 28 odpowiada
wolnej stopy, pozostali zaś z więzienia. W pierwszym dniu rozprawy
część oskarżonych, odpowiadających z więzienia, poczęła wnosić okrzy
ki, spokój jednakże na sali został natychmiast przywrócony. Dnia
11 b.m. Sąd przesłuchał 36 oskarżonych, którzy nie przyznali się
do winy i oświadczyli, że pod przymusem złożyli zeznania policji
i Sędziemu Śledczemu. Dnia 12 b.m. podczas zeznań świadka, przodownik
P.P. Porazińskiego oskarżeni rozpoczęli demonstrację i głośne oskar-
żenia, że przodownik Poraziński bił ich przy badaniu w trakcie
śledztwa pierwiastkowego.-

Dnia 13 b.m. Sąd przesłuchiwał świadków. Charakterystycznem jest
że świadkowie włościanie odmawiają zupełnie zeznań i oświadczają
że nic nie wiedzą. Większość z nich nawet zaprzeczyła zeznaniom
swym złożonym u Sędziego Śledczego, przyczem zaznaczyła, że zeznawa-
ła wówczas obciążającą dla oskarżonych pod wpływem bojaźni. W związku
z takim stanowiskiem świadków oskarżający Prokurator złożył oświad-
czenie, że świadkowie odmawiają zeznań w obawie zemsty, wobec czego
prosi Sąd o wzięcie tej okoliczności pod uwagę i o przyjęcie ich
zeznań złożonych u Sędziego Śledczego.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

III. Ruch zawodowy.

a/ Klasowe Związki Zawodowe.

1/ Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Skórzanego.

iat Łomżyński. Dnia 8ub.m. walne zebranie członków oddziału Związku w Zambrowie wybrało do nowego zarządu - Wierzbę Icka, Rotsztejna Chonę, Sniadowicza Mejera i Gurszaka Szolima /20 osób/.-

2/ Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Drzewnego.

iat Grodzieński. W Grodnie dnia 9 b.m. odbyło się zebranie członków oddziału Związku w sprawach organizacyjnych i zlikwidowanego strajku robotników fabryki dykt braci Braum. Wybrano do nowego zarządu Wołkowa, Radzinka, Chmielewskiego, Podwójskiego, Bujnickiego, Wierszyło i Podlasiuka /100 osób/.-

3/ Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Tytoniowego.

iat Grodzieński. W Grodnie dnia 10 b.m. odbyło się zebranie sekcji żydowskiej oddziału Związku w sprawach funduszu na wypadek bezrobocia. /50 osób/.-

4/ Związek Zawodowy Kolejarzy.

t Szczuczyński. Do nowego zarządu oddziału w Szczuczynie Grajewie weszli: Kołodowski Herman - prezes, Szabaryn Teofil - vicepreses, Kafarowski Czesław - sekretarz, Mażyński Dominik - skarbnik, Orłowski Józef, Mutniański Mieczysław i Zamoryn Antoni - członkowie.-

t Wys.-Mazowiecki. Na zebraniu dnia 7 b.m. członków oddziału w Łapach przyjęto do wiadomości sprawozdania z działalności ustępującego zarządu, wybrano do nowego zarządu Józefowicza Wacława -prezes, Janaszewicza Leonarda-viceprezes, Paszko Aleksandra-sekretarz i Mirka Franciszka - skarbnik i wybrano Józefowicza Wacława i Mirka Fran-

ciszka jako delegatów, którzy przedstawić mają Centrali ZZK w Warszawie żądanie przywrócenia pracy normalnej w warsztatach kolejowych w Łapach.-

5/ Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Budowlanego.

Białystok-Miasto. W Białymstoku dnia 14 b.m. odbyło się zebranie członków sekcji drukarskiej oddziału Związku w sprawach organizacyjnych i wyboru do nowego zarządu /25 osób/.-

b/ Związki rzemieślnicze i cechy.

Dnia 8 b.m. oddział Związku chałupników i rzemieślników w Łomży urządził wiec w sprawie Izb Rzemieślniczych. Przemawiali Biały Motel Posesorski Motel i Zamiatyn Jakób, którzy omówili obecną sytuację cechów, krzywdzącą ich zdaniem drobnych rzemieślników i chałupników. Po przemówieniach ich uchwalono następującej treści rezolucję:"Wiec chałupników i rzemieślników w Łomży dnia 8 b.m. protestuje jak najostrzej przeciwko usiłowaniom Izb Rzemieślniczych pozbawienia żydowskich drobnych rzemieślników i chałupników warsztatów pracy; zebrani protestują przeciwko ustawie cechowej i żądają jej zniesienia; zebrani popierają walkę, prowadzoną przez frakcję socjalistyczną w Radzie Miejskiej o prawo do pracy żydowskich chałupników i rzemieślników" /120 osób/.-

c/ B e z r o b o c i e.

Według danych z dnia 14 b.m. na terenie Województwa Białostockiego pozostawało w tym dniu bez pracy 2258 osób, a mianowicie:

Powiat:	Ilość:	Bezrobocie dn. 7 b.m.	Zmniejszenie	Wzrost:	Pobiera zapomogi
Augustowski	175	323	148		86
Białystok Miasto	4421	4380		41	2608
Białostocki	48	98	50		25
Grodzieński	1389	1421	32		372
Łomżyński	346	274		72	256

Bielsk-Podlaski	220	260	40	-	208
Ostrołęcki	32	32	-	-	26
Ostrowski	135	130	-	5	132
Suwalski	19	19	-	-	19
Sokólski	36	54	18	-	18
Szczuczyński	187	82	-	105	158
Wołkowyski.	250	297	47	-	208

lat Suwalski. Magistrat w Suwałkach za przydzielone mu z Urzędu Wojewódzkiego fundusze zatrudnił przy robotach miejskich 100 bezrobotnych.

lat Białostocki. W związku z ogólną akcją zwalczaniu skutków bezrobocia dnia 11 b.m. zwiedziłem ośrodek przemysłu drzewnego w Czarnej - Wsi w celu uregulowania sprawy mieszkaniowej dla robotników tartacznych zorjentowania się na miejscu co do ewentualnych zabiegów, zmierzających do zażegbienia prowadzonej przeze mnie walki z bezrobociem z działalnością Dyrekcji Lasów Państwowych w Siedlcach.

W związku z uruchomieniem obu tartaków państwowych i rozpoczęciem robót przy obróbce t.zw.papierówki - wszyscy bezrobotni w Czarnej Wsi znaleźni pracę na okres kilku najbliższych miesięcy.

ystok-Miasto. W Białymstoku dnia 13 b.m. Okręgowa Komisja klasowych związków zawodowych i OKR.PPS. urządziły wiec w sprawie bezrobocia pod przewodnictwem Nawiorni, na którym przemawiał sekretarz Kapituźko Tomasz.- W obszernym przemówieniu Kapituźko oświadczył, że Urząd Wojewódzki stworzył Magistratowi miasta Białegostoku znaczne możliwości zatrudnienia bezrobotnych, jednakże Magistrat możliwości te wykorzystywuje bardzo powoli, a następnie wskazywał na konieczność niedawania przez robotnikó posłuchu komunistom, którzy nie przyczyniają się do łagodzenia bezrobocia a tylko starają się doprowadzić do rozlewu krwi robotniczej. Dalej przyczem Kapituźko zapoznał zebranych z sytuacją na gruncie parlamentarnym, podkreślił, że Sejm niewątpliwie uchwali votum nieufności dla Pana Ministra Pracy i Opieki Społecznej, co pociągnie za sobą ustąpienie całego gabinetu. Po przemówieniu Kapituźki zebrani uchwalili w jego redakcji rezolucję następującej treści:" Zebrani na wiecu... wyrażają całkowite zaufanie i uznanie Okręgowej Komisji związków zawodowych w Bia-

dywetoku zaniesioną bezrobotnym pomoc, która znalazma już oddźwięk i realizację w udzielenia pracy bezrobotnym i zapomóg pieniężnych; 2/stwier dzają, że obecny kryzys jeszcze całkowitego rozmiatu nie osiągnął, wobec czego domagają się od Rzędu i samorządu rozpoczęcia robót inwesty- cyjnych i budowlanych na szerszą skalę, by tym sposobem zahamować wzro bezrobocia; 3/ potwierdzają całkowicie żądania, uchwalone na poprzedni wiecach; 4/ domagają się przedłużenia zasiłków ustawowych do 26 tygodni i przywrócenia zasiłków doraźnych; 5/ żądają podwyższenia stawki płacy robotnikom przy robotach inwestycyjnych z 4 do 6 złotych; 6/ polecają Okręgowej Komisji związków zawodowych i socjalistycznym radnym zreali- zowanie tej rezolucji". /200 osób/.-

Powiat Szczuczyński.

W dniu 15 b.m. z powodu nadprodukcji została wstrzymana praca w hucie szklanej "Janina" w Grajewie. Bez pracy pozostało 75 robotników fachowych, 60 robotników wykwalifikowanych i 30 robotników niewykwalifikowanych.-

Powiat Grodzieński. Z powodu nadprodukcji z dniem 15 b.m. zostaje wstrzymana praca w hucie szklanej w Łososinie /Grodno/ zatrudniającej przeszło 300 robotników.-

Powiat Łomżyński. Prowadzona wśród bezrobotnych agitacja komunistyczna znacznie osłabła, niemniej jednakże wymaga ona czujnej uwagi ze strony organów bezpieczeństwa publicznego.-

Powiat Szczuczyński. W Szczuczynie dnia 8 b.m. tłum bezrobotnych/około300/ zgromadził się pod Magistratem, dokąd przybył niezwłocznie Starosta Powiatowy, po którego wyjaśnieniach tłum rozszedł się spokojnie.

WOJEWODA BIALOSTOCKI
Nr. BB. I-791/30. T.
Dnia 15 marca 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 11.

116

IV. S t r a j k i.

- N e g a t y w n e -

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI

Nr.BB I-791/30.T.

Dnia 15 marca 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.11.

V. Stan Bezpieczeństwa publicznego.

a/ Ważniejsze wydarzenia.

Dnia 6 b.m. zostały zatrzymane w Wysokiem-Mazowieckiem Burak Rochla-Leja i Burak Złata-Etka pod zarzutem posługiwania się sfałszowanymi dowodami osobistymi przy uzyskiwaniu paszportów zagranicznych na wyjazd do Ameryki. W wyniku przeprowadzonego dochodzenia zatrzymano dnia następnego pod zarzutem wydawania fałszywych zaświadczeń dla celów uzyskania przez zainteresowane osoby paszportów zagranicznych burmistrz miasta Ciechanowca, Jan-Władysław Czyżewski, sekretarz Magistratu w Ciechanowcu Lipin Lucjan i rabin z osady Orle w powiecie Wys.-mazowieckim Eljasz-Noach Halpern, który wydał Burakówną w fałszywe metryki urodzenia. Zatrzymanych przekazano z materjałami oskarżenia władzom sądowym.

Dnia 8 b.m. na posiedzeniu Rady Miejskiej w Augustowie burmistrz Dunin-Markiewicz złożył oświadczenie, że zmuszony jest zawiesić w czynnościach radnego Ardziejewskiego Feliksa z PPS. naskutek postawienia go w stan oskarżenia przez Prokuratora Sądu Okręgowego w Suwałkach za popełnione przestępstwa natury kryminalnej. Przeciwko temu oświadczeniu zaprotestowała frakcja radziecka PPS., która, po odrzuceniu jej żądania co do pozostawienia Ardziejewskiego przy urzędowaniu demonstracyjnie opuściła salę posiedzeń.-

b/ Większe pożary

Dnia 14 b.m. w zagrodzie Aleksandra Cebuli we wsi Przechody, gm. i w powiecie szczuczyńskim powstał pożar, który zniszczył 10 stodół ili obór. Straty wynoszą ponad 40 tysięcy złotych. Przyczyna pożaru nieostrożne obchodzenie się z ogniem.-

117

Dnia 6 b.m. w zagrodzie Aleksandra Ksepki we wsi Kapice, gminy Ruda powstał pożar, który zniszczył 2 domy mieszkalne, 6 stodół, 6 chlewów, 2 konie i 2 krowy. Przyczyna pożaru - nieostrożne obchodzenie się z ogniem.

Dnia 14 b.m. w Szczuczynie w zagrodzie Szlomy Lejzersona spłonęła stodoła ze zbożem i narzędziami, chlew i inwentarz martwy. Straty wynoszą 45 tysięcy złotych. Przyczyna pożaru nieustalona.-

c/ Wypadki samochodowe.

Zanotowano na terenie województwa 3 wypadki samochodowe, który nie pociągnęły za sobą ofiar w ludziach.

d/ Przestępczość kryminalna.

W bieżącym tygodniu zanotowano wypadków:

1/ czynnego wystąpienia przeciwko szeregowym P.P.	-	1
2/ zabójstw w bójkach	-	1
3/ uszkodzenia ciała w bójkach	-	3
4/ większych kradzieży	-	4
5/ fałszowanie dokumentów osobistych	-	2

e/ Ocena ogólna.

Stan bezpieczeństwa publicznego pod względem kryminalnym zmianom nie uległ, natomiast poprawił się znacznie pod względem politycznym w powiatach łomżyńskim, grodzieńskim , wołkowyskim i białostockim.- Świadczy o ten fakt spokojnego przebiegu w tych powiatach dni, na które przypadały obchody kampanij komunistycznych.

-:-:-:-:-:-:-:-:-

OJEWÓDA BIAŁOSTOCKI

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.11.

Nr.BB I-791/30.T.

Dnia 15 marca 1930 roku.

VI. Sprawy graniczne.

a/ Nielegalne przekroczenie granicy.

Za nielegalne przekroczenie granicy zatrzymano w bieżącym tygodniu w powiecie szczuczyńskim 3 osoby, które przekazano władzom sądowym dla ukarania i w powiecie ostrołęckim Franciszka Konopackiego i Bronisława Przeradzkiego, którzy ze względu na nieposiadanie dokumentów osobistych zostali odesłani do miejsca rzekomo stałego zamieszkania celem stwierdzenia ich tożsamości.-

b/ P r z e m y t .

Szeregowi P.P. służby śledczej z obsady Komendy Powiatowej P. w Wołkowysku znaleźli w mieszkaniu Rozenberga Lejzera w Dereczynie powiatu skonimskiego osiem worków tytoniu w liściach wagi 172 klg. pochodzenia nielegalnego .

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

OJEWÓDA BIAŁOSTOCKI
r.BB.I-791/30.T.
la 15 marca 1930 roku

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.11

VII. Szpiegostwo, dywersja, sabotaż.

- N e g a t y w n e -

-:-:-:-:-:-:-:-

)JEWÓDA BIAŁOSTOCKI

Nr BB. I-791/30 T.

dia 15 marca 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.11

VIII. W A R I A

1/ Wystąpienie ubezpieczonych w Kasie Chorych w Supraśl

Vide sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.9.

Z dniem 7 b.m. został ponownie przyjęty na stanowisko lekarza filji Białostockiej Powiatowej Kasy Chorych w Supraślu dr.Morozowicz, wobec czego zatarg ubezpieczonych w Supraślu z Kasą Chorych należy uważać za zlikwidowany.-

2/ Wiec gospodarczy.

W Białymstoku dnia 9 b.m. odbył się wiec chrzescijańskich i żydowskich organizacyj gospodarczych w sprawach podatkowych i obecnej sytuacji gospodarczej, na którym przemawiali viceprezydent miasta Białegostoku, dr.Maksymiljan Ziemilski w imieniu wielkiego przemysłu, Zebin z ramienia rzemieślników, Kornacki w żargonie w imieniu żydowskich kupców żydów , Wysocki i Swiff. Po ich przemówieniach uchwalono następującą rezolucję:" Członkowie białostockich chrześcijańskich i żydowskich organizacyj gospodarczych, zebrani w dniu 9 marca 1930 r. na wiecu zwołanym przez Stowarzyszenie Kupców Polskich Stan Sredni, Okr.Zw Kupców, Zw.Rzem.Zyd., po wysłuchaniu referatów o ciężkiej sytuacji przemysłu i Handlu, oraz rzemiosł, domagają się od miarodajnych czynników państwowych urzeczywistnienia następujących postulatów: 1/ stopniowego kasowania obecnego podatku przemysłowego, jako nieracjonalnego i rujnującego przemysł, handel i rzemiosło, a do czasu skasowania tego podatku wprowadzenia już z dniem 1 kwietnia 1930 r. 1 procentowej stawki dla detalu, rzemieślników i drobnego przemysłu i o 5% dla hut; 2/ obniżenia stawki podatku przemysłowego dla artykułów pierwszej potrzeby i surowców niezbędnych do rozwoju rolnictwa i przemysłu

krajowego do [illegible] procent w hucie i 5% w detalu; 3/ wyłączenia z podstaw opodatkowania strat wynikłych na Giełdzie, po dokumentalnym udowodnieniu przez płatnika; 4/ zasadniczego zreferowania klasyfikacji świadectw przemysłowych i zaliczenia tychże na podatek przemysłowy; 5/ wprowadzenia zasad jawności postępowania wymiarowego i odwoławczego; 6/ zniesienia 10% dodatku do podatków jako czasowego i zwiększonego obciążenia podatkowego; 7/ równania spółdzielni towarowych pod względem opłacania podatku przemysłowego z przedsiębiorstwami handlowemi; 8/ umorzenia zaległości podatkowych zupełnie zubożałych płatników, na podstawie opinji organów gospodarczych; 9/ rzemieślnicy pracujący przy pomocy jednego pracownika winni być zwolnieni całkowicie od świadectwa i podatku przemysłowego; 10/ całkowitego zwolnienia od podatku najuboższych płatników, 11/ obniżenia stóp i kar za zwłokę do 1% miesięcznie; 12/ obniżenia kosztów egzekucyjnych do 2%; 13/ wyłączenia narzędzi rzemieślniczych od zajęcia; 14/ obniżenia odsetek przy rozłożeniu na raty i sprolongowaniu podatku o 0,5% miesięcznie, jak obecnie przy podatku spadkowym; 15/ termin ulgowej stopy odsetek liczyć dopiero od ustawowej daty płatności podatków, a nie od daty złożenia podania o ulgi; 16/ karygodność nadużyć podatkowych ginie po 2 latach; 17/ podatek majątkowy od przedsiębiorstw obecnie zlikwidowanych ulega umorzeniu; 18/ wobec krytycznego stanu mas drobno-kupieckich i rzemieślniczych winien Urząd zasilać z funduszów państwowych Spółdzielnie Kredytowe tych warstw, względnie stworzyć specjalny bank stanu średniego lub odpowiednie wydziały przy istniejących bankach państwowych; 19/ cofnięcia projektu wprowadzającego do przemysłu ksiąg handlowych dla drobnych kupców jako niewykonalnego. Następnie na wniosek prezydjum zebrani chrześcijańsko uczcili okrzyki na cześć Prezydenta R.P. i Marszałka Józefa Piłsudskiego, uchwalając jednocześnie wysłanie depesz hołdowniczych. Rozesłano wysłano depeszę do Pana Premjera Bartla, Ministra Skarbu, Ministra Pracy i Op.Społ. Marszałka Sejmu z prośbą o podjęcie odpowiednich kroków celem uruchomienia ulg podatkowych dla handlu i rzemiosł. Obecnych 800 osób.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

zania rozdrobnienia pow[illegible]

WOJEWÓDZTWO BIAŁOSTOCKIE

Nr BB 862/30 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 12 za czas od dnia 16 do dnia 22 marca 1930 roku -

Białystok, dnia 29 marca 1930 roku.

120

T A J N E P I L N E !

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Pan Dyrektor Departamentu Politycznego

w W a r s z a w i e .

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.12 za czas od dnia 16 do dnia 22 marca 1930 roku -

W O J E W O D A :

Odpisy otrzymują:

1/ Pan Wojewoda w Wilnie,
2/ " " w Nowogródku,
3/ " " w Brześciu n/Bugiem,
4/ " " w Warszawie,
5/ " " w Tarnopolu
6/ " " w Stanisławowie
7/ " " w Lublinie
8/ Pan Prokurator Sądu Apel. w Warszawie,
9/ " " " " w Wilnie,
10/ " " " Okr. w Białymstoku,
11/ " " " " w Grodnie,
12/ " " " " w Suwałkach,
13/ " " " " w Łomży,
14/ Sam Ref Informac DOK III w Grodnie
15/ " " " DOK. IX. w Brześciu nad Bugiem,
16/ " " " DOK. I. w Warszawie,
17/ K.O.P. "Brygada" Grodno,
18/ Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego.
19/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
20/ Pan Naczelnik Urząd Śledczego w/m.-

H F.

...O BIAŁOSTOCKI

N. ...362/30.T.

Białystok, dnia 22 marca 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.12.

za czas od dnia 16 marca do dnia 22 marca

19.. roku.

121

I. Sytuacja ogólna.

Omówione w poprzedniem sprawozdaniu wysiłki organizacyj wywrotowych w poszczególnych powiatach Województwa, obliczone na zorganizowanie wystąpień zewnętrznych w związku z obchodem dnia 18 b.m. 59-tej rocznicy "Komuny Paryskiej" i Międzynarodowym Tygodniem Moprul zostały przez podległe mi organa bezpieczeństwa publicznego zlikwidowane tak dalece, że jedynie w Białymstoku i Grodnie miały miejsce nieznaczne zresztą wystąpienia zewnętrzne komunistów.-

Okoliczność ta nie-świadczy bynajmniej o bezsilności wspomnianych organizacyj, stwierdzono bowiem źródłowo, że powstrzymują się one częstokroć od wystąpień zewnętrznych z obawy przed represjami które mogłyby osłabić ich przygotowania do kampanji pierwszomajowej która w roku bieżącym ma mieć specjalnie ostre nastawienie.

Pozatem ruch wywrotowy nie nastręczył mi bardziej charaktorystycznych spostrzeżeń, jeżeli pominę awantury poborowych w dniach 13, 14 i 15 b.m., wykorzystywane skwapliwie przez radjo-stacje w Kijowie i Moskwie.

Na rynku pracy poważniejsze zmiany nie zaszły. Obserwowano jedynie polepszanie się nastrojów wśród bezrobotnych, co wiąże się przyczynowo z rozszerzaniem zakresu robót publicznych przez samorządy i nadchodzącym okresem wiosennych robót sezonowych.-

...

zenia rozkazu pow...

OJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr BB.I 862/30 T.

dnia 2.. marca 1930 roku

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 12.

II Ruch wywrotowy

a/ Przejawy działalności elementów wywrotowych

1/ Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi

Białystok-Miasto

Dnia 16 b.m. w Białymstoku przy ulicy Fabrycznej obok domu Nr 33 zarzucono na przewodach elektrycznych transparent z hasłami: "Precz z faszystowskim Sejmem, niech żyje zbrojne powstanie KPZB".-

Dnia 18 b.m. przy zbiegu ulic Sosnowej i Odeskiej w Białymstoku i przed fabryką Marejle przy ulicy Białostoczańskiej w czasie wychodzenia robotników z tejże fabryki rozrzucono kilkanaście egzemplarzy odezwy OKKPZB Białystok z marca b.r. p.t. "Do wszystkich pracujących kobiet. Dzień 8 marca jest dniem mobilizacji wszystkich kobiet pracujących całego świata"/oryginał odezwy Ministerstwu przesyłam/ i ulotki następującej treści: "Robotnice, kapitaliści was bardziej jeszcze od mężczyzn wyzyskują, wszystkie do walki o równą pracę Stańcie do walki przeciw rządowi wojny i wyzysku"/w języku polskim i żargonie/.

Tegoż dnia przy zbiegu ulic Sosnowej i Odeskiej w Białymstoku grupa młodzieży żydowskiej w ilości około 40-tu osób usiłowała urządzić demonstrację do czego jednakże nie doszło, gdyż na widok nadchodzącego szeregowego P.P. grupa ta rozbiegła się. Spośród grupy tej został zatrzymany Branzon Srul, syn Tewela i Leji, lat 16, zamieszkały w Białymstoku przy rodzicach

iat Sokólski. Prezes Komitetu Dzielnicowego Z.K.B. w Sokółce czynił zabiegi w kierunku urządzenia demonstracyj dnia [illegible] b.m., niemniej jednak Komitet ten nie podjął realnych prób zorganizowania demonstracyj., gdyż przeciwika się temu większość jego członków z obawy przed represjami

iat Grodzieński. W związku z obchodem 59-tej rocznicy "Komuny Paryskiej" osadzeni w więzieniu grodzieńskiem więźniowie polityczni na znak protestu przeciwko rzekomym represjom, stosowanym względem nich przez administrację więzienną, w dniach 17 i 18 b.m. odmówili wyjścia na spacery.-

Dnia 16 b.m. w lokalu Okręgowej Komisji klasowych związków zawodowych w Grodnie przy ul. Piłsudskiego 17 w czasie odbywającego się zebrania robotników fabryki dykt braci Braun rozrzucono kilkanaście egzemplarzy odezwy, wydanej w żargonie w języku polskim dnia 13 b.m. przez "czerwoną frakcję" fabryki dykt braci Braun, a nawołującej do urządzenia w dniu 16 b.m. demonstracji na zebraniu robotniczem przeciwko PPS. i faszystom w związku z przerwaniem strajku we wspomnianej fabryce, oraz kilkanaście egzemplarzy odezwy OK.Mopru w Grodnie z marca b.r., omawiającej toczący się w Sądzie Okręgowym w Grodnie proces komunistyczny "51" i rzekome represje, stosowane przez administrację więzienną względem więźniów politycznych.

Dnia 17 b.m. przy ulicy Horodniczańskiej w Grodnie na przewodach elektrycznych został wywieszony transparent z napisem w języku polskim:" Precz z faszyzmem, z bezrobociem, z głodem, precz z wojną. GR.OK.KPZB.". Sprawca wywieszenia został zauważony przez starszego szeregowego plutonu żandarmerji w Grodnie Popielskiego, zdołał jednakże zbiec.

wiat Augustowski. Starosta w Augustowie uzyskał informacje, że elementy wywrotowe rozpoczęły agitację w kierunku wywołania t.zw."czarnego strajku rolnego", skierowanego przeciwko Rządowi z racji obciążenia rolnictwa podatkami.

a/ Komunistyczna Partja Polski

CJE

Nr Powiat Kolneński. Konfidencjonalnie ustalono, że w Kolnie istnieją doskonale zakonspirowane Komitety Dzielnicowe KPP i ZMKwP z komórkami [illegible] dość żywo przez OK.KPP Łomża.

[illegible] Ostrowski. Dnia 14 b m na szosie, prowadzącej do Zawist-Dzikich w Ma kini odbyła się pogadanka zetemkowców, na której byli obecni m in Lejb Gorzałczany, Szaja Olszak, Mejer Winterman, Srul Winter man, Abram Żytner i Jojchne Lis. Referował Jojchne Lis

Powiat Łomżyński. Uzyskano informacje, że OK.KPP Łomża wykonił specjalny komitet redakcyjny z Henrykiem Cieslukiem, studentem na czele, zaopatrzony w szapirograf. Traktowany komitet w najbliższym czasie ma opracować i wydać kilka odezw, aktualnych dla terenu OK.KPP. Łomża.

3/ P P.S. L e w i c a

Powiat Grodzieński. Kierownik Komitetu Obwodowego PPS Lewicy w Wilnie, Pieńkowski Piotr zamierzał zorganizować w Grodnie wystąpienia antypaństwowe bezrobotnych dnia 6 b m z udziałem jednego z posłów z BWRKJ lecz sprzeciwił się temu ze względów taktycznych OK.KPZB.Grodno.

Powiat Białostocki. W bież. tygodniu bywił w Białymstoku tenże Pieńkowski Piotr z polecenia KC PPS Lewicy w Warszawie w sprawach, związanych z zamierzaniami tegoż KC.co do ożywienia działalności PPS.Lewicy w Białymstoku i białostockim okręgu przemysłowym.

b/ Wyroki sądowe

Sąd Okręgowy w Łomży wyrokiem z dnia 17 b.m. skazał z art 102 K K na 4 lata ciężkiego więzienia Edelsztejna Mejera z Rutek w powiecie łomżyńskim.-

Proces komunistyczny "51" w Grodnie. vide sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.11.

123

Dnia 14 b.m. odbyły się przemówienia stron. Oskarżający vice-prokurator Michałowski w swej mowie podzielił oskarżonych na trzy grupy: ~~dnia 14 b.m. odbyły się przemówienia stron~~ Do pierwszej zaliczył tych, którzy w działalności partji komunistycznej przyjmowali wybitny udział, zaś do pozostałych, którzy wstąpili do KPZB. przez nieświadomość, względnie przejawiali słabą działalność. Względem grupy pierwszej domagał się zastosowania art.102/K.K. cz.II. i wymierzenia jak najsurowszej kary, do pozostałych zaś art.102 cz.I.KK. przy zastosowaniu okoliczności łagodzących. Obrona w przemówieniach swych prosiła Sąd o uniewinnienie oskarżonych, względnie o łagodny wymiar kar, dowodząc, że oskarżeni do partji kommunistycznej nie należali, a przyznali się jedynie pod presją policji, przyczem zeznania swe pierwotne złożone odwołali w więzieniu. Na wyróżnienie zasługuje mowa obrończa adwokata Duracza z Warszawy, który w dłuższych wywodach starał się przekonać Sąd, że zeznania złożone przez oskarżonych w policji i u Sędziego Śledczego były wymuszone przez bicie, względnie pod wpływem strachu represji i, że czyny oskarżonych nie mogą być ujęte w art.102 cz.II.K.K. gdyż jakoby do partji komunistycznej żaden z nich nie należał, a tylko w działalności swojej dążyli oni do stworzenia w Polsce republiki robotniczo-chłopskiej. Przechodząc następnie do dowodów rzeczowych, adwokat Duracz oświadczył, że dowody rzeczowe, znajdujące się przy tej sprawie /skrzynka z nabojami/, mające stwierdzić, że KPZB. posługuje się bronią, jeżdżą od Sądu do Sądu i, że te same dowody widział parę razy na rozprawach. W konkluzji prosił Sąd o uniewinnienie oskarżonych, a w razie skazania niektórych, o zastosowanie art.129 130 i 139 K.K., gdyż czyny ich kwalifikują się tylko według tych artykułów.-

Po udzieleniu oskarżonym ostatniego słowa, kilku z nich, odpowiadających z więzienia, zaczęło wygłaszać agitacyjne przemówienia, ni

mając nic na swą obronę. Niektórzy oświadczali, że wobec niemożności swobodnego wypowiadania się, zrzekają się ostatniego słowa. Jeden z oskarżonych do winy się przyznał, wyrażając skruchę i prosząc o uniewinnienie. O uniewinnienie prosiła większość oskarżonych.-

Niektórzy oskarżeni wskazywali na ciężkie warunki w jakich bytowali. Wieśniakali po kilka lat w ziemiankach, gdyż po powrocie z wojny zastali swe gospodarstwa zrujnowane, a znikąd nie otrzymywali pomocy. Ciężkie warunki materjalne spowodowały, że wystąpili do b.Gromady. Większość oskarżonych skarżyła się na bicie przez szeregowych K.P. w toku śledztwa -

Dnia 15.III b.r. o godz.16 ogłosił Sąd Okręgowy wyrok, którego mocą na karę 6 lat c.więzienia zostali skazani: Nazka Gabermain, Marcin Szapował, Isael Szoreszewski i Paweł Sawko: na 5 lat ciężkiego więzienia postał skazany Chajkiel Wysocki, 14 oskarżonych skazano na karę więzienia po 4 lata - 2 na 2 lata ciężkiego więzienia, 13 oskarżonych na 1 rok c.więzienia.-

Wszystkim oskarżonym zaliczono areszt śledczy, tym zaś, którzy w chwili popełnienia przestępstwa nie byli pełnoletni, darowano połowę kary na mocy amnestji.-

Dnia 21 b.m. w Sądzie Okręgowym w Białymstoku rozpoczął się proces z oskarżenia Zelmanowicza Rachueli vel Kornickiej Diny, Derewiańko Andrzeja i Lea Tesela, aresztowanych dnia 11 czerwca r.ub. w Białymstoku /oskarżenie z art 102 K.K./ -

III. Ruch zawodowy.

a/ Klasowe Związki Zawodowe.

1/ Związek Pracowników Komunalnych i Instytucji Użyteczności Publicznej.

W Grodnie dnia 8 b.m. odbyło się walne zebranie członków oddziału Związku. Przyjęto do wiadomości sprawozdanie z działalności z zarządu i sprawozdanie z działalności frakcji socjalistycznej w Radzie Miejskiej m. Grodna. Ze złożonych sprawozdań wynika, że 312 członków związku opłaca regularnie składki członkowskie i, że oddział zamknął bilans na rok 1929 - 30. saldem czynnem - 10ą770 złotych. Na tenże zebraniu wybrano do nowego zarządu Mazurkiewicza Leona, Kieden Jana, Piaseckiego Łuka szyka, Wołonsewicza, Bazylewskiego, Zaraszejna Tarajkowicza, Jona, Nieprawskiego - i jako płatnego sekretarza - Norawieckiego.

2/ Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Drzewnego.

W Grodnie dnia 16 b.m. odbyło się zebranie robotników fabryki dykt braci Braun /100 osób/, na którem prezes Okręgowej Komisji klasowych związków zawodowych, Mazurkiewicz Leon i prezes oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Drzewnego, Bujnicki Stefan w sposób szczególnie ostry występowali przeciwko dyrekcji fabryki dykt za pomijanie przez nią warunków umowy, likwidującej ostatni strajk w fabryce, oraz za akcję, zmierzającą do rozbicia wspomnianego oddziału i zorganizowania oddzielnego związku fabrycznego. Na zakończenie zebrania prezes Bujnicki wysunął kandydaturę komunizującego działacza PPS.Lewicy Poczobuta Wiktora na stanowisko płatnego sekretarza oddziału. Kwestja przyjęcia tej kandydatury nie została wprawdzie zdecydowana, nie jest jednakże ma ona dużo szans do przejścia.

Tegoż dnia dyrekcja fabryki dykt braci Braun zwołała zebranie organizacyjne robotników fabryki w celu założenia Związku, wolnego od wpływów PPS. i opartego na zasadach współpracy z dyrekcją fabryki.

Na zebraniu to przybyło około 60 robotników, którym dłuższe przemówienie wygłosi kierownik fabryki Adolf Fischer. Zebranie zaaprobowało do wybrania rady robotniczej i zaskoczenia fabrycznej kasy oszczędności. Zebranie konkretnych rezultatów nie dało.

3/ Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Odzieżowego.

W Krynkach dnia 15 b.m. odbyło się zebranie członków oddziału w sprawach organizacyjnych i przestrzegania 8-mio godzinnego dnia pracy /30 osób/.-

4/ Związek Zawodowy Kolejarzy.

W Białymstoku dnia 13 b.m. odbyło się zebranie członków oddziału pod przewodnictwem prezesa Grzelaka Aleksandra i przy udziale Wojewody członka wydziału wykonawczego Centrali Z.Z.K. W obszernym referacie Wojewoda omówił zabiegi ZZK. co do polepszenia warunków płacy i pracy pracowników kolejowych, przyczem podkreślał, że Rząd pomija interesy robotnicze i przygotowuje zamach na demokrację. Na wniosek Wojewody zgromadzeni /60 osób/ uchwalili rezolucję, wzywającą wydział wykonawczy ZZK. i NKPS. do należytej obrony postulatów robotniczych.

W Białymstoku dnia 15 b.m. odbyło się zebranie członków sekcji mechanicznej lokalnego oddziału ZZK. pod przewodnictwem Grzelaka Aleksandra. Referował Buczko Jan, prezes sekcji mechanicznej w Zarządzie Głównym Z.Z.K., który poruszył wpływ premjera Bartla o naruszanie socjalnych zdobyczy robotników i niedostosowanie się z postulatami Związków robotniczych. Jako referenci wybrano do zarządu sekcji Kostrowskiego Władysława, Wasilko Aleksandra, Cyliwskiego Franciszka, Dupliuskiego Franciszka, Kiermo skiego Antoniego, Kononowicza Jana, Kruka Stefana i Czarnecko Władysława, oraz Grzelaka Aleksandra jako delegata na Ogólno-Krajowy zjazd delegatów sekcji mechanicznej, mający się odbyć w Warszawie dnia 20 maja b.r., poczem uchwalili następującą rezolucję: "Zgromadzeni po wysłuchaniu referatu prezesa OSI. kolegi Buczka - solidaryzują się z wystąpieniami OSI. w obronie pracowników wyższych mechanicznego i prosząc Ich., by nadal energicznie w tym kierunku walczyli w przekonaniu, że poprą wszelkie jej wysiłki /60 osób/.-

Kat Komżyński. W nastrojach bezrobotnych nastąpiło widoczne uspokojenie wskutek tego, że bezrzący agitatorzy, zmani Ministerstwu z poprzednich moich sprawozdań, zostali zatrudnieni przy miejskich robotach ziemnych.

Kat Grodziński. Huta szklana w Grodnie postanowiła odroczyć wstrzymanie pracy, zapowiedziane na dzień 15 b.m., do dnia 28 b.m.

-:-:-:-:-:-:-:-:-

W Ostrołęce dnia 16 b m odbyło się zebranie członków oddziału ZZK. Delegat Centrali ZZK Różański referował sprawy organizacyjne i warunki bytowania pracowników kolejowych, pogorszony jego zdaniem z racji redukcji budżetu /35 osób/ -

b/ Związki rzemieślnicze i cechy.

W Białymstoku dnia 16 b m pod przewodnictwem Mielnickiego Fejsach odbyło się zebranie członków sekcji lonkietniczej przy Związku Rzemieślników Żydowskich. Po dłuższej dyskusji postanowiono w dniu 17 b.m uruchomić zakłady lonkietnicze z tem, że lonkietnicy będą pobierali 45 groszy za 100 uderzeń przy wypłatach gotówkowych i 50 groszy od 1000 uderzeń przy wypłatach wekslowych.

c/ Kryzys w przemyśle i bezrobocie.

Według danych z dnia 21 b.m. na terenie Województwa Białostockiego pozostawało w tym dniu bez pracy 7.291 osób, a mianowicie:

Powiat:	Ilość:	Bezrobocie dn. 14 bm.	Zmniejszenie.	Wzrost	Pobiera zapomog
Augustowski	239	175	-	64	59
Białystok-Miasto	4443	4421	-	22	2683
Białostocki	48	48	-	-	27
Grodzieński	1379	1389	10	-	331
Łomżyński	346	346	-	-	256
Bielsk-Podl.	185	220	35	-	153
Ostrołęcki	31	32	1	-	24
Ostrowski	135	135	-	-	132
Suwalski	19	19	-	-	18
Sokólski	36	36	-	-	22
Szczuczyński	105	187	82	-	82
Wołkowyski	330	250	-	80	210

Nr.BB.I-862/30.T.

dnia 22 marca 1930 roku.

126

IV. S t r a j k i .

Fabryka zapałczana "Marjos"w Grodnie sprowadziła ostatnio nowe maszyny, które, jak oświadczają robotnicy, trudniejsze są do obsługiwania. W związku z tem Okręgowa Komisja klasowych związków zawodowych rozpoczęła akcję mającą na celu wywołanie strajku robotników fabryki dla uzyskania podwyżki płac

OJEWÓDA BIAŁOSTOCKI
Nr.WB.I-852/30.T.
Dnia 22 marca 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe 11.

OJB
Nr
na

V. Stan Bezpieczeństwa publicznego.

a/ Ważniejsze wydarzenia.

Dnia 13 b.m. z pociągiem Nr.713 z Warszawy przewożony był transport poborowych przydzielonych do oddziałów wojskowych, stacjonujących w poszczególnych garnizonach Województw Kresowych. Z pośród poborowych conajmniej 90% było kompletnie pijanych. Podczas wyjazdu z Warszawy zachowali się oni awanturniczo, zaś poza Warszawą pozajmowali przedziały I-ej i II-ej klasy, sterroryzowali pasażerów wszystkich klas i zmusili ich do odbywania podróży w korytarzach wagonów. Na stacji w Tłuszczu 4-ch z poborowych na czele z szeregowym 41 p.p., Kobierskim Stanisławem w czasie postoju pociągu usiłowali opanować parowóz i ściągnąć maszynistę. Jedynie dzięki przytomności pomocnika maszyniety nie udało im się wejść na lokomotywę. W chwili wjazdu pociągu na stację w Małkini, gdzie na peronie pełniła służbę ostrzeżona wcześniej cała załoga posterunku - szeregowi policji zostali obrzuceni z wagonów przez poborowych butelkami od wódki, piwa i lemoniady. Zranieni zostali butelkami szeregowy P.P. Paszkiewicz i bufetowa Stanisława Leonik. Awanturujących się poborowych podburzał do ekscesów wspomniany wyżej szeregowiec Kobierski Stanisław. W drodze z Małkini do Sadownego poborowi siłą zmusili do opuszczenia pociągu 15-tu pasażerów, czterokrotnie zatrzymywali za-pomocą hamulców automatycznych pociąg, łżyli ordynarnie pasażerów, spiewali najobrzydliwsze pieśni i t.p. Spokój wśród transportu zaprowadzony został dopiero w Białymstoku, gdzie skoncentrowane zostały silne oddziały wojska i policji, które wyłowiły poprostu z wagonów awanturujących się i następnie odwiozły ich do miejsc popełnionych przestępstw.

Zdaniem mojem winę w tym wypadku ponoszą te władze wojskowe względnie policyjne, które dopuściły do tego, że pociąg został przepełniony pijanymi poborowymi i niepowiadomiły zainteresowanych w terenie organów bezpieczeństwa publicznego.

Traktowane awantury poborowych, który powtórzyły się w dniach 14 i 15 b.m. zostały wykorzystane przez radjo-stacje sowieckie Moskwie i Kijowie które nadawały w bieżącym tygodniu obszerne komunikaty o rzekomych buntach i zrewoltowaniu robotników, wcielonych w roku bieżącym do wojska.

Szczegółowe sprawozdanie w tej materji przeszlę oddzielnie po ukończeniu trwających dochodzeń.

b/ Większe pożary

Dnia 11 b.m. we wsi Kostry-Stare, gminy Klukowo w powiecie wys.-Mazowieckim spłonęła zagroda Franciszka Parczewskiego o wartości 24 tysięcy zł. Pożar powstał wskutek nieostrożnego obchodzenia się z ogniem.

W nocy z dnia 16 na 17 b.m. w Czerwonym-Borze, powiatu łomżyńskiego spłonął kantor przedsiębiorcy kolejki leśnej Michała Bogusiewicza. Straty wynoszą około 15.tysięcy złotych. Przyczyna pożaru nieostrożne obchodzenie się z ogniem.-

c/ Wypadki samochodowe.

Zanotowano na terenie województwa 5 wypadków samochodowych, które nie pociągnęły za sobą ofiar w ludziach.-

d/ Przestępczość kryminalna.

W bieżącym tygodniu zanotowano wypadków:

1/ czynnego występienia przeciwko szeregowym P.P.	-	1
2/ zabójstw w bójkach - - -	-	2
3/ uszkodzenia ciała w bójkach -	-	4
4/ większych kradzieży - -	-	5
5/ drobnych napadów rabunkowych	-	3
6/ fałszowania dokumentów osobistych -	-	1.

a/ Ocena ogólna.

Stan bezpieczeństwa publicznego pod względem politycznym i kryminalnym był zadowalający. Świadczy o tym fakt spokojnego przebiegu przypadających na bieżący tydzień rocznic Komunistycznych, a także wydatnie zmniejszona ogólna liczba przestępstw natury kryminalnej. Zasługuje również na uwagę fakt znacznej poprawy nastrojów wśród bezrobotnych, a także wydatnej poprawy nastrojów w wojsku.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

w powiecie augustowskim Filewskiego Stanisława z ogółu tołp;
w powiecie kolneńskim - 2 osoby;
w powiecie łomżyńskim - 4 osoby;
w powiecie ostrołęckim Jędrzejczyka Antoniego, Zawalicję Aleksandrę i Szewczyk Rozalję.-

b/ Prawdy.

Nie ma w Polsce w niemałym gospodarstwie [illegible] znaleziono kilka kilogramów tytoniu surowego w liściach, przeznaczonego [illegible] zbycia.-

...WÓDA BIAŁOSTOCKI

Nr.BB.I-652/30.T.

...dnia 22 marca 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.12.

VII. Szpiegostwo, dywersja, sabotaż.

- N e g a t y w n e -

129

VIII. W A R I A

Dnia 19 b.m. w Białymstoku przy ulicy Lipowej nr 1, niemiec
ni Żyd i żydówka zerwali flagę narodową i podarli ją. Na
interwencję kilku przechodzących osób cywilnych publiczność za
trzymała owych żyda i żydówkę, którzy cokolwiek później wskutek
zamieszania spowodowanego przez większy natłok publiczności
zdołali się wyrwać z szeregów policji i zbiec.

...A BIAŁOSTOCKI

...Nr.Dz.I-4 30.T.

Sytuacyjne sprawozdanie tygo-
dniowe Nr.13 za czas od dnia
23 do dnia 29 marca 193 ...u.

Białystok, dnia 29.marca 1930 roku

130

T A J N E - P I L N E !

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Pan Dyrektor Departamentu Politycznego

w W a r s z a w i e

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.13 za czas od dnia 23 do dnia 29 marca 1930 roku.-

W O J E W O D A :

Odpisy otrzymują:

1/ Pan Wojewoda w Wilnie,
2/ " " w Nowogródku,
3/ " " w Brześciu nad Bugiem,
4/ " " w Warszawie,
5/ " " w Tarnopolu,
6/ " " w Stanisławowie,
7/ " " w Lublinie,
8/ " " w Łodzi,
9/ Pan Prokurator Sądu Apel. w Warszawie,
10/ " " " " w Wilnie,
11/ " " " Okr. w Białymstoku,
12/ " " " " w Grodnie,
13/ " " " " w Suwałkach,
14/ " " " " w Łomży,
15/ Sam.Ref.Informac. DOK.III. w Grodnie,
16/ " " " DOK. IX. w Brześciu nad Bugiem,
17/ " " " DOK. I. w Warszawie,
18/ K.O.P."Brygada" Grodno,
19/ wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego,
20/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
21/ Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w miejscu.-

H.F

...GA BIAŁOSTOCKI

...Nr.33.I-959/30.T

...ystok, dnia 29 marca 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.13.

za czas od dnia 23 do dnia 29 marca 1930 roku.

131

I. Sytuacja ogólna.

W związku z przypadającymi na okres sprawozdawczy obchodami komunistycznymi "Tygodnia Mopru" i rocznicy proklamowania niepodległości Białorusi ważniejsze wystąpienia zewnętrzne komunistów na terenie Województwa nie miały miejsca. Jedynie w Łomży rozrzucono znaczną ilość aktualnych wydawnictw KC.KPP. i KC.ZMKwP.-

Jak już podkreśliłem w poprzednich sprawozdaniach tygodniowych, przebieg kampanij komunistycznych w marcu b.r. w poszczególnych powiatach Województwa Białostockiego wskazuje wyraźnie na powstrzymywanie się organizacyj wywrotowych od takich wystąpień zewnętrznych, które mogłyby spowodować względem tych organizacyj represje ze strony władz sądowych i organów bezpieczeństwa publicznego.

Ostrożność ta wiąże się niewątpliwie z zamierzaniami wspomnianych organizacyj na dzień pierwszego maja b.r., co zresztą potwierdza fakt, że OK.KPP.Łomża, oraz okręgowe komitety KPZB. w Białymstoku i Grodnie rozpoczęły już dość intensywną akcję wzmacniania sieci organizacyjnej i przygotowywania jej do działań nazewnątrz.

Z traktowanemi zamierzeniami wiążą się przyczynowo zabiegi OK.KPZB. Grodno i OK.KPZB.Białystok co do uaktywnienia lokalnych organizacyj PPS.Lewicy, które, jak stwierdzono w latach ubiegłych, skupiają na sobie niemal cały ciężar pierwszomajowej akcji komunistycznej, jeżeli chodzi o wystąpienia zewnętrzne.-

Z przejawów ruchu wywrotowego zasługuje wreszcie na uwagę systematycznie prowadzona od kilku tygodni działalność "czerwonej frakcji" w fabryce dykt braci Braun w Grodnie w kierunku podburzania robotników tej fabryki przeciwko dyrekcji, a obliczona na zwalczanie wśród nich wpływów PPS.i Ch.D., z których każda stara się ich zorganizować w oddzielne Związki Zawo

dow.

Na rynku pracy poważniejsze zmiany nie zaszły. Dostrzegamy oby-
czewnętrzniejsze się możliwości poprawy koniunktury w przemyśle włók-
niczym i garbarskim w pierwszych tygodniach kwietnia b r

BB.I-959/30.T.

za 29 marca 1930 roku.

132

II. Ruch wywrotowy.

a/ Przejawy działalności elementów wywrotowych.

1/ Komunistyczna Partja Polski.

t Kolneński. W Kolnie zostały odbudowane Komitety Dzielnicowe KPP.i ZMKwP, i wspólna dla nich komórka, do której m.in.należą Adamski Jankiel, Morwitz Zorach Kornecki, Ciołkowski Josel, Niedzwiedzki, Grynberg Menach, Umowa Rochla, Kowalewski Stanisław, Pikuliński Franciszek, Ruchała Franciszek, Zukowski Wacław, Machuwicz Aleksander Glazer Józef, Bednarski Józef i Sokołowski Celestyn.-

Obsadę Komitetu Dzielnicowego KPP. stanowią Kowalewski Stanisław, Pikuliński Franciszek Zukowski Wacław Morwitz Zorach i Urwicz Rochla Zebrania komitetu odbywają się w mieszkaniu Pikulińskiego Franciszka który dnia 28 ub.m. wspólnie z Umową Rochlą zbierał składki na cele moprowskie

W najbliższym czasie przyjechać ma do Kolna instruktor OK.ZMKwP.Łomża

t Łomżyński Ustalono że do Komitetu Dzielnicowego ZMKwP. w Rutkach należą: Tęcza Josef Cywan Wolf, Wołożny Dawid, Wołożny Mordko Sokół Szoszka i Wierzba Symcha. Traktowany Komitet obejmuje organizacyjnie trzy koła młodzieżowe w Rutkach kierowane przez Wołożnego Mordko, Jedwabińskiego Hersza i Sokoła Szoszkę.

W nocy z dnia 23 na 24 b.m. w Łomży, na przedmieściu Łomżyca przy koszarach 33 p.p. i na stadjonie tegoż pułku przy szosie obwodowej, a także w miejscach spacerowych i zatrudnienia robotników rozrzucono:

1/ 24 egzempl odezwy p.t "Towarzysze bezrobotni. Robotnicy pracujący i chłopi" wydanej przez OK KPP i OK ZZKwP.dnia w marcu b.r. pisanej ręcznie i odbitej na szapirografie;

2/ 34 egzempl odezwy p.t."Czerwona pomoc w Polsce. W mieście i na wsi szaleje biały teror, w którym ginący faszyzm walczy z ruchem rewolucyjnym. Towarzysze robotnicy, chłopi , żołnierze", wydanej w lutym b.r. przez Komitet Czerwonej Pomocy w Polsce;

3/ 37 egzempl odezwy KC.KPP z lutego b.r. p.t."Do robotników chłopów i żołnierzy;

4/ 22 egzempl.odezwy KC.KPP z marca b.r. p.t."Towarzysze robotnicy, chłopi, żołnierze";

5/ 9 egzempl. Nr.1,2 wydawnictwa "Towarzysz", organu KC.ZMKwP.;

6/ 25 egzempl numeru 1 "Głosu robotnicy" z marca b.r., organu KC.KPP

7/ 20 egzempl.Nr.3 z marca b.r. "Czerwonego Sztandaru";

8/ 21 egzempl. Nr.2 "Czerwonego Sztandaru" z lutego b.r..-

Powiat Ostrowski.

dnia 17 b.m. w mieszkaniu Jankla Ostrowa w Ostrowi-Mazowieckiej odbyła się konferencja członków Komitetu Dzielnicowego Zoprou w sprawach, związanych z obchodem tygodnia moprowskiego. W obradach konferencji brali udział delegaci z Somzy i Długosiodła /Berliner/.-

Dnia 20 b.m w Zarębach-Kościelnych został postrzelony z rewolweru w lewy bok Migdał Aron-Szymon,lat 27, piekarz, którego w stanie ciężkim przewieziono niezwłocznie pociągiem do Warszawy. Jako podejrzanego o postrzelenie Migdała zatrzymano Jankla Grumę krawca z Zarąb Kościelnych, względem którego Sędzia Śledczy w Ostrowi - Mazowieckiej zastosował areszt bezwzględny jako środek zapobiegawczy. Dotychczasowe wyniki dochodzeń wskazują, że postrzelenie Migdała było aktem zemsty ze strony komunistów, których Migdał w roku 1928 jako świadek oskarżenia obciążył swoimi zeznaniami na przewodzie sądowym w Somzy w sprawie z oskarżenia Gruma i innych.

1212
133

Grum w tej sprawie został skazany na 1½ roku więzienia.

at Szczuczy

w związku z akcją prewencyjną o[rgan]a bezpieczeństwa dokonały rewizyj w poszlakowanych o działalność komunistyczną mieszkańców Szczu- czyna Edelsonówny, Wilanowskiego i Zolbroda. Rewizje te dały wynik negatywny. Jedynie u Edelsonówny odnaleziono czerwoną chusteczkę z bol[sz]ewickiemi inicjałami.-

2/ Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi.

at Grodzieński. Dnia 19 b.m. w Grodnie przy ulicy Bankowej rozrzucono kilkanaście egzemplarzy notowanej w poprzednich sprawozdaniach tygodniowych odezwy "Czerwonej frakcji fabryki dykt w Grodnie", datowanej 14 lutego b.r.

Dnia 20 b.m. w Grodnie na przewodach telefonicznych przy ul. Ciasnej wywieszono transparent w napisach w języku polskim:"Zwolnić więźniów politycznych" OK.KPZB.".-

W nocy z dnia 22 na 23 b.m. na szosie białostockiej okolo fabryki dykt w Grodnie rozrzucono kilkanascie egzemplarzy odbitej na szapirografie odezwy "Czerwonej frakcji fabryki dykt w Grodnie",datowanej - marzec 1930 roku. Treść odezwy skierowana jest przeciwko PPS. Bundowi za ich ustosunkowanie się do akcji strajkowej robotników fabryki dykt braci Braun i przeciwko zarządowi tej fabryki za organizowanie Chrześcijańskiego Związku Fabrycznego.

3/ Białoruski Włościańsko-Robotniczy Klub Poselski.

iat Grodzieński. Dnia 23 b.m. przyjechał z Wilna do Grodna poseł Kryńczuk Paweł, który, jak stwierdzono konfidencjonalnie, zamierzał dnia następnego przemawiać do bezrobotnych, zgromadzonych w lokalu Państwowego Urzędu Pośrednictwa Pracy, podobnie, jak to dwukrotnie czynił w Białymstoku poseł Gawrylik

Poseł Kryńczuk zatrzymał się w lokalu Krakowskim skąd dni

24 b.m. po godzinie 10-ej wyszedł na miasto, prawdopodobnie do PUPP. W chwili, gdy przechodził jedną z bocznych uliczek prowadzących do ulicy Orzeszkowej napadło na niego trzech, zaopatrzonych w laski osobników, którzy uderzyli go kilkakrotnie po głowie, początkowo na ulicy, a później w dorożce, do której się schronił. Napastników spłoszył patrol policyjny, który rozpoczął za nimi niezwłocznie pościg.-

Pierwszej pomocy lekarskiej udzielono posłowi Kryńczukowi w pobliskiej aptece, gdzie stwierdzono silne stłuczenie czoła i ranę z tyłu głowy.

Z apteki poseł Kryńczuk udał się w towarzystwie przybyłego tamże szeregowego P.P. służby śledczej do Wydziału Śledczego. Z Wydziału Śledczego, po spisaniu protokułu o zajściu poseł Kryńczuk wraz z wyznaczonym na jego życzenie wywiadowcą w celu sprawowania ochrony osobistej udał się na dworzec, skąd o godzinie 13.03 odjechał pociągiem do Warszawy.-

Napadli na posła Kryńczuka i pobili go, jak sam on zresztą dotrwje, prawdopodobnie przeciwnicy politycznni z PPS., względnie akademickich organizacyj prawicowych.

4/ P.P.S Lewica.

Komitet Centralny PPS.Lewicy w Warszawie powiadomił poszczególne organizacje partyjne na terenie województwa białostockiego, że istnieje możliwość rozwiązania PPS.Lewicy w związku z motywami wyroku w procesie szmowickiem.

Niewątpliwie na skutek tego powiadomienia Komitet Miejski PPS. Lewicy w Supraślu,powiatu białostockiego zgromadził i przeniósł swe archiwum do mieszkania mniej aktywnych członków, Nowickiego Franciszka, zamieszkałego we wsi Brzozówka pod Supraślem. Prezes tego Komitetu, Narewski Gabryel w ostatnim czasie odbył szereg konferencyj

134

z członkami obsady OK KPZB Białystok.

W ostatnich dniach lutego bawił w Grodnie sekretarz Komitetu Obwodowego PPS Lewicy Ziem Białoruskich w Wilnie, Pieńkowski Piotr, który w rozmowie z członkami obsady OK KPZB Grodno podkreślał, że wobec spodziewanego rozwiązania przez władze PPS Lewicy, Komitet Centralny partji przygotowuje w szybkiem tempie organizacje partyjne do przejscia na robotę podziemną. Tenże Pieńkowski interesował się specjalnie zatargiem robotników fabryki dynt Brauna w Grodnie, omówionego w poprzednich sprawozdaniach - z dyrekcją fabryki i usiłował zorganizować wystąpienia demonstracyjne tych robotników, na co jednak że ze względów taktycznych nie zgodził się OK.KPZB.Grodno.

Z Grodna Pieńkowski przyjechał do Białegostoku, gdzie wspólnie z Żywolewskim Józefem, Kowszem Czesławem, Pasynczukiem Władysławem, Rotsłyld Blumą i Narewskim Gabryelem, działaczami PPS Lewicy w białostockim okręgu przemysłowym, oraz członkami obsady OK.KPZB Białystok omawiał na kilku konferencjach sprawę uaktywnienia organizacyj PPS Lewicy w Białymstoku i białostockim okręgu przemysłowym.

Jak wynika, z posiadanych przez Urząd Wojewódzki informacyj, Pieńkowski wyznaczony został na sekretarza Komitetu Okręgowego PPS, Lewicy w Białymstoku.

Dnia 17 b.m. powróciła do Supraśla w powiecie białostockim po dłuższym pobycie w powiecie grodzieńskim Budnik Helena działaczka PPS Lewicy i zaufana BWRKP

b/ W y r o k i s ą d o w e .

Dnia 22 b.m. Sąd Okręgowy w Białymstoku po dwudniowej rozprawie skazał Zelmanowicz Rachelę vel Kornicką Dinę, funkcjonarjuszkę KC. KPZB i sekretarkę czerwcowej roku ubiegłego obsady Komitetu Dzielnicowego KPZB. w Białymstoku z art.102 cz I., 441 i 448 K.K. na 6 lat ciężkiego więzienia Lwa Tewela, technika czerwcowej roku ubiegłego

obrady OK ZPKP Białystok na 6 lat ciężkiego więzienia i Derewianko Aleksandra, funkcjonarjusza KO KPZB na 4 lata ciężkiego więzienia przy czem w stosunku do ostatniego pozostającego do rozprawy na wolności za kaucją, zmieniło środek zapobiegawczy na areszt bezwzględny.

Zelmanowicza Rachela, Lew Towel i Derewianko Aleksander aresztowani zostali dnia 11 czerwca ub roku na podpunktach w Białymstoku.

---oooooOOOOOooooo---

Księgarnia "Książka" w Łodzi /Zielona 11/ wysłała pocztą dnia 24 b.m. pod adresem Brama Dawida w Zabłudowie, powiatu białostockiego dla Miejscowego oddziału Stowarzyszenia "Bibljoteka im.Pereca" kilkanaście egzemplarzy wydawnictw Białoruskiego Państwowego Instytutu Wydawniczego w Mińsku i różną korespondencję, datowaną w Bedinie - z prośbą o wpłacenie należności za przesyłkę na konto w PKO.Nr.67.143, należące do Sary Temer Goldsteja, w Łodzi.

Szczegółowe z tej materji sprawozdanie przesłałem Ministerstwu dnia 28 b.m. za Nr.BB.II-966/30 T.

---oooooOOOOOooooo---

Decyzją z dnia 28 b.m. Nr.BB.II-980/30.T. zamknięto Stowarzyszenie "Bibljotekę im.Pereca" w Zabłudowie, którego działalność zagrażało bezpieczeństwu publicznemu.

...RUDA BIAŁOSTOCKA
...I-969/30 T
...29 marca 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.13.

III Ruch zawodowy

a/ Klasowe związki zawodowe

1/ Związek Zawodowy Robotników Hut Szklanych i szlifierni luster.

W Grajewie dnia 20 b.m. odbyło się pod przewodnictwem Jana Domań skiego zebranie członków oddziału Związku, na którem postanowiono doma gać się od zarządu huty szklanej "Janina" przyznania wszystkim robotni kom deputatów opałowych na okres trwania przerwy w pracy i wybrano do nowego zarządu: Klonowskiego Władysława - prezes, Hojko Marjanna ice prezes, Artowicza Franciszka - sekretarz, Klonowskiego Karola-zastęp ca sekretarza, Redara Jana - skarbnik i Janigacza Kazimierza - zastęp ca skarbnika /40 osób/ -

2/ Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Drzewnego.

W Grodnie dnia 23 b.m. odbyło się zebranie członków oddziału Związ zku w sprawie warunków pracy i płacy robotników fabryki dykty braci Br Braun. Pierwszy przemawiał prezes zarządu oddziału Bujnicki, który pouczał zebranych, jak mają postępować przy obliczaniu swych zarobków w sobotę, gdyż często zdarzają się nieporozumienia między robotnikami, a zarządem fabryki. Następnie omawiano kwestję mających się odbyć w dniu 30 b.m. wyborów do komitetu fabrycznego, którego zadaniem będzie regulowanie sporów między zarządem fabryki i robotnikami. Bujnicki zaproponował, aby wszyscy robotnicy stawili się na te wybory do lokalu fabryki i, by głosowali na kandydatów wysuniętych przez Związek. Prze ciwko temu oponował sekretarz Okręgowej Komisji Klasowych Związków Za wodowych Morawiecki. Oświadczył on, że wybory, przeprowadzone w fabry ce, mogą wypaść na korzyść zarządu fabryki. Podkreśliwszy, że swobodne wybory mogą być przeprowadzone jedynie w lokalu związkowym przy ulicy

Piłsudskiego Morawiecki wezwał zebranych by w wypadku, gdyby zarząd fabryki zwołał oddzielne zebranie zebranie to rozbili. Stanowisko Morawieckiego poparł Mazurkiewicz, prezes Okręgowej Komisji Klasowych Związków Zawodowych. Ponadto wszyscy mówcy nawoływali do solidarności, skupienia się w związku klasowym i niedopuszczenia do zorganizowania przez zarząd fabryki chrześcijańskiego związku fabrycznego -/25 osób/ -

Dnia 16 b.m. sekretarz okręgowej Komisji Kl. Zw. Zaw. w Grodnie Longin Morawiecki zwołał organizacyjne zebranie lokalnego oddziału Związku w Porzeczu, powiatu grodzieńskiego. Po wyczerpaniu przemówienia Morawieckiego zebrani jednogłośnie zgodzili się przystąpić do związku, a następnie wybrani zarząd oddziału w składzie: Węgłarka Stanisława - prezes, Mordasewicza Władysława-sekretarz, Bartoszka Franciszka - skarbnik, Jaworowskiego Jana - vičeprezes oraz Wasilewskiego Czesława, Kuleszę Franciszka i Ławruszkiewicza Józefa - członkowie zarządu. Na członków oddziału zapisało się 59 osób. Ponieważ w Porzeczu jest dość znaczna ilość bezrobotnych, którzy zasiłków nie otrzymują, gdyż nie są rejestrowani, Morawiecki wzywał zebranych, by każdy z nich z chwilą otrzymania pracy wpłacał składki na bezrobocie, dzięki czemu na wypadek utraty pracy będzie mógł korzystać z zasiłków. Ponadto Morawiecki zapowiedział, że poczyni odpowiednie starania, ażeby Dyrekcja Lasów Państwowych w Białowieży i tartaki państwowe przyjmowały do pracy w pierwszym rzędzie bezrobotnych, utrzymujących się z pracy najemnej, a nie jak dotychczas rolników, mających gospodarstwa rolne -

3/ Klasowy Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Budowlanego

Zorganizowany przed kilku tygodniami przez Okręgową Komisję Klasowych Związków Zawodowych w Białymstoku oddział Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Budowlanego w Choroszczy, powiatu białostockiego, przekształcił się ostatnio na oddział Klasowego Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Budowlanego. Oddział ten liczy ponad 50 członków.-

TOWARZYSZE BEZR BOTNI E BOSKIE PRACUJĄCY CHŁOPI.

Miljony bezrobotnych giną z głodu - robotnicy całego świata występuje do walki razem z bezrobotnymi.

W DNIU 6-go MARCA WSZYSCY NA ULICE.

BEZR BOTNI ŻĄDAJCIE.

ZASIŁKÓW DLA WSZYSTKICH BEZROBOTNICH
ZASIŁKÓW DLA KOBIET
ZASIŁKÓW DLA MŁODOCIANYCH
PODWYŻSZENIA ZASIŁKÓW O 10%.

Ubezpieczenia wszystkich robotników na wypadek bezrobocia, wypłaty pełnego zarobku, wypłaty przez cały czas bezrobocia, ubezpieczenia robotników na starość na koszt państwa od 55 roku życia, ubezpieczenia rodziny na wypadek śmierci żywiciela.

ROBOTNICY I CHŁOPI.

Tylko wy sami możecie wyrwać z łap burżuazji i rządu faszystowskiego pomoc dla siebie i swych dzieci aby nie umierać z głodu, i tę nędzną jednorazową zapomogę groszową którą otrzymali cie w lutym, dostaliście dzięki waszej walce, tylko a chamy rząd wam i ranos pan rząd faszystowski odbiją które nie pozwalają ani żyć i ani umierać. Pieniądze które rząd wyciska z robotnika i najbiedniejszego małorolnego chłopa wydaje na szykowanie wojny, gdy żądacie pracy i chleba dostajecie kule, kolby i więzienie. Rząd faszystowski przy pomocy swoich sługusów z P.P.S.L.U., BUNDU, PZL.., SERWICTWA CHRZEŚCIJAŃSKIEGO, Razem z całym światem kapitalistycznym szykuje wojnę - wojnę przeciw robotnikom i chłopom związku socjalistycznego Republiky Radzieckich.

ROBOTNICY I CHŁOPI

ZWYCIĘSTWO DA WAM TYLKO REWOLUCJA I OBALENIE PRZEDAWCÓW WOJNY. ROBOTNICZO-CHŁOPSKI WŁADZY I JEJ CZERWONEJ ARMII. CZERWONY RZĄD ROBOTNICZO-CHŁOPSKI, WYRWIE Z RĄK FASZYSTOWSKICH BANDYTÓW WOJNY RZĄDY Z.S.R.R., NIECH ŻYJE ŚWIATOWA REWOLUCJA.

K. . . I Z.S.

-.-.-.-.-

W Białymstoku dnia 22 b.m. pod przewodnictwem Prusa Michała odbyło się zebranie murarzy i cieśli w sprawach organizacyjnych i wyboru do nowego zarządu. Wybory zostały odłożone do dnia 26 b.m. względnie 30 b.m. 137

4/ Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Włókienniczego

W Białymstoku dnia 21 b.m. pod przewodnictwem Pajgina Szmugło odbyło się zebranie oddziału bundowskiego, który zostało rozwiązane przez policję w momencie, gdy usiłowano nadać mu charakter wiecu /100 osób/.-

b/ Związki rzemieślnicze i cechy.

W Białymstoku dnia 23 b.m. odbyło się zebranie cechów ślusarzy i kowali pod przewodnictwem Gąsiorka Wincentego. Dokonano uzupełniających wyborów do zarządu i omówiono aktualne sprawy organizacyjne /22/.-

c/ B e z r o b o c i e .

Według danych z dnia 28 b.m. na terenie Województwa Białostockiego pozostawało w tym dniu bez pracy 8.269 osób, a mianowicie:

Powiat:	Ilość:	Bezrobocie dn. 21. bm.	Zmniej.. szenie:	Wzrost:	Pobiera zapomog
Augustowski	198	239	41	-	52
Białystok-Miasto	4342	4443	101	-	2729
Białostocki	1274	1322	48	-	815
Grodzieński	1342	1379	37	-	374
Łomżyński	313	346	33	-	227
Bielsk-Podlaski	160	185	25	-	152
Ostrołęcki	28	31	3	-	24
Ostrowski	147	135	-	12	147
Suwalski	14	19	5	-	14
Sokólski	36	36	-	-	36
Szczuczyński	105	105	-	-	82
Wołkowyski	310	330	20	-	240

Powiat Łomżyński. Bezrobocie w Łomży nie budzi poważniejszych obaw [illegible] rat zatrudnia przy robotach miejskich 140 bezrobotnych z pośród niepobierających zasiłków.

Powiat Suwalski. Magistrat miasta Suwałk zatrudnia 110 bezrobotnych

Powiat Grodziński. Dnia 21 b.m. wskutek zepsucia się wanny z roztopionym szkłem w hucie szklanej w Grodnie zniszczone zostało urządzenie wanny wobec czego zarząd huty zredukował obsługę tej wanny /50 robotników/.

Białystok-Miasto. Ponieważ Magistrat m.Białegostoku nie wykorzystał dotychczas należycie stworzonych mu możliwości co do szerzej zakrojonej akcji doraźnej pomocy bezrobotnym, przeto w dniu 26 b.m. wysłałem mu pismem rozszerzenie dotychczasowego stanu zatrudnienia bezrobotnych.

-:-:-:

IV. Strajki

strajk robotników huty szklanej w Zawistach-Dzikich

Od dnia 19 do dnia 24 b m trwał strajk 60 /na ogólną ilość 2-ch 86/ robotników huty szklanej "Zgoda" w Zawistach-Dzikich gminy Zaręby-Kościelne w powiecie ostrowskim.-

Strajkujący przystąpili do pracy po uzyskaniu zapewnienia, że właściciel huty wypłaci im możliwie znaczną część zaległości zarobkowe za 7 tygodni.-

Zaległości te powstały wskutek ciężkiego położenia finansowego huty, spowodowanego ogólnym kryzysem na rynku wewnętrznym.

strajk szoferów białymstoku

W dniach 26 i 27 [illegible] białymstoku strajkowało kilkuna-stu szoferów obsługujących autobusy, kursujące na linjach międzymiastowych.

Strajk miał charakter wystąpienia protestacyjnego przeciwko właścicielowi samochodu, Grycowi Jakóbowi za wypowiedzenie posady szoferowi Kozłowskiemu Wincentemu. Mimo strajku wszystkie autobusy za wyjątkiem czterech, wyjechały w obu dniach na linję, obsadzone bądź przez właścicieli bądź też przez wynajętych doraźnie szoferów.

-:-:-:-:-

V. Stan bezpieczeństwa publicznego.

a/ Ważniejsze wydarzenia

W Grodnie dnia 21 b.m. zostali pobici dotkliwie dwaj kowale żydzi - Bergman i Faber. Jeden z nich do dnia 26 b.m. nie odzyskał przytomności. Szczegółów zajścia, ani też sprawców nie zdołano ustalić gdyż lekarze nie pozwalają badać poszkodowanych.-

b/ Większe pożary.

Dnia 23 b.m. w osadzie Narewka, powiatu bielskiego spłonęło 15 stodół, 5 chlewów i jeden dom mieszkalny. Pożar powstał wskutek zaprószenia ognia przez małoletnich chłopców. Straty narazie nie zostały ustalone, wynoszą jednakże kilkadziesiąt tysięcy złotych.

We wsi Przechody w powiecie szczuczyńskim spłonęło 11 zagród. Straty wynoszą ponad 40 tysięcy złotych. Pożar powstał wskutek nieostrożnego obchodzenia się z ogniem.

c/ Wypadki samochodowe.

Zanotowano na terenie Województwa cztery wypadki samochodowe, w tem dwa, w których lekkich obrażeń ciała doznało 6 osób.

Dnia 26 b.m. na przejeździe kolejowym szlaku Białystok-Zdżtki w powiecie białostockim samochód ciężarowy Nr.NW.9553 zderzył się z pociągiem towarowym Nr.71 zdążającym z Knyszyna do Starosielc. Wskutek zderzenia został rozbity samochód i wyskoczył z szyn jeden wagon, co spowodowało zatarasowanie linji na przeciąg 3-ch godzin. Wypadków z ludźmi nie było. /szofer i dwaj pasażerowie zostali lekko pokaleczeni odłamkami szkła/.-

d/ Przestępczość kryminalna.

W bieżącym tygodniu zanotowano wypadków:

1/ czynnego wystąpienia przeciwko szeregowym P.P. - 1
2/ zabójstw w bójkach - - - 1
3/ uszkodzenia ciała w bójkach - - 3
4/ większych kradzieży - - - 2
5/ drobnych napadów rabunkowych - 2
6/ fałszowania dokumentów osobistych - 2

e/ Ocena ogólna.

Stan bezpieczeństwa publicznego pod względem politycznym był zadawalniający.

W dalszym ciągu dostrzegamy była poprawa nastrojów wśród bezrobotnych.

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.NB.I-959/30.T.
Dnia 29 marca 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.13.

Poufne

Sprawy graniczne.

a/ Nielegalne przekroczenia granicy.

W bieżącym tygodniu zatrzymano i przekazano władzom sądowym za nielegalne przekroczenie granicy 4 osoby.-

b/ Nielegalna emigracja.

Organa bezpieczeństwa publicznego w powiecie augustowskim ustaliły że w końcu stycznia r.b. nielegalnie wyemigrowali do Urugwaju z osady Raczki, powiatu augustowskiego Górski Tomasz, lat 27, Świerzyński Feliks, lat 31, Łapiński Wacław, lat 25, Kopiczko Franciszek, lat 26 i żyd nieznanego nazwiska, lat 24, oraz ze wsi Lipówka Józiewicz Stanisław i Bolesława Kuprewiczówna, a w lutym r.b. z osady Raczki Chaim Lew, Szapirówna i Atymoniówna.-

Wymienieni wyemigrowali przy pomocy ekspedytora kolejowego urzędu celnego w Reuss /Czymochen/, Klasa Czubajki, który za pośrednictwo pobiera od emigrantów po 20 dolarów /karta okrętowa kosztuje 120 dolarów/. Agentem Czubajki jest obywatel niemiecki Karol Narewski, ze wsi Kellen-Malewo /który emigrantów z Polski kieruje do biura ekspedycyjnego w Reuss, za co otrzymuje po 3 dolary od osoby. Jak stwierdzono Czubajko namawia do emigracji do Urugwaju włościan, przybywających z Polski do Prus Wschodnich na roboty polne. Władze niemieckie nietylko tolerują, lecz propagują tego rodzaju emigrację.-

Według wszelkiego prawdopodobieństwa Czubajko, względnie, Narewski posiadają na terenie Polski swych agentów.

-:-:-:-:-:-:-

160

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI
Nr BE I-959/30 T
Dnia 29 marca 1930 roku

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 13

VII Szpiegostwo, dywersja, sabotaż

Dnia 22 b.m. w obrębie koszar 3 pułku strzelców konnych w Wołkowysku szeregowi żandarmerji zatrzymali dokonywującego zdjęcia fotograficznych Jana Wiktorowicza, mieszkańca wsi Michałki, gminy Świsłocz w powiecie wołkowyskim -

Wiktorowicz jako pracownik piekarski nosił stale pieczywo do wspomnianych koszar. O wynikach wdrożonego dochodzenia powiadomię Ministerstwo -

:-:-:-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB I-959/3-30.
Dnia 29 marca 1930 roku

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.13

VIII. V A R I A

Akcja organizacyj rzemieślniczych w sprawie podatku obrotowego.

Po

Dnia 23 marca b.r w Łomży odbyło się zebranie dyskusyjne członków Towarzystwa rzemieślniczego "Rozwój" w sprawie podatku obrotowego. Po 2-ch godzinnych debatach zebrani uchwalili jednogłośnie następującą rezolucję: 1/zupełne zniesienie podatku dla przedsiębiorstw rzemieślniczych VIII-ej kat 2/ zniesienie podatku obrotowego do 1-no % stawki dla wszystkich przedsiębiorstw i wprowadzenie w życie tej zniżki od dnia 1 kwietnia r.b.; 3/zniesienie 10%podatku od wszystkich podatków skarbowych,jaki uchwalony był tylko na jeden rok; 4/zniesienie kar za zwłokę do wysokości 1%; 5/wstrzymanie egzekucji przy ściąganiu podatków,o ile takowa zagraża egzystencji płatnika; 6/ w wypadku omyłek Urzędu Skarbowego przy wymiarach podatkowych,winny one być odręcznie prostowane przez Urząd bez składania odwołań; 7/ rozpatrywanie odwołań winno być uskuteczniane najpóźniej do 6 miesięcy. Do czasu rozpatrzenia odwołania płatnik obowiązany jest wnieść sumę podatku nie większą, jak kwestjonuje w swojem odwołaniu; 8/ jawność procedury podatkowej; 9/przy ustalaniu podatku obrotowego nie wli[illegible] w przedsiębiorstwach rzemieślniczych zupełnie [illegible]ni i wyeliminować ich jako siły niefachowe /32 osoby/.-

Po

Dnia 20 b.m Towarzystwo Rzemieślnicze "Jutrzenka" w Suwałkach urządziło w sali nad rynkiem zebranie miejscowych rzemieślników w sprawie rządowych projektów podatkowych, obchodzących rzemiosło /obecnych było 70 osób/.Po przemówieniach powzięto rezolucję treści następującej:

Zebrani w dniu 20 marca 1930 r. Rzemieślnicy Chrześcijanie m.Suwałk uchwalają:

I/ P[illegible]kt nowego opodatkowania na zasilenie funduszów Izb Rzemieślniczych.

jest ni[illegible]ny i ob[illegible]iążający dodatkowo rzemiosko i tak już przeciążon[illegible] świadectwie[illegible]jalnemi i podatkami państwowymi i komunalnymi.-

Domagają się sprawiedliwego podwyższu 15% dodatku do świadectw przemysłowych na [illegible]. Izb Rzemieślniczych, przyczem Izby Rzem.powinny otrzymywać także [illegible]owy dodatek od świadectw przemysłowych dla przedsiębiorstw handlowych nabywanych prz[illegible] Rzemieślników.-

II. Zebrani uważają, że projekt Min.Skarbu o zmianie podatku przemysłowego nie uwzględnia interesów rzemiosła polskiego i domagają się: a/ natychmiastowego obniżenia podatku od obrotu, do 1% dla wszystkich [illegible] stałych [illegible] rzemieślniczych; b/ utrzymania zasady, że rzemieślnik pracujący bez żadnej siły pomocniczej nie jest obowiązany do nabywania świadectwa przemysłowego; c/ zwolnienia [illegible] myśl wyroku Sądu Najwyższego od wykupywania świadectwa przemysłowego, by rzemieślnik, który pracują przy pomocy jednej najemnej siły, lub [illegible] członka rodziny.-

-:-:-:-[illegible]-:-:-:-:-:-